

OKSØY- RYVINGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE

FORVALTNINGSPLAN

Oktober 2010

Forsidefoto: Arnfinn Håverstad

FORORD

Det er et nasjonalt mål å ta vare på et representativt utsnitt av norsk natur. Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde ble opprettet 29. april 2005 og strekker seg gjennom hele den ytre skjærgården fra Oksøy fyr i Kristiansand, gjennom Søgne kommune og vestover til Ryvingen fyr i Mandal. Dette verneområdet er representativt for skjærgården på Sørlandet.

For å kunne ta vare på landskapsvernområdet på en god måte er det nødvendig med samarbeid mellom grunneierne, de berørte kommunene og Fylkesmannen. Samarbeid er viktig for å kunne gjennomføre tiltak som skal sikre verneverdiene. Arbeidsgruppa som står bak planen, har gått gjennom viktige spørsmål og utfordringer. Gruppa har bestått av representanter for grunneiere, Flekkerøy vel, Kristiansand kommune, Søgne kommune, Mandal kommune og Fylkesmannen.

Arbeidsgruppa har brukt mye tid på å få en felles forståelse av utfordringer og mål. Brosjyren ”Oksøy -Ryvingen landskapsvernområde – vern og bruk” er en oppsummering av første del av gruppas arbeid. Den ble sendt ut til alle grunneierne i juni 2007. Grunneierne ble samtidig anmodet om å melde inn ønsker om tiltak.

En stor del av Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde er sterkt preget av tradisjonelt landbruk og menneskelig aktivitet gjennom hele året. Vi har arbeidet mye for å få til gode tiltak og legge til rette for positiv virksomhet i området uten at verneverdiene forringes. Derfor har vi foreslått 10 områder der det skal gjennomføres konkrete tiltak innen 2015.

Forvaltningsmyndigheten for området ligger hos Fylkesmannen i Vest-Agder. Det foreslås at arbeidsgruppa videreføres i form av et rådgivende utvalg. Fylkesmannen mener dette vil være en styrke for å få gjennomført planlagte tiltak og det videre arbeidet for å ta vare på området gjennom vern og bruk. Arbeidet bør samordnes med forvaltningen av skjærgårdsparken.

Vi takker deltakerne i gruppa Jørund Try, Arild Pettersen, Cecile Østeby, Hallfrid Jostedt, Roald Larsen, Trond Johanson, Helge Reisvoll og Ole Steffen Gusdal for godt samarbeid.

Planen er endelig godkjent i Direktoratet for Naturforvaltning i oktober 2010.

Planen er skrevet av Torbjørn Danielsen, Ørnulf Haraldstad og Bjørn Vikøyr. Kartene i planen er produsert av Pål Alfred Larsen.

Oktober 2010

Tom Egerhei
fung fylkesmann

FORORD	3
SAMMENDRAG	7
1. INNLEDNING	8
1.1. Vernehistorikk	8
1.2. Verneform	8
1.3. Formålet	9
1.4. Om forvaltningsplanen	9
1.5. Naturmangfoldloven.....	10
2. OMRÅDEBESKRIVELSE	11
2.1. Klima	11
2.2. Landskap og geologi	11
2.3. Vegetasjon og flora	11
2.4. Fauna	13
2.5. Kulturlandskap	17
2.6 Kulturminner	18
3. FORVALTNINGEN AV VERNEOMRÅDET	21
3.1. Forvaltningsmyndighet.....	21
3.2. Saksbehandling.....	21
3.3. Oppsyn	24
3.4. Forvaltning av skjærgårdsparkområdene	25
3.5 Rådgivende utvalg	26
3.6 Tilskudd til tiltak i verneområdet	26
4. BRUKERINTERESSER	27
4.1. Landbruk	27
4.1.1 Husdyrbeiting og sviing	27
4.1.2 Slått.....	32
4.1.3 Høst	32
4.2. Friluftsliv	34
4.3. Fiske	39
4.4. Skjellsandopptak	40
4.5 Havbruk.....	40
4.6. Reiseliv	42
4.7. Bygninger og tekniske inngrep	43
4.7.1. Bygninger	43
4.7.2. Tekniske inngrep	46
4.8 Kulturminner	47
4.9 Forskning og undervisning.....	48
4.10. Forsvarets interesser.....	49
5. FORVALTNINGSMYNDIGHETENS OPPGAVER	50
5.1 Skjøtsel.....	50
5.2 Tilrettelegging for friluftslivet	51
5.3 Informasjon	51
5.4 Overvåking	52
6. TILTAK	55
Asperøya.....	56
Belteviga (Ytre del).....	58
Nr 3.....	60
Bergeneset	60

Tjamsøya	62
Herøya	64
Helgøya	66
Udvår	68
Udøy	70
Åksla- Ryvingsåsen	72
Ryvingen	74
7. FORSKRIFT FOR OKSØY- RYVINGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE, KRISTIANSAND, SØGNE OG MANDAL KOMMUNER, VEST- AGDER.....	76
8. PRAKTISERING OG TOLKING AV VERNEFORSKRIFTEN	81
9. LITTERATUR	86
Vedlegg 1 Eksempel på beiteavtale.....	87
Vedlegg 2. Pilotprosjekt med målstyrt forvaltning på Bergeneset. Eksempel på bruk av bevaringsmål.....	88
Vedlegg 3. Temakart: Skjærgårdspark og kulturminner	92
Vedlegg 4. Temakart: Tiltak, overvåking og informasjon	93

SAMMENDRAG

Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde ble opprettet i 2005 med hjemmel i naturvernloven. Det omfatter deler av skjærgården i Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner. Det samla arealet er på ca. 100 km², fordelt med 86,0 km² sjøareal og 14,0 km² landareal inkludert ferskvann. Formålet med vernet er å ta vare på et sammenhengende skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep, som er representativt for Sørlandskysten. Dette skjærgårdslandskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes av mange, lave avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene. Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Forvaltningsplanen skal være et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme formålet med vernet og forståelsen for vernet. Planen skal være et konkret verktøy for grunneierne, kommunen, forvaltningsmyndigheten og andre brukere både når det gjelder økologisk skjøtsel, bruk, informasjon, tilrettelegging og oppsyn.

Landskapsvernområde er den minst restriktive verneformen i naturvernloven og brukes for å bevare egenartet natur- og kulturlandskap der tradisjonell bruk av området er avgjørende for å bevare verneverdiene. Oksøy- Ryvingen er et kulturpåvirket landskap etter århundrer med bosetting, ferdsel, landbruk og fiske. Tradisjonell utnyttelse av naturressursene er derfor vesentlig for å bevare dette landskapet.

Innenfor verneområdet er det brukerinteresser innen landbruk og beite, friluftsliv, skjellsandopptak, fiske, havbruk, reiseliv, kulturminner og forskning og undervisning. Av tekniske inngrep finnes en del hytter, anlegg fra forsvaret og kystverket. Tradisjonell utnyttelse og bruk av naturressursene som pågikk på vernetidspunktet kan videreføres. Landskapsvernet endrer ikke på tradisjonelle jakt- og fiskerettigheter.

Fylkesmannen i Vest-Agder har inn til videre forvaltningsmyndigheten for landskapsvernområdet og har derfor ansvaret for forvaltningsplanlegging og dispensasjonssaker. Regjeringen la høsten 2009 fram forslag til "Ny modell for forvaltning av store naturvernområder". Etter den nye modellen kan forvaltningsansvaret bli lagt til et interkommunalt, politisk sammensatt styre. Miljøverndepartementet avgjør i løpet av våren 2010 om denne forvaltningsmodellen skal gjelde for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Statens Naturoppsyn har oppgaver innen oppsyn, skjøtsel og informasjon.

Som et ledd i å ta vare på verneverdiene er det planlagt tiltak innenfor 10 utvalgte områder. Dette er tiltak som økologisk skjøtsel, informasjon, overvåking og skånsom tilrettelegging for friluftslivet innenfor rammen av vernet.

Verneforskriften for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde angir hvilke bestemmelser som gjelder innenfor verneområdet. I tillegg gjelder lovverk som for eksempel plan- og bygningsloven. Ved praktisering av verneforskriften vil forvaltningsmyndigheten legge avgjørende vekt på formålsparagrafen.

Forvaltningsplanen gjelder fram til 2019. Ved behov kan planen revideres før planperioden utløper.

1. INNLEDNING

1.1. Vernehistorikk

Etter store naturinngrep og ødeleggelser startet det moderne naturvernarbeidet i Nord-Amerika mot slutten av 1800-tallet. Yellowstone nasjonalpark ble derfor det første verneområdet i verden i 1876. Etter hvert spredte tanken om vern seg til andre deler av verden, også til Norge. Vi fikk den første loven om naturvern som skulle sikre arter mot utrydding i 1910. Ny naturvernlov ble vedtatt i 1954, og ble et vendepunkt. Med bakgrunn i ”skjønnhet og egenart” ga loven mulighet for opprettelse av verneområder. Rondane nasjonalpark ble opprettet i 1962, som det første store verneområdet i Norge.

Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde ble foreslått av Statens Naturvernråd i ”Ny landsplan for nasjonalparker” (NOU 1986, nr 13) i 1986. Formålet med denne landsplanen var å sikre ulike naturtyper i Norge mot større inngrep som kan forandre landskapet eller forringe naturkvalitetene. Det var på dette grunnlag at Naturvernrådet vurderte området som representativt for skjærgårdsnaturen i denne landsdelen der lite kystareal er vernet fra før.

Forslaget fra Statens Naturvernråd ble fulgt i ”Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge” (St.meld. 62(1991-92)). I denne meldingen gikk Miljøverndepartementet inn for å videreføre forslaget om vern av området som landskapsvernområde med hjemmel i naturvernloven.

Etter anmodning fra Direktoratet for naturforvaltning kunngjorde Fylkesmannen i Vest-Agder oppstart av vernearbeidet i 1996. En informasjonsbrosjyre med forslag om landskapsvernområde ble sendt ut til grunneiere og andre berørte parter. Videre ble det holdt orienteringsmøter og debatter. For å sikre en god verneprosess det ble nedsatt en referansegruppe med representant for grunneiere, kommune, Vest- Agder Fylkeskommune, Fiskeridirektoratet og Fylkesmannen i Vest-Agder.

I 2003 forelå verneplan for ”Ytre skjærgård Kristiansand- Søgne- Mandal landskapsvernområde”. Planen ble faglig godkjent av Direktoratet for naturforvaltning og sendt på lokal og sentral høring. Verneområdet ble vedtatt opprettet av Kongen i statsråd 29. april 2005 som Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde.

1.2. Verneform

Landskapsvernområde er den formen for områdevern etter naturmangfoldloven som legger minst restriksjoner på bruken av området. Verneformen kan brukes i områder med stor grad av kulturpåvirkning og for å ivareta helheten i arealer der det finnes mosaikk av kulturpåvirkete og mer uberørte områder der det er viktig å videreføre utnyttelse som allerede er i gang. Denne utnyttelsen, som ofte blitt betegnet som tradisjonell bruk, kan som regel fortsette uhindret av vernereglene. Således er jordbruk og skogbruk som tar rimelig hensyn til landskapet, ofte tillatt i landskapsvernområder. Det kan på samme vis være ønskelig å opprettholde en kulturpåvirkning gjennom husdyrbeiting og hogst for å unngå eksempelvis gjengroing som er en stor utfordring i Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Hovedformålet med et landskapsvernområde er å sikre helheten i landskapsbildet.

1.3. Formålet

Verneformålet uttrykker hvorfor området er vernet. Formålet med Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde er i følge verneforskriften (§ 2):

”... å ta vare på et sammenhengende og egenartet skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep, og som er representativt for sørlandskysten. Dette skjærgårdslandskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene.

Allmenheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging”.

Avslepne holmer og skjær. Foto: Jørn Johnsrud

1.4. Om forvaltningsplanen

Dette er en 1. generasjons forvaltningsplan for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Forvaltningsplanen er resultat av en lang og grundig prosess. Det har vært nedsatt ei arbeidsgruppe som har jobbet med planen siden høsten 2006. Arbeidsgruppa har bestått av følgende personer:

**Jørund Try
Arild Pettersen
Cecilie Østeby
Trond Johanson
Helge Reisvoll
Hallfrid Jostedt
Roald Larsen
Ole Steffen Gusdal
Ørnulf Haraldstad
Bjørn Vikøyr
Torbjørn Danielsen**

**Grunneierepresentant
Grunneierrepresentant
Representant for Flekkerøy vel
Kristiansand kommune
Søgne kommune
Mandal kommune
Mandal kommune
Fylkesmannens landbruksavdeling
Fylkemannens miljøvernnavdeling
Fylkemannens miljøvernnavdeling
Fylkemannens miljøvernnavdeling**

Planen gir en grundig beskrivelse av natur og kulturkvalitetene i landskapsvernområdet. De viktigste bruksinteressene presenteres. Disse er: landbruk, friluftsliv, fiske, skjellsandopptak, havbruk, reiseliv, bygninger og tekniske inngrep, kulturminner, forskning og undervisning.

Det settes fokus på ulike tiltak som eksempelvis beiting, lyngsviing, tilbakeføring fra ung skog til åpent landskap og naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv. Forvaltningens hovedoppgaver blir gjennomgått. Det presenteres ti utvalgte områder hvor tiltak skal gjennomføres for å ivareta formålet med vernet.

Forvaltningsplanen skal være et konkret verktøy for grunneierne, kommunene, forvaltningsmyndigheten og andre brukere både når det gjelder økologisk skjøtsel, bruk, informasjon, tilrettelegging og oppsyn.

Forvaltningsplanen gjelder fram til 2019. Ved behov kan planen revideres før planperioden utløper.

1.5. Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009. Samtidig ble naturvernloven opphevet. Naturmangfoldloven inneholder blant annet bestemmelser om vern av naturområder, forvaltning av arter, bærekraftig bruk, bevaring av utvalgte naturtyper og tilgang til genetisk materiale. Loven er sektorovergripende og inneholder en lovfesting av en rekke miljørettslige prinsipper som kan ha betydning for naturmangfoldet. Disse skal legges til grunn ved all offentlig forvaltning.

Selv om naturvernloven er opphevet, gjelder verneforskrifter vedtatt i medhold av naturvernloven inntil Kongen bestemmer annet. Verneforskriften for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde gjelder derfor som før. Dette bortsett fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 4. Denne er nå erstattet med en ny generell dispensasjonsbestemmelse i naturmangfoldloven § 48.

2. OMRÅDEBESKRIVELSE

2.1. Klima

Klimaet er suboseanisk med relativt høy varmesum. Nedbørmengde er om lag 1500 millimeter pr. år. Fremherskende vindretninger er fra sør og vest.

2.2. Landskap og geologi

Området domineres av lave, avslepne øyer, holmer og skjær, og blankskurte svaberg. Dette er et landskap som er blitt til gjennom sliping av isen. Enkelte av øyene i vest er mer småkuperte og opprevet. Skjærgården grenser inn mot skogkledde åser på fastlandet.

Berggrunnen domineres av grunnfjellsbergartene granittisk gneis, amfibolittisk gneis og magmatitt. Flere av øyene har spesielle mørke bergarter (pyribolitt), størknet fra smelte som stammer fra jordens mantel. Kyststrøkene har en rekke mørke vulkanske ganger av diabastypen med en alder på ca 300 millioner år (Ole Fridjof Frikstad, Agder Naturmuseum, pers. med.). Denne diabasen ble i tidligere tider utnyttet til å lage redskaper.

Pegmatittgang. Foto: Jørn Johnsrud

2.3. Vegetasjon og flora

Med de gunstige klimatiske forholdene vi finner langs sørlandskysten skulle en forvente en artsrik flora innenfor landskapsvernområdet. Men en berggrunn preget av næringsfattige og sure grunnfjellsarter setter imidlertid begrensninger for artsmangfoldet. Floraen er likevel spennende. Her møtes sørlige og nordlige plantearter, og arter med østlig og vestlig utbredelse. Fjellplanter fins også her ytterst ute i skjærgården. I tillegg har skipstrafikken brakt ballastplanter til området.

Rosenrot. Foto: Jørn Johnsrud

Skjørbuksurt. Foto: Jørn Johnsrud

Kystlynghei

Den dominerende vegetasjonstypen i landskapsvernområdet er kystlyngheia. Dette er en kulturbetinget vegetasjonstype formet ved beite, slått og brenning gjennom tusenvis av år. Når denne bruken opphører gror disse områdene igjen, og kystlyngheia er i dag en truet naturtype både nasjonal og internasjonalt. Sviing, slått og beiting er derfor sentrale tiltak i forvaltningen av landskapsvernområdet.

Med kystlynghei menes treløse, svi- og beiteskapt heisamfunn langs kysten. Denne vegetasjonstypen deles inn i tørr lynghei med en ren røsslyngutforming og fuktig lynghei. Tørr kystlynghei har gjerne innslag av krekling, mjølbær og tyttebær, mens fuktig lynghei ofte har stort innslag av klokkeling, blåtopp, rome og blåknapp. I fuktige forsenkninger finnes det også myrplanter som duskmyrull. Orkideen flekkmariehånd er relativt vanlig i lyngheiene. Andre vanlige arter i lyngheia er kornstarr, krypvier og tepperot.

En tredje vegetasjonstype av kystlynghei er tørrgras- urterik hei med fattige utforminger. Et eksempel på denne naturtypen finnes på Ryvingen i Mandal kommune. Da øya ble undersøkt på slutten av 1990- tallet ble det overraskende nok ikke funnet røsslyng. Dette skyldes antageligvis hardt sauebeite gjennom mange år. Svært høyt beitetrykk kan ta knekken både på einer og røsslyng.

Kystlynghei. Foto: Arnfinn Håverstad

Havstrand

Det fins ulike typer havstrandvegetasjon. I den ytre skjærgården domineres vegetasjonstypene av strandberg (svaberg) og kystnær fuglegjødsløst vegetasjon.

I strandbergene finner vi ofte strandnellik, kystbergknapp, skjørbuksurt og strandsmelle. Andre arter langs svabergene er katterhale, skjoldbærer, strandasters og strandkjeks.

Den spesielle fuglegjødsløste vegetasjonen finner vi tilknyttet de store sildemåkekoloniene. I sterkt fuglegjødsløste svaberg finnes arter som kildeurt, strandbalderbrå, engsyre og vassarve.

Mellom svabergene er det ofte små rullesteinstrender. Her vokser arter som strandrug, krushøymole, strandkvann, åkerdylle, strandvendelrot, kvassdå og klengmure. I ei lita rullesteinstrand på Flekkerøya vokser den sjeldne sumpdylla. Dette er en sørlig art som nesten bare har sine norske voksesteder i Kristiansand.

Strandeng er mindre vanlig i den ytre skjærgården i Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. De største finner vi inne i beskyttede vikene og ved elveutløp. Her er en interessant vegetasjon dominert av saltsiv, havsivaks, strandkryp, rødsvingel, strandkjempe og gåsemure. I østre del av området er grisesnarr relativt vanlig, vestover i området blir den sjelden. På enda mer beskyttede lokaliteter er strandengene gjerne grodd igjen som mjødurteeng med høyvokste urter som fredløs og sløke.

En sørlig art er firtann som vokser på solvarme steder, ofte i ur. Den er sjelden i østre deler av området, men det finnes en liten lokalitet på Torsteinsnes i Kristiansand. Helt i vest, derimot, er den en vanlig plante. Firtann har sin norske hovedutbredelse i Vest- Agder.

Vegetasjonen på de ytre holmene og øyene minner mye om det vegetasjonsbildet vi finner på høyfjellet. Typiske fjellplanter som fjelltjæreblom, rosenrot og fjellmarikåpe, er funnet på de ytre øyene.

2.4. Fauna

Fugl

Hekkeforekomster av sjøfugl

Skjærgården i spesielt Søgne og Mandal er viktige hekkeområder for sjøfugl. En betydelig del av den norske bestanden av sildemåke hekker her. Svartbak, gråmake, fiskemåke, makrellterne, ærfugl og tjeld er vanlige hekkfugler i området. Tyvjo har etablert seg i tilknytning til sildemåkekoloniene. Grågåsa etablerte seg som hekkfugl på 1980-tallet og er i dag blitt et vanlig syn.

Det ligger ti sjøfuglreservater innenfor landskapsvernområdet. For disse områdene gjelder egen forskrift. Blant annet er det ilandstigningsforbud mellom 15. april og 15. juli. Seks av reservatene ligger i Mandal kommune (Slettingen, Store Vengelsholmen (Vengelsholmane), Skjøringen, Eggvær, Kjellingene og Valløy), tre i Søgne kommune (Store Lyngholmen, vestre del av Herøya og et reservat som omfatter Songvår, Hellersøya og Kubbøya) og ett reservat i Kristiansand kommune (Oksøy).

Sildemåke er den dominerende sjøfuglarten i Vest- Agder. Tyngdepunktet for hekkekoloniene har tradisjonelt vært i de østlige deler av Mandal. Store Vengelsholmen hadde alene 5000 sildemåker i 1988. Det var en markant økning i sildemåkebestanden i Vest-Agder fra 1976 til 1993, mens resten av bestanden langs Skagerrakkysten endret seg lite. De siste årene har det vært en klar tendens til reduksjon av antall fugl i koloniene i Mandalsskjærgården, samtidig som hekkekoloniene av sildemåke har økt på Lista (øya Rauna).

Sildemåke. Foto: Jørn Johnsrud

Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde regnes for kjerneområde for tyvjo langs Skagerrakkysten. Det hekker anslagsvis 1-3 par innenfor verneområdet.

Ærfugl er den mest tallrike andefuglarten i området. Hekkefuglbestanden i Vest- Agder er anslått til rundt 5000 par (NOF- VA 2007). Det er en rekke gode hekkeområder for ærfugl innenfor landskapsvernområdet (Wrånes 1989). Gravand hekker spredt i den ytre skjærgården.

Tjeld er den eneste vadefuglen som er vanlig hekkefugl i området. Rødstilk forekommer sporadisk.

Makrellterna er en karakterfugl i dette landskapet. Tidligere var den en svært vanlig hekkefugl i hele området. De siste årene har derimot antallet sunket drastisk. Menneskelig forstyrrelse, sviktende næringsgrunnlag og predasjon fra mink og svartbak anses som mulig årsaker til dette.

Ekaller. Foto: Carl Erik Kilander

Knoppsvane hekker årvisst innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet. Denne arten har hatt en markert økning de siste 20 årene, og er et vanlig syn i den indre skjærgården. En annen art som har etablert seg som hekkefugl er mellomskarven, en underart av storskarv. Bestanden av mellomskarv øker nå kraftig. Teist var tidligere vanlig hekkefugl i området, men hekker nå bare sporadisk

Overvintrende vannfugl

Storskarv, gråhegre, knoppsvane, stokkand, kvinand, ærfugl, siland, gråmåke, hettemåke og svartbak er de vanligste artene i området. Nygård (1994) skriver følgende om overvintrende sjøfugl i Vest- Agder: ” Sett i forhold til den lange strekningen som telles, ligger det relativt lite fugl på denne kyststrekningen. Imidlertid er det, sett i landsmålestokk, en god kvinandbestand her, likeså et antall gråhegre, knoppsvane og stokkand. Det relativt lave antallet fugl skyldes antakelig den forholdsvis smale litteralsonen”. Litteralsonen er sonen mellom høyeste og laveste vannstand.

Rovfugl og ugler

Tårnfalk, vandrefalk, hønsehauk og spurvehauk observeres jevnlig i verneområdet.

Havørna var mer eller mindre vanlig langs hele kysten på attenhundretallet (Olsen og Landmark 1921), men har etter dette vært en relativt sjelden fugl i området. Nå er i imidlertid ørna i ferd med å utvide sitt hekkeområde sørover. Den hekker nå i Flekkefjord og man antar at den i framtida også vil kunne etablere seg som hekkefugl innenfor Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Ungfugl av kongeørn observeres årlig, spesielt om vinteren.

Etter kraftig tilbakegang som følge av DDT- bruk rundt midten av forrige århundre, er nå vandrefalken på god vei tilbake. Den blir nå jevnlig observert i området gjennom store deler av året.

Jordugle og hornugle er registrert som hekkefugl innenfor verneområdet. Etter all sannsynlighet hekker det også kattugle her. Hubro forekommer som streiffugl, men man kjenner ikke til at den har hekket her i nyere tid.

Ringgås på trekk

Svalbardbestanden av ringgås (gaul) kommer tradisjonelt inn til norskekysten mellom Lillesand og Mandal rundt 20. mai. Gåsa følger så kysten vest- og nordover til Svalbard. På Årsholmene like sør for Sæsøy i Mandal kommune er det tradisjon for å observere gåsetrekket om våren. Tidlige var jakt på ringgåsa under vårtrekket vanlig i disse områdene. Steder som Kneblingen og Gåseskjærene i Mandal var gode jaktplasser for ringgåsa. Ringgåsa er i dag totalfredet.

Viktige fuglebiotoper

Mudderbukter finnes flere steder innenfor verneområdet. Dette er relativt grunne og beskyttede bukter, der løsmasser sedimenteres. Ved lavvann skapes store mudderflater som er viktige næringssteder for lokale hekkefugler eller rasteplasser for trekkende fugl. I det næringsrike mudderet lever mengder av børstemark, krepsdyr, skjell og andre filteretere. Det er i hovedsak vadefugl, andefugl og måker som holder til her i kortere eller lengre perioder. Det høye antallet fuglearter, ikke sjelden over 100 arter på litt større lokaliteter, viser hvor viktig denne naturtypen er. Buktene fungerer også som skjul for fugl i uværperioder.

Denne naturtypen er svært sårbar selv ovenfor beskjedne tekniske inngrep. Om slike inngrep skjer påvirkes de fysiokjemiske forholdene for eksempel temperatur, saltholdighet, næringstilgang, omrøring og vannutskiftning. Disse forholdene er av stor betydning for de artene som lever der. Et økende antall plansaker gjelder mudring, bygging av brygger og sjøboder i slike områder.

Stortjønna sørvest på Flekkerøya er rikt med hensyn på plante- og dyreliv.

Pattedyr

Sjøpattedyr

Bestander av steinkobbe er registrert innenfor landskapsvernområdet ved Ryvingen i Mandal og ved Gåseskjær i Søgne (NOU 1990). Steinkobba ble rammet av den omfattende seldøden i 1988 og synes nå delvis å ha tatt seg opp igjen på denne delen av kysten etter hendelsen.

Havert (gråsel) opptrer av og til på vinteren. Dette er dyr fra bestanden ved de britiske øyer (Valeur 1987).

Nise var tidligere en svært vanlig hvalart i området. Antagelig hadde det en sammenheng med de gode laksebestandene som da fantes i Sørlandselvene. Nisa observeres relativt regelmessig i dag. Med laksen tilbake i elvene skal man ikke se bort fra at den i større grad blir å se i framtiden. Grindhval, spekkhogger og vågehval observeres fra tid til annen i området. Delfinene kvitnos og kvitskjeving observeres sporadisk.

Landpattedyr

På de større øyene innenfor landskapsvernområdet er det gode bestander av rådyr, samt streifindivider av elg. Hare finnes også, men dette dreier seg ofte om utsatte bestander. Minken er vanlig og måren finnes på enkelte øyer.

Det marine økosystemet

Det marine økosystemet mellom Oksøy og Ryvingen er del av økosystemet i Nordsjøen og Skagerrak. Dette er i hovedsak grunne havområder, med unntak av den flere hundre meter dype Norskerenna.

Her er små tidevannsforskjeller. Utenfor kysten gir kyststrømmen en kontinuerlig overflatestrøm i vestgående retning. I den indre skjærgård er strømretningen langt mer vekslende påvirket av faktorer som høy/lavtrykk i Nordsjøen og Skagerrak, månefase, temperatur i sjøen m.m.

Om sommeren og tidlig høst kommer stim av makrell og taggmakrell inn vestfra for å beite. Sild og brisling er dominerende sildefisk i området.

Hardbunn ned til 20 meter har et høyt artsmangfold. Flere varme somre har gitt gunstige betingelser for østers. Tang og tare som for eksempel grisetang, sauetang, blæretang, sagtang, fingertare, sukkertare og stortare finnes her. Dette er viktige leveområde for en rekke dyrearter som rur, snegler, sjøanemoner, børstemark, stingsild og strandreker. Litt lenger ned finnes trollhummer, krabbe og hummer. Lyr og sei står langs land.

Områder med bløtbunn (sand og leire) har færre arter, men til gjengjeld er gjerne antallet større. Flatfisk som sandflyndre, rødspette og skrubbe er vanlige her. Hyse, torsk, hvitting, fløyfisk, knurr, fjesing og blekksprut finnes også her, sammen med sjøkreps, reker og krabbe. Flere sneglearter og pigghuder (sjøstjerner og kråkeboller) er vanlig på bløtbunn.

På dyp mellom 100 og 200 meter finner vi ofte voksen fisk av arter som torsk, sild, pigghå og skate. Rekebestanden er i dag meget god, etter en nedgang på slutten av nittitallet.

2.5. Kulturlandskap

Kystlyngheiene – formet av kystfolket gjennom lang tids bruk

I skjærgården i Vest- Agder har folk livnært seg av havet og jorda. Kystvegetasjonen ble ryddet og brent for å få beite til buskapen. Beitingen sørget for at skogen ikke vokste opp igjen. Røsslyng og gras overtok, og store deler av kysten ble dekket av røsslyng.

Røsslyngen er vintergrønn og gir før av god beiteverdi hele året dersom den ikke får vokse seg hard og vedaktig. For å holde dette landskapet ved like ble det slått, beitet og regelmessig brent. Man kan spore denne driftsmåten over 4000 år tilbake i tid. Den har vært utbredt langs hele Atlanterhavskysten fra Portugal til Nord- Norge, men gikk kraftig tilbake på 1900-tallet. Kystlyngheia gror derfor igjen og er truet både nasjonalt og internasjonalt.

Kystevegetasjonen ble ryddet og brent. Foto: Bjørn Vikøyr

Det maritime kulturlandskapet

Kulturlandskapet kan i korthet defineres som sporene etter menneskelig aktivitet i naturendet menneskeskapt landskapet. I en viss forstand er hele Sørlandskysten et kulturlandskap. For stedsnavn og folketradisjon taler sitt klare språk om at hver holme, hver vik og selv hvert minste skjær har vært og er innlemmet i vårt mentale bilde av landskapet. Og i den betydning har menneskene satt sitt preg på hele dette kystområdet og gjort det til et kulturpåvirket landskap.

Kystfisket har vært en bærebjelke i livsgrunnlaget gjennom generasjoner. Det har satt sine spor blant annet gjennom navnsetting og bebyggelse. Når fiskeren satte sin redskap brukte han gjerne karakteristiske formasjoner i landskapet til krysspeiling for å finne gode fiskeplasser igjen. Slike merker for å bestemme posisjoner i åpen sjø kalles méd. Et méd har gjerne et navn som karakteriserer stedet for eksempel Torskehausen, Småseibåene og Hellebåene.

Udvårkilen i Søgne er blitt kalt Sørlandets eneste fiskevær. Her fins rorbuer for overnatting og lagring av fiskeredskaper. De små bygningene ble brukt i forbindelse med sesongfiske etter hummer, makrell og laks og var en viktig del av inntektsgrunnlaget for et stort antall gardsbruk inne på fastlandet. Dette var fiskerbønder som periodevis bodde på Udvår. De utviklet nær kontakt seg i mellom. Derved utviklet det seg etter hvert en særegen fiskerbondekultur med samspill mellom fastland og skjærgard, mellom landbruk og fiske, og mellom mennesker som samarbeidet for å utnytte naturressursene (Jørund Try, personlig meddelelse). Liknende sesongbosetting i forhold til landnotfiske etter makrell og fiske etter hummer fant man også på Sesøy, Ryvingen og Herholmen i Mandal.

Alt i bronsealderen var det nær kontakt mellom deler av Agderkysten og områdene rundt Limfjorden i Danmark. Sagn og fortellinger beskriver spennende tider. Hellig Olav fikk satt opp to steinvarder på Helgøya i Søgne. Disse kan være blant Nord- Europas eldste sjømerker. Kong Sverre lå med nærmere 60 skip i Ny- Hellesund i 1197.

Det maritime kulturlandskapet i verneområdet har meget høy verdi i regional og nasjonal sammenheng. Innenfor området finnes mer eller mindre tydelige spor etter 10000 år med kystkultur (Stylegar 2000).

2.6 Kulturminner

Sørlandskysten var den første delen av landet vårt som ble isfritt for 12000 -14000 år siden. Spor etter menneskelig aktivitet fins fra om lag 9000 år tilbake i tid. De første sørlendingene levde et nomadisk liv med jakt og fiske. Folk ble mer bofaste etter hvert som jordbruk ble vanlig. Redskaper ble blant annet laget av grønnstein og diabas. Diabasbruddet på Store Sæsøy i Mandal forsynte store deler av Agder-kysten med råmateriale i slutten av eldre steinalder (Stylegar 2000).

Et 8600 år gammel menneskeskjellet er funnet under vann like nord for verneområdet. Dette var fra en kvinne kalt Sol som antageligvis har tilhørt Fosnakulturen. Dette er et folkeslag man finner få spor etter på Sørlandet, antakelig fordi mange av de gamle boplassene nå ligger under vann.

Blant automatisk fredete kulturminner innenfor landskapsvernområdet finnes steinalderboplasser, kirketomt og gravplass, bygdeborg fra folkevandringstida, gravrøyser (også brukt som sjømerker), brudd for utvinning av diabas til steinredskap og funn av enkelte gjenstander fra stein-, jern- og bronsealder.

På Flekkerøya og noen av de større øyene finnes rikelig med spor etter 2. verdenskrig i form av bygg, veier og ruiner.

Fyrene

Oksøy fyr ligger på holmen Oksøy i innseilingen til Kristiansandsfjorden. Holmen danner østlig ytterpunkt i landskapsvernområdet. Fyret som ble opprettet i 1832 er fredet etter kulturminneloven. Anlegget ble bygget samtidig med Odderøya fyrstasjon, og har en visuell og funksjonell forbindelse med denne og Grønningen fyrstasjon.

Fyrtårnet på Oksøy fyr er et 36 meter høyt støpejernstårn fra 1900. Dette er landets høyeste støpejernstårn og er et viktig landemerke i Kristiansandsfjorden.

Oksøy fyrstasjon har et rikt sammensatt bygningsmiljø og anleggselementer i tillegg til fyrtårnet. Anleggene omfatter maskinhus, fyrbetjentboliger, uthus, samt loshus og losvakthytte. Det finnes også tufter etter semaforstasjon og anlegg fra 2. verdenskrig (Monrad-Krohn 1997).

Oksøy fyr er i dag fortsatt betjent. Betjeninga har ansvar for drift og vedlikehold av fyr og lykter i området blant annet Songvår og Ryvingen fyr.

Oksøy fyr. Foto: Pål Alfred Larsen

Ryvingen fyr i Mandal kommune, er Norges sydligste fyr. Det danner også vestlig ytterpunkt i Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Den første lykta kom i 1867 samtidig med Hattholmen fyrstasjon og har visuell og funksjonell forbindelse med denne. Ryvingen fyr er fredet etter kulturminneloven. I 1897 ble den gamle fyrbygningen erstattet med et 22,3 meter høyt støpejernstårn og utstyrt med en hurtigblinkende linse.

I tilknytningen til stasjonen finnes tomannsbolig, uthus, naust, tufter etter tidligere bygninger og ruiner etter tyske anlegg fra 2. verdenskrig. Det går også en 420 meter lang oppmurt vei fra brygga til fyret. Totalt sett framstår Ryvingen som et harmonisk og helhetlig anlegg med fremtredende beliggenhet på toppen av øya.

Ryvingen fyr. Foto: Jørn Johnsrud

Mandal kommune leier fyret av kystverket. Det er ansatt en fyrvert som betjener fyret utenom skolens sommerferie. Foreningen Ryvingens venner er i sommerperioden vertskap for besøkende og overnattingsgjester på fyret, som er ledd i kystleden.

Songvår fyr ligger på østre del av Hellersøya i Søgne kommune. Det nåværende Songvår fyr er et funksifyr, bygget i 1950. Med sin spesielle form og stil skiller det seg fra andre fyr på Sørlandskysten. Det gamle Songvår fyr ble etablert i 1888. Ruinene etter det gamle fyret er fortsatt synlig på Songvår (Ersland 1999).

Foreningen Songvaar fyrs venner gjør i dag et viktig arbeid med vedlikehold av fyret. I tillegg arrangeres det fyrsafari og dagsbesøk for skoleklasser.

3. FORVALTNINGEN AV VERNEOMRÅDET

3.1. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning (DN) er gitt myndighet til å fastsette hvem som skal ha forvaltningsmyndighet for verneområdene. Inntil videre ligger denne forvaltningsmyndigheten hos Fylkesmannen i Vest-Agder. Regjeringen har gjennom Miljøverndepartementets budsjettproposisjon (Prop.1 S (2009-2010) lagt fram en ny modell for forvaltning av store naturvernområder. I samsvar med denne modellen kan forvaltningsansvaret vil bli lagt til et interkommunalt, politisk sammensatt styre. Hvis et interkommunalt styre blir opprettet, vil Miljøverndepartementet bli klageinstans for vedtak fattet av dette styret. Det skal opprettes et bredt sammensatt faglig rådgivende utvalg og kan bestå av grunneiere, særlig berørte offentlige organer, næringsliv og frivillige organisasjoner. Sekretariat for styret skal være en verneområdeforvalter som skal ansettes av fylkesmannen.

Kommunene i Flekkefjord landskapsvernområde, Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde og Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiene landskapsvernområde er invitert til å søke om å delta i ordningen. Miljøverndepartementet avgjør hvem som blir med i løpet av våren 2010.

3.2. Saksbehandling

Rammer

Verneforskriften for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde og naturmangfoldloven setter rammer for bruk og forvaltning av området.

Rammene for saksbehandling er gitt i verneforskriftens §§ 3 og 5, og i naturmangfoldlovens §§ 7 til 12 og § 48.

I § 3 i verneforskriften oppgis hva vernet innebærer, hva som er forbudt og hva det er spesifisert hjemmel til å søke dispensasjon for. Sentralt her er at inngrep som setter varige og synlige spor i landskapet normalt vil være i strid med vernet.

§ 5 i verneforskriften gir forvaltningsmyndigheten hjemmel til å iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. En del av hensikten med denne forvaltningsplanen er å gi nærmere retningslinjer for forvaltning, oppsyn, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mm. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

I §§ 7 til 12 i naturmangfoldsloven angis generelle prinsipper for utøving av offentlig myndighet, blant annet ved behandling av enkeltvedtak i verneområdene.

§ 48 i naturmangfoldloven er en generell dispensasjonsbestemmelse. Denne bestemmelsen er ment for å fange opp eventuelle ting som ikke er nærmere beskrevet i de spesifiserte dispensasjonsreglene i verneforskriften.

Generelle prinsipper for utøving av offentlig myndighet

For å ivareta det naturlige mangfoldet fastsetter naturmangfoldloven fem prinsipper som skal brukes ved utøving av offentlig myndighet jf §§ 7 til 12.

Kunnskapsgrunnlaget (§ 8). Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet, skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Myndighetene skal legge vekt på kunnskap som er basert på generasjoners erfaringer gjennom bruk av og samspill med naturen og som kan bidra til bærekraftig bruk og vern av naturmangfoldet.

Føre-var-prinsippet (§ 9). Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangel på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

Økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10). En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver (§ 11). Tiltakshaveren skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12). For å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som, ut fra en samlet vurdering av tidligere, nåværende og fremtidig bruk av mangfoldet og økonomiske forhold, gir de beste samfunnsmessige resultater.

Dispensasjoner

Fylkesmannen kan gi unntak fra vernebestemmelsene etter skriftlig søknad.

Miljøvernavdelingen foretar en selvstendig vurdering, men vil konferere med landbruks- og/eller kulturminneforvaltningen ved behov. Det kan knyttes vilkår til slike dispensasjoner. Vilkårene skal være rimelige. Direktoratet for naturforvaltning skal ha kopi av dispensasjoner i verneområder. Alle parter som anses å kunne bli berørt av en dispensasjon eksempelvis kommune, organisasjoner og lignende får kopi.

Søknad om dispensasjon som krever tillatelse fra flere lovverk, behandles etter det strengeste lovverket først. Et eksempel kan være søknad om oppføring av bygg i hundremetersbeltet i strandsonen innenfor verneområdet. Dette vil kreve dispensasjon både fra verneforskriften og plan- og bygningsloven. Her vil saken først bli behandlet av forvaltningsmyndigheten i forhold til verneforskriften og naturmangfoldloven, før kommunen behandler saken etter plan- og bygningsloven.

En dispensasjonssak kan påklages til Direktoratet for naturforvaltning jf forvaltningsloven kapittel 4. Klagefristen er tre uker etter at brevet er mottatt. Klagen sendes til Fylkesmannen i Vest-Agder. Klagen skal vise til vedtaket det klages over, og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes. Dersom det blir etablert ny forvaltningsordning med verneområdestyrer vil Miljøverndepartementet bli klageinstans for styrets vedtak.

Den generelle dispensasjonsbestemmelsen

Naturmangfoldloven § 48 åpner for at det kan gis dispensasjon dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlig samfunnsinteresser gjør det nødvendig.

Dispensasjon når det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig

Et vilkår for å bruke bestemmelsen er at tiltaket ikke strider mot formålet med vernet eller legger grunnlaget for en utvikling som på sikt kan skade verneinteressene. Det må derfor vurderes om tiltaket strider mot de overordnede målsettinger for verneområdet eller mot verneformålet samlet sett.

Vilkåret om at tiltaket ikke skal påvirke verneverdiene nevneverdig innebærer at dispensasjonsadgangen er snever. Det kan bare dispenseres i de tilfeller tiltaket vil ha begrenset virkning for verneverdiene. Det er med andre ord i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser som er av stor betydning for søker sammenholdt med verneinteressene, som omfattes av bestemmelsen. Bestemmelsen gir også klar anvisning på at hensynet til verneverdiene skal være overordnet f.eks næringsinteresser. Dersom det er usikkerhet knyttet til virkningene et tiltak kan ha for naturmiljøet, bør blant annet føre – var – prinsippet tillegges stor vekt.

Dispensasjon for vitenskapelige undersøkelser

Forvaltningsmyndigheten skal alltid vurdere nytten av et forskingsprosjekt opp mot omfanget av eventuelle inngrep eller tiltak og de ulemper forskningen ellers medfører.

Forskningsaktiviteter som ikke trenger å lokaliseres til et verneområde bør imidlertid kanaliseres utenfor verneområdet. Det vitenskapelige motivet bak vernet vil kunne begrunne en mer lempelig eller kurant dispensasjonspraksis når det ikke er tale om etablering av faste anlegg (ny infrastruktur) eller terrenginngrep i verneområdene. Som regel bør det gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdier. Slik bruk kan også betraktes som et ledd i forvaltningen som utøves for å bevare verneverdiene.

Dispensasjon for arbeid eller tiltak av vesentlig samfunnsmessig betydning

Denne dispensasjonsbestemmelsen gjelder i første rekke tiltak som ikke var aktuelle eller ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Saker som har stor lokal interesse eller regional betydning kan generelt ikke være tilstrekkelig som grunnlag for dispensasjon etter denne bestemmelsen. Bestemmelsen er ikke ment for tiltak som kun har lokal betydning. Bestemmelsen kan likevel unntaksvis benyttes for forhold av regional betydning som for eksempel viktige kommunikasjonsanlegg som riksveger, flyplasser, jernbaner mv. En forutsetning bør da være at det ikke finnes alternative løsninger eller at alternative løsninger blir så vidt mye dyrere og/eller omfattende, slik at det vil være av vesentlig samfunnsmessig betydning at det blir gitt en dispensasjon.

Dispensasjon når sikkerhetshensyn gjør det nødvendig

Med sikkerhetshensyn siktes det bl.a. til sikkerhet for liv og helse, smittsomme sykdommer fra dyr og sikkerhet mot omfattende og direkte skade på eiendom. Det må i det enkelte tilfelle vurderes konkret om det er behov for spesielle tiltak av hensyn til sikkerheten for de som bruker et område. Det kan stilles vilkår om at sikkerhetstiltaket gjennomføres i tett dialog med forvaltningsmyndigheten, for å sikre at hensynet til verneverdiene ivaretas på best mulig måte.

3.3. Oppsyn

Staten naturoppsyn (SNO) har ansvaret for oppsyn i Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde, og har følgende hovedoppgaver:

- Dialog med grunneiere og brukere av verneområdet.
- Kontrollere, rapportere og reagere på brudd på verneforskriften og annet regelverk.
- Kontroll av grensebolter, skilt, informasjonsplansjer i naturvernområder og friluftsområder og tilsyn med økologisk tilstand minimum hvert tredje år. Ofte tilsyn der det er behov.
- Påse at områdene der avfall driver i land framstår som fri for avfall. For strandområder langs sjøen og vassdrag der avfall driver i land hele året er det som regel tilstrekkelig med en aksjon i året, i tillegg til løpende tilsyn langs hovedstiene.
- Bistå fylkesmannen i forbindelse med planlegging, gjennomføring og oppfølging av bestilte skjøtselstiltak.
- Holde oversikt over utviklingstendenser i bruken av området.
- Holde tilsyn/ oversikt over status for natur- og kulturverdiene i området, med spesiell vekt på sårbare og trua arter.

Oppsynsoppgavene blir utført i forhold til følgende lovverk:

lov av 28. juni 1957 nr. 16 om friluftslivet
lov av 19. juni 2009 nr 100 om forvaltning av naturens mangfold
lov av 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag
lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner
lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet
lov av 15. mai 1992 nr. 47 om laksefisk og innlandsfisk m.v.

Det samme gjelder lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall, så langt departementet bestemmer.

I tillegg utfører Skjærgårdstjenesten noe naturoppsyn for SNO i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde og i sjøfuglreservatene.

3.4. Forvaltning av skjærgårdsparkområdene

Innenfor Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde er det områder som har status som skjærgårdspark. Skjærgårdsparken er områder i skjærgården som staten har sikret ved servituttavtaler mellom grunneiere og Miljøverndepartementet. I dagligtale omfatter Skjærgårdsparken også områder som er kjøpt inn av stat eller kommune til friluftsmål. Avtalen innebærer at områdene stilles til varig rådighet som friluftsområde for allmennheten. Staten har på disse områdene rett til å legge til rette for friluftslivet med blant annet stier, brygger, toaletter med mer i tråd med forvaltningsplan. Grunneier beholder eiendomsretten og rett til å bruke områdene på tradisjonelt måte, herunder rett til å drive landbruk, jakt og fiske.

Det er kommunen som har ansvar for gjennomføring av tiltak for friluftslivet i skjærgårdsparkområdene. Det er utarbeidet forvaltningsplan for Skjærgårdsparken i hver av de tre kommunene som berøres av Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Tiltak som er beskrevet i godkjent forvaltningsplan for Skjærgårdsparken krever ikke søknad for å iverksettes jf § 3 pkt 1.3 i, i verneforskriften for Oksøy- Ryvingen. Men forvaltningsmyndigheten skal varsles ved igangsetting. Nye tiltak som ikke er beskrevet i forvaltningsplan for Skjærgårdsparken er søknadspliktige. For oversikt over skjærgårdsparkområdene innenfor verneområdet, se vedlegg 3.

Skjærgårdstjenesten er kommunenes feltapparat for driften av skjærgårdsparken. I disse områdene har Skjærgårdstjenesten det praktiske ansvaret for vedlikehold av brygger, stier, toaletter og opprydding av søppel i tillegg til eventuelt andre tiltak som er beskrevet i Forvaltningsplanen for skjærgårdsparken. Skjærgårdstjenesten driftes ved statlige tilskudd.

Foto: Carl Erik Kilander

Forvaltningsmyndigheten for landskapsvernområdet vil i hovedsak være ansvarlig for gjennomføring av tiltak som hogst, beiting, slått og sviing. Men samarbeid mellom kommune og forvaltningsmyndigheten kan vurderes i skjærgårdsparkområder hvor nevnte tiltak vil ha klare sammenfallende positive effekter både for friluftsliv og andre verneinteresser. Dette må blant annet vurderes i forhold til kapasitet til skjærgårdstjenesten i den enkelte kommune og økonomi.

3.5 Rådgivende utvalg

Det kan med hjemmel i verneforskriftens § 7 opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av landskapsvernområdet.

Sammensetningen av et rådgivende utvalg vil være avhengig om det blir ny forvaltningsordning for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Dette er beskrevet i kapittel 3.1. Lokale interessegrupper bør uansett inngå i et rådgivende utvalg. Verneforskriften, naturmangfoldloven og denne forvaltningsplanen vil bli de sentrale styringsdokumentene for utvalget.

Aktuelle oppgaver kan være:

- Gi uttalelse i konkrete saker som forvaltningsmyndigheten skal ta stilling til.
- Følge opp forvaltningsplanen med fokus på gjennomføring av planlagte tiltak.
- Vurdere nye muligheter for bruk, spesielt innenfor miljøbasert næringsutvikling.
- Forslå nye tiltak og aktiviteter for å fremme verneformålet.
- Arbeide for økt forståelse for vernet, herunder informasjon.
- Ta initiativ til et eller flere informasjonssenter for landskapsvernområdet gjerne i samarbeid med skjærgårdsparken og andre aktører i området.
- Vurdere revisjon og endring av forvaltningsplan og verneforskrifter

Arbeidet bør vurderes organisert sammen med forvaltningen av skjærgårdsparken for å sikre effektiv forvaltning. Et felles utvalg kan være aktuelt.

3.6 Tilskudd til tiltak i verneområdet

Det kan søkes tilskudd til tiltak for å fremme verneformålet. Engangstilskudd som f.eks. rydding, oppsetting av gjerde o.l. sendes via kommunens landbrukskontor som forestår dialog med fylkesmannen knyttet til samfinansiering.

Årlige driftstilskudd til ulike tiltak kan søkes via kommunen gjennom Regionalt miljøprogram i landbruket. Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde er lagt inn som et prioritert kulturlandskap og utmarksområde i denne tilskuddsordningen. Fylkesmannens miljøvern avdeling vil bidra med økonomiske virkemidler for å sikre god drift i landskapsvernområdet. Det betyr at tilskuddene til oppstartstiltak som gjerde og lignende skal være bedre enn i omkringliggende områder. Tilskudd til drift skal være minst like gode som ellers.

Kommunene og fylkesmannen tilstreber et samarbeid der det skal være attraktivt å gjøre tiltak i verneområdet.

4. BRUKERINTERESSER

Landbruk, friluftsliv, fiske, skjellsandopptak, havbruk, reiseliv, bygninger og tekniske inngrep, kulturminner, forskning og undervisning er de viktigste brukerinteressene innenfor Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. For hver av disse brukerinteressene har vi beskrevet status, målsetting, bestemmelser og retningslinjer.

4.1. Landbruk

Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde er et kulturpreget landskap. Dette skyldes først og fremst utpreget landbruksaktivitet gjennom lang tid. I det følgende presenteres dagens bruk av området i form av husdyrbeiting, sviing, slått og hogst.

4.1.1 Husdyrbeiting og sviing

Status

På de fleste øyene og holmene innenfor Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde er det lang tradisjon for å slippe sau på sommerbeite. En del områder ble også beitet med hest og kyr. Navn på holmer og øyer, for eksempel Kjeholmen og Geiderøy, kan tyde på også geit har vært brukt som beitedyr. I forbindelse med beitingen var det også vanlig å brenne vegetasjon for å bedre beiteforholdene. Enkelte lokaliteter ble også slått, men dette foregår nesten ikke lenger. Moderat beiting og sviing er nødvendig for å ta vare på kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet.

Utegangersau. Foto: Pål Klevan

Dalasaue. Foto: Tormod Haraldstad

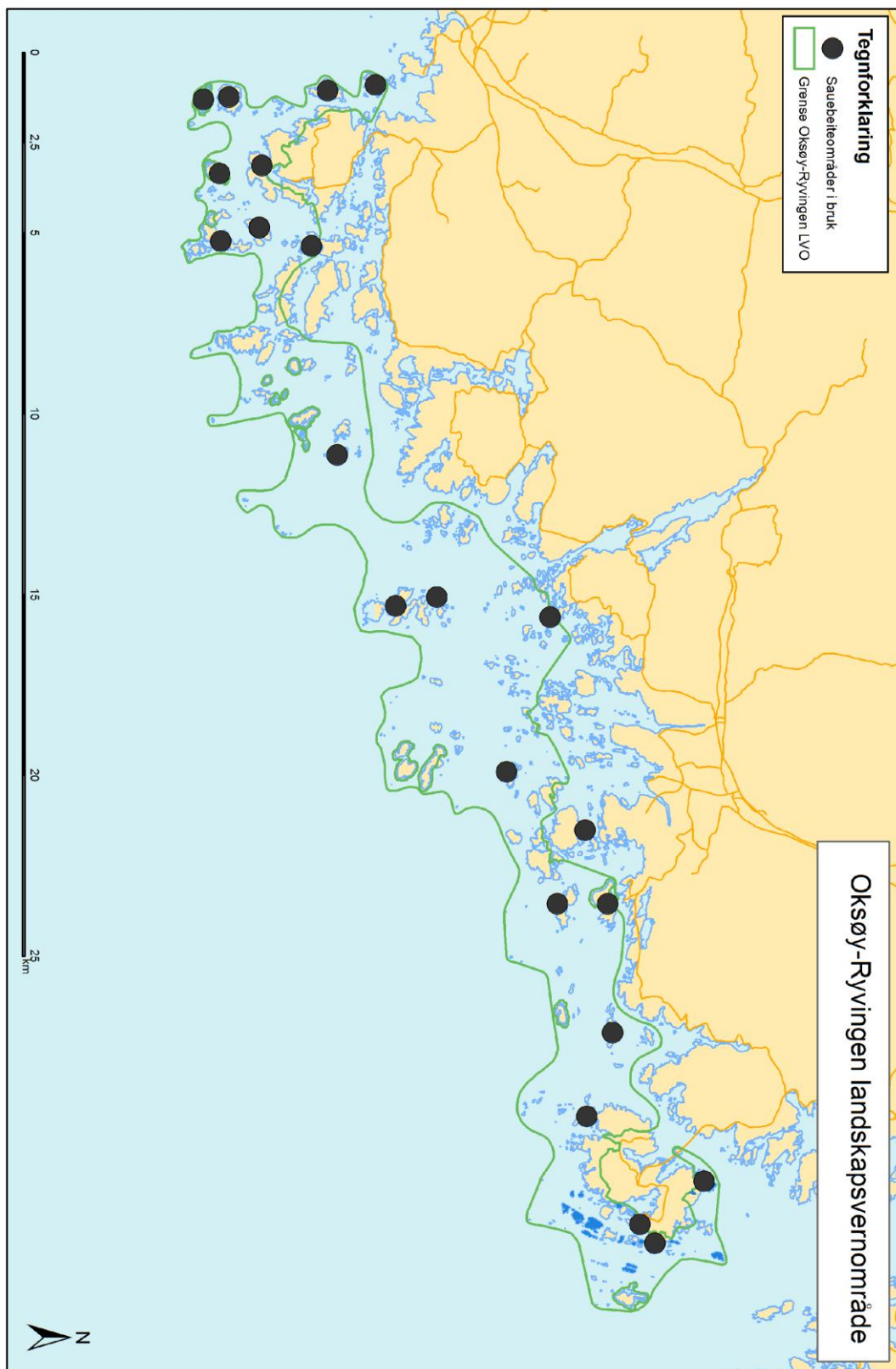
I de senere år har interessen for utegangersau (populært kalt villsau)¹ tatt seg opp. I flere områder går det i dag derfor sau på beite hele året. Det foregår også sommerbeite med vanlig sau flere steder.

Målsetting

Det åpne landskapet med kystlynghei skal opprettholdes. Der gjengroing truer, er målet å restaurere til åpent landskap. Det er derfor ønskelig at utmarksbeite trappes opp, herunder skånsom lyngsviing og slått. Av hensyn til biologisk mangfold og beiteverdi er det ønskelig at landskapet er mangfoldig. Det innebærer blant annet at man svir litt hvert år og sparer noen

¹ Utegangersau er en norsk sauerase som er bygget opp igjen på restene av den opprinnelige landrasen som eksisterte i Norge og i deler av Europa forøvrig. Rasen tilhører de såkalte korthalesauene og er relativt liten av vekst. Ulla er fin og varierer i farge fra nærmest hvit via gråe og brune nyanser og mønstre til nær sort.

busker i fuktige drag. I strandsonen, opp til 50 meter fra sjøen, der grågås, ærfugl og andre arter trenger skjul er det særlig viktig og være aktsom når man svir og rydder.

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter (§ 3.1.1)²

Bestemmelsene i § 3.1.1 er ikke til hinder for:

- *jordbruksdrift som ikke er i strid med verneformålet på eksisterende og tidligere utnyttede jordbruksarealer, herunder åkerbruk, slått, beiting og bruk av gjeterhund (jf § 3.1.2 pkt b).*
- *nødvendig gjerding og vedlikehold av gjerder for husdyrhold som ikke er i strid med vernformålet (jf § 3.1.2 pkt c)*
- *anleggelse av nye vannkummer og vannledninger innenfor husdyrdrift som ikke er i strid med verneformålet, etter at forvaltningsmyndigheten er varslet (jf § 3.1.2 pkt d)*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- *oppføring av nødvendige anlegg i forbindelse med stedegen fiskeri- og landbruksnæring som ikke er i strid med verneformålet (jf § 3.1.3 pkt c)*
- *Nydyrking og framføring av jordbruksvei (jf § 3.1.3 pkt d)*

Beite er tillatt. Direktoratet for Naturforvaltning kan ved forskrift regulere eller forby beite som skader landskapets art eller karakter (jf § 3.2.2).

Motorferdsel er forbudt på land (jf § 3.5.1).

Bestemmelsen i § 3.5.1 er ikke til hinder for motorisert ferdsel på landbruksarealer i forbindelse med jordbruk- og skogbruksdrift (jf § 3.5.2).

Forurensing og forsøpling er forbudt samt bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet (jf § 3.6.1)

Retningslinjer for tiltak og drift

Tradisjonelt landbruk kan som regel fortsette som før uhindret av vernereglene. Med dette menes landbruk som den vanlige driften i tidligere tider, men også den driften som har vært vanlig opp mot vernetidspunktet på eksisterende og tidligere utnyttede landbruksarealer. Store deler av Oksøy- Ryvingen er å anse som et kulturpåvirket landskap hvor landbrukstiltak er ønskelig. Unntaket kan være områder med spesielle biologiske verdier for eksempel spesielle plantearter, som kan påvirkes negativt av for eksempel sauebeiting.

² Paragrafhenvisininger viser til verneforskriften for Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde gjengitt i helhet på side 76.

Landbruket er hele tiden i en dynamisk utvikling med tanke på nye driftsformer. Et eksempel kan være bruk av nye husdyrraser. Forvaltningsmyndigheten ser positivt på dette, så lenge driftsformen ikke kommer i konflikt med verneformålet. Dette avklares etter søknad.

Hva som menes med drift i ”tidligere tider” vil variere fra sted til sted. Her går ingen klare grenser. Utgangspunktet er at man ønsker å stimulere til en drift som har pågått over lengre tid og/ eller ligger så nært opptil den tradisjonelle driften som mulig. Dette for å opprettholde kulturlandskapet og et rikt biologisk mangfold som har tilpasset seg gjennom lang tids drift.

Med beite menes moderat beitetrykk som ikke skader området bæreevne slik at det endrer landskapskarakteren. Et kystlandskap som er moderat beitet, lyngsvidd og regelmessig ryddet for einer og kratt er i samsvar med verneformålet.

Eksempler på tiltak som ikke er søknadspliktig i forhold til verneforskriften:

- Normal bruk av kunstgjødsel på innmark som var i drift på vernetidspunktet.
- Opprettholdelse av beitebruk og lyngsviing på arealer som fremdeles bærer preg av tidligere beitebruk.
- Vedlikehold av gjerder, åpne grøfter og kanaler.
- Inngjerding av buskap.
- Rydding av områder som er under gjengroing, som er ledd i restaurering av lynghei, kan skje i tråd med prinsipper nedfelt i forvaltningsplan.
- Anlegg av sanketrøer.
- Anleggelse av nye vannkummer og vannledninger for tradisjonell husdyrdrift etter at forvaltningsmyndigheten er varslet.

Eksempler på tiltak som er søknadspliktig i forhold til verneforskriften:

- etablering av nye grøfter/dreneringsledninger
- planering
- oppfylling av terrenget
- masseutskifting
- bruk av nye driftsmetoder eller husdyrarter som ikke har forekommet tradisjonelt eller opp mot vernetidspunktet.

Det vil normalt bli sett positivt på gjenopptagelse av slått, beitebruk og lyngsviing så lenge dette ikke er i konflikt med verneformålet. Et viktig aspekt her er at man får inn beitedyr tidlig etter rydding og/ eller sviing.

Gjenopptagelse av beitebruk og slått på områder som har ligget brakk de 30 siste år eller mer må avklares med forvaltningsmyndigheten på telefon eller e- post.

Det kan gis tillatelse til oppføring av nødvendige driftsbygninger for å kunne utføre stedegen landsbruksdrift som ikke er i strid med verneformålet. Det er en målsetting å opprettholde den tradisjonelle utnyttelse av området. For å kunne stimulere til økt aktivitet innen landbruket med det formål å hindre gjengroing, vil det ved søknad ikke settes krav om at driften må representere hele inntektsgrunnlaget. Det vil bli satt krav om at bygningen kun skal brukes i landbruksnæring. Det må være et reelt behov for bygningen, og det vil kunne bli stilt vilkår om plassering, utforming og innredning av bygningen.

Sviing i kystlynghei

Sviing kan fortsette så lenge dette er avklart med grunneier. Ønsker man å gjenoppta sviing på områder hvor tiltaket ikke har vært gjennomført i løpet av de 30 siste år, må det avklares med forvaltningsmyndigheten.

Vi oppfordrer til å følge disse retningslinjene:

- Sviing kan skje fra desember fram til 1. april dersom det ikke er for tørt slik at det gir varige skader på humus og jordsmonn. Sviing etter 1. april må vurderes særskilt.
- Der det hekker grågås eller ærfugl skal sviing ikke skje etter 15. mars
- Sviing bør skje i mosaikk med flater på maks 10 dekar for å få best mulig variasjon. Kantsonen som oppstår mellom svidde og usvidde flater gir viktige leveområder for mange insekter. I tillegg gir dette et bedre visuelt preg enn en stor sammenhengende svidd flate.
- Der det er helårsbeiting med utegangersau bør sviing skje ca hvert 8.-15. år. Der målsettingen er å bevare kystlynghei bør sviing ikke skje oftere enn hvert 10. år. Der det er ønskelig med sommerbeite kan det svis oftere.
- Av hensyn til fugleliv og sårbar strandvegetasjon bør det ikke svis helt ned til sjøen. Anbefalt spart sone er 30- 50 meter fra sjøen.

Beiting i kystlynghei

Husdyrholder må vurdere beitegrunnet i hvert enkelt tilfelle og plikter å påse at dyra har nok mat og tilgang på ferskvann hele året. Ved sambeiting med flere dyreslag kan man oppnå et noe høyere beitetrykk. Det forutsettes at nødvendige tillatelser for beitedrift foreligger fra Mattilsynet.

Mons Kvamme ved Lyngheisenteret på Lygra sier følgende: ”På Lyngheisenteret på Lygra i Hordaland beiter ei vintersøye av utegangersau (villsau) pr. 10 dekar. I tillegg kommer værene (en pr 20 dekar) og lam om sommeren. Her er det ca 10 % bart fjell. Det er flere ting som påvirker dette forholdet. For vinterbeite, som er det mest kritiske, er tilstrekkelig med lyngarealer det viktigste. For sommerbeite, og dermed slaktevekten, er tilgang på natureng og urter viktig. Derfor er mosaikkstrukturen så viktig. Et visst innslag av busker (vier) er også bra. Selv med en vintersøye pr 10 dekar så er ikke beitepresset på vegetasjonen så godt som vi kunne ha ønsket. Det som stopper oss er innvoldsparasittene som lett blir plagsomme med høyere dyretetthet”. Erfaringene fra Lygra anses å være relevante for beiting også innenfor Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde.

Tradisjonelt har det vært lite beiting i utmarka vår og høst siden dyra da mange steder gikk på innmarka. Ved tamsaudrift vil den karakteristiske vårfloraen mer og mindre få stå i fred. Ved overgang til helårsbeiting vil vår- og forsommerblomstring på tørrbakker og strandenger kunne bli utsatt for hard beiting. Viktige tørrbakker og strandenger bør vurderes skjermet ved inngjerding eller sauene flyttes til annet beite i den sårbare perioden.

I enkelte områder vil det kunne oppstå kryssende interesser mellom hold av beitedyr og friluftslivet. Her anbefales det å benytte ”folkesky” saueraser, eksempelvis utegangersau og at det ved oppsett av gjerder etableres klyv og porter.

4.1.2 Slått

Status

Det finnes relativt lite innmark innenfor verneområdet. Men på de fleste større øyene finnes det områder som tidligere ble slått.

Ugjødslet slåttemark har et særegent botanisk mangfold. Blant annet av konkurransesvake lyselskende urter som er avhengig av jord med lavt innhold av nitrogen og fosfor.

Målsetting

Slått skal utføres på utvalgte områder for å ivareta kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet.

Bestemmelser i verneforskriften

Bestemmelsene for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde er ikke til hinder for jordbruksdrift som ikke er i strid med verneformålet på eksisterende og tidligere utnyttede jordbruksarealer, herunder åkerbruk, slått, beiting og bruk av gjeterhund (jf § 3.1.2).

Retningslinjer for tiltak og drift

Slåttemark er en sjelden naturtype i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. For å ta vare på noen av de gamle slåttemarkene er det ønskelig å få i gang slått som har som mål å få fram plantelivet og det øvrige mangfoldet knyttet til denne blomsterrike naturtypen. For å få dette til er det en hovedregel å slå seint for å sikre best mulig frømodning også for de seintblomstrende artene. Dette vil som hovedregel si etter 15. Juli, men dette kan variere med når det ble slått tidligere og hvor rikt jordsmonnet er. Det anbefales at graset får ligge og tørke i fem dager etter slått for å bli tørt nok til at frøene faller ut av frøkapslene. Hvis det er fuktig vær bør det ligge lenger. Det er viktig at graset så blir fjernet fra enga for å unngå uønsket gjødslingseffekt. Det bør benyttes skjærende redskap. Beitepussing gir en uønsket gjødslingseffekt, og bør unngås.

Komposthauger må ikke legges i bekker, fuktige drag eller sumper og minimum 10 meter fra sti, viktige biotoper og kulturminner

4.1.3 Hogst

Status

Gjengroing er en av de største utfordringene i forvaltningen av Oksøy- Ryvingen i dag. Etter at bruken av utmarka avtok, kombinert med et varmere og fuktigere klima har gjengroingen tiltatt betraktelig. Som et ledd i å tilbakeføre områder til kystlynghei vil derfor hogst være sentralt. Hogst vil også være aktuelt ved skjøtsel i utvalgte skogtyper og ved tilrettelegging for friluftslivet.

Innenfor landskapsvernområdet er det få områder med økonomisk drivverdige forekomster av skog. Mye av skogen som finnes står sann til at den er svært kostnadskrevende å frakte ut. Hogst vil derfor i en rekke områder være ledd i tiltak for å hindre gjengroing og tilbakeføring til kystlynghei, sammen med beiting og sviing. Det er også flere områder hvor fremmede

treslag som eksempelvis sitkagran og bergfuru er plantet ut. Disse artene ønsker man i dag fjernet. Med unntak av områder med gammel og sjelden skog, rik lauvvegetasjon i fuktige drag, samt enkelte strandbiotoper med busker og kratt, vil derfor hogst være ønskelig i hele verneområdet.

Målsetting

Viktige områder med eksempelvis kystlynghei står i fare for å forsvinne. Hogst vil i en rekke områder være et sentralt tiltak, sammen med beiting og sviing. Med unntak av sårbare skogsbiotoper, vil derfor hogst være ønskelig i hele verneområdet. Mest mulig av fremmede treslag som for eksempel sitkagran og bergfuru skal tas ut.

Bestemmelser i verneforskriften

Plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Innføring av nye plantearter er forbudt (jf § 3.2.1).

Hogst av ved og uttak av trevirke til grunneiers eget bruk er tillatt (§ 3 pkt 2.3)

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til hogst av ved og uttak av trevirke utover det som er tillatt etter pkt 2.3 når dette ikke er strid med verneformålet (§ 3 pkt 2.4)

Motorferdsel er forbudt på land (jf § 3 pkt. 5.1).

Bestemmelsen i § 3 pkt. 5.1 er ikke til hinder for motorisert ferdsel på landbruksarealer i forbindelse med jordbruk- og skogbruksdrift (jf § 3 pkt. 5.2 b). Bestemmelsen er ikke til hinder for motorferdsel knyttet til gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten (jf § 3 pkt. 5.2 a).

Retningslinjer for tiltak og drift

Hogst av ved til egen bruk er tillatt. Hogst utover dette krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det vil bli gitt tillatelse til hogst som er positivt for verneformålet og som derfor vil virke som et skjøtselstiltak.

Av hensyn til friluftslivet, dyre- og fuglelivet bør hogst- og ryddeprosjekter ikke gjennomføres i perioden fra 15.04 og 15.08.

Følgende prinsipper skal legges til grunn for hogst:

Hogst av gran og andre fremmede treslag er positivt. Hogst og tynning er positivt hvis det er ledd i tilbakeføring til kystlynghei eller beiteskog, og følges opp med beiting og sviing. Tømmeret skal fraktes ut så langt det er mulig, men dette må vurderes i det enkelte område. Mindre trær og greiner samles i hauger for råtning eller brenning.

Store trær som ikke er mulige å frakte ut, men ønskes avviklet, kan med fordel ringbarkes. Dette er en enkel måte å fjerne en uønsket frøkilde på samtidig som man øker mengden stående død ved. Stående død ved er verdifullt for biologisk mangfold. Dette gjøres i skogområder. I mer åpent lende bør store trær som ønskes avviklet, legges ned.

Av hensyn til det biologiske mangfoldet bør gammel skog, rik edellauvskog og sumpskog ikke hogges.

Kjøring i forbindelse med skogsdrift er etter forskriften kun tillatt på landbruksareal. Med landbruksareal i forbindelse med motorferdsel menes her dyrket mark og traktorvei, gamle kjørespor/ kjerrevei. Kjøring utover dette krever dispensasjon fra verneforskriften. Når hogst skjer som skjøtsel i regi av forvaltningsmyndigheten, har forvaltningsmyndigheten hjemmel til motorferdsel.

4.2. Friluftsliv

Status

Friluftslivet er en del av verneformålet i Oksøy – Ryvingen landskapsvernområde. Dagens friluftsliv har sin bakgrunn, dels i det gamle bondesamfunnets bruk av naturen til blant annet jakt og fiske, dels i friluftslivet som en klassisk fritidsaktivitet fra midten av det 18. århundre. Med økt fritid og bedret økonomi får nå friluftslivet større og større oppslutning blant folk. Det naturvennlige friluftslivet som er basert på den frie ferdselsretten, utgjør en viktig del av vår nasjonale identitet og kulturarv.

Øyene og sjøarealene i landskapsvernområdet er svært attraktive for utøvelse av friluftsliv spesielt sommerstid. Båtliv, bading, soling og fiske på en varm sommerdag er så avgjort en del av det gode livet på Sørlandet.

Høst, vinter og vår er det fiske som er den vanligste aktiviteten, ved siden av vanlig turutfart. Hummerfisket om høsten har lange tradisjoner, sammen med torskefisket på vinteren. I takt med en økende bestand av sjøørret har også dorgefiske etter denne blitt vanlig. Jakt etter sjøfugl som ender, ærfugl, skarv og måker er populært om høsten. På noen av de offentlige eide områdene er det åpnet for allmenn jakt på sjøfugl. Det jaktes også rådyr og hare på de større øyene.

Verneforskriften for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde er ikke til hinder for inngåelse av skjærgårdsparkavtaler. Gjennom skjærgårdsparkavtaler med private grunneiere og offentlig eide områder er allmennheten sikret tilgang til hav og sjø mange plasser innenfor landskapsvernområdet og ellers. Flere steder er det utført eller planlagt tilretteleggingstiltak. Se kart 2 for oversikt over skjærgårdsparkområdene.

Målsetting

Besøkende skal føle seg velkommen til Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Området skal være godt tilrettelagt for et naturvennlig friluftsliv innen rammen av vern. Det er derfor behov for informasjonstiltak, samt tilretteleggingstiltak.

Det gode liv på sørlandet. Foto: Jørn Johnsrud

Bestemmelser i verneforskriften

Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging (jf § 2).

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter (§ 3.1.1)

Bestemmelsene i § 3.1.1 er ikke til hinder for:

- *Vedlikehold av merkede stier, skilt, bruer og løyper i samsvar med forvaltningsplan (jf 3 pkt. 1.2 j)*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- *Skånsom tilrettelegging for friluftsliv i samsvar med forvaltningsplan (tilrettelegging i samsvar med godkjent forvaltningsplan for skjærgårdsparkens friluftsområder krever ikke søknad (jf § 3 punkt 1.3 pkt i)).*
- *Opparbeiding og merking av nye turstier og løyper(jf § 31.3 pkt j)*

All ferdsel må skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner (jf § 3. 4.1)

Bestemmelsene er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten (jf § 3.4.2).

Bruk av ridehest og sykkel i utmark er bare tillatt langs traseer godkjent for bruk i forvaltningsplan (jf § 3.4.3).

Innenfor nærmere avgrensede deler av landskapsvernområdet kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet (jf § 3.4.4).

Verneformålet er ikke til hinder for tradisjonelle arrangement som St. Hans feiring på tradisjonelle steder (jf § 3.4.6).

Retningslinjer for tiltak og drift

Noen hovedkriterier for skånsom tilrettelegging er:

- Ta utgangspunkt i gamle ferdselsveier og jordbruksveier ved planlegging av nett for stier og turveier.
- Legg turveier utenom sårbare vegetasjonstyper og viktige viltbiotoper
- Turstier legges på en slik måte at de glir inn i landskapet på en god måte uten for store inngrep.
- En sti kan med fordel legges i en enkel bro over ei fuktig eng i stedet for at enga dreneres ut.

- Med brygge menes lita brygge for ilandstigning. Fortøyning kan skje i fortøyningsbolter i nærheten.
- Informasjonstavler, bord, benker, toaletter og små ilandstigningsbrygger skal så langt mulig utformes i naturstein eller ubehandlede trematerialer som for eksempel osp. Men det er viktig at det ved materialvalg tilpasses den lokale byggeskikk og bruk, eller kommunenes standarder.
- Enkle bålplasser i naturstein kan konsentrere bålbrenning til faste plasser.

For vedlikehold av løyper, stier, skilt og bruer som er godkjent i forvaltningsplanen for Oksøy- Ryvingen kreves det ikke søknad. Herunder oppgrusing av veier og turstier som hadde grusdekke på vernetidspunktet. Men forvaltningsmyndigheten skal varsles på forhånd. Dersom det er ønskelig å opparbeide nye løyper, stier, skilt eller bruer, kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til dette etter søknad.

Presset på skjærgården vil øke i framtida som følge av turisme og friluftsliv på land og til sjøs. For ikke å skade naturkvalitetene og verneverdiene i landskapsvernområdet, skal all ferdsel skje hensynsfullt og varsomt. Skader på natur og kulturmiljøet skal unngås. I områder hvor ferdselen kan komme i konflikt til landbruksinteresser skal dette tas hensyn til. Dyrelivet og beitedyr skal ikke forstyrres og en skal ikke være til ulempe for andre.

Arrangementer

For å unngå ukontrollert bruk av området, og for kunne styre arrangementer utenom sårbare områder og tidsrom, må det søkes om tillatelse til å gjennomføre større organiserte arrangementer. Større arrangementer kan fortrenge og forstyrre allmenn ferdsel og dyreliv og medføre slitasje, nedtråking, forsøpling, og støy som kan skade verneverdiene. Forvaltningsmyndigheten avgjør om arrangementer strider mot verneformålet. Hensyn til hekke- og yngletider vil være vesentlig.

Telting

Telting er tillatt i hele landskapsvernområdet tråd med friluftslovens bestemmelser. Dette så lenge det tas hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner. Skulle telting av ulike årsaker bli en trussel mot verneverdiene kan det bli aktuelt med strengere regulering.

Riding og sykling

Riding og sykling er inntil videre tillatt i hele området da omfanget foreløpig anses som akseptabelt i forhold til verneformålet. Det er derfor ikke anvist traseer for riding og sykling i denne forvaltningsplanen. Da disse aktivitetene kan slite mye på terrenget kan det bli aktuelt med strengere regulering, dersom omfanget skulle endre seg. Det vil si at aktiviteten blir en trussel mot verneverdiene.

Kiting og windsurfing

Uorganisert kiting og windsurfing er inntil videre tillatt i hele verneområdet. Skulle aktiviteten av ulike årsaker bli en trussel mot verneverdiene kan det bli aktuelt med strengere regulering. Ved gjennomføring av arrangementer skal det sendes søknad til Fylkesmannen i forkant.

Tiltak i Skjærgårdsparken

Alle aktuelle tiltak må koordineres med forslåtte tiltak i forvaltningsplaner for Skjærgårdsparken. Tiltak som er beskrevet i godkjent forvaltningsplan for Skjærgårdsparken krever ikke søknad for å iverksettes jf § 3 pkt 1.3 i, i verneforskriften for Oksøy- Ryvingen.

Men forvaltningsmyndigheten skal varsles ved igangsetting. Nye tiltak som ikke er beskrevet i forvaltningsplan for Skjærgårdsparken er søknadspliktige. Skjærgårdsparkavtaler innenfor landskapsvernområdet som var inngått før vernetidspunktet, vil stå ved lag.

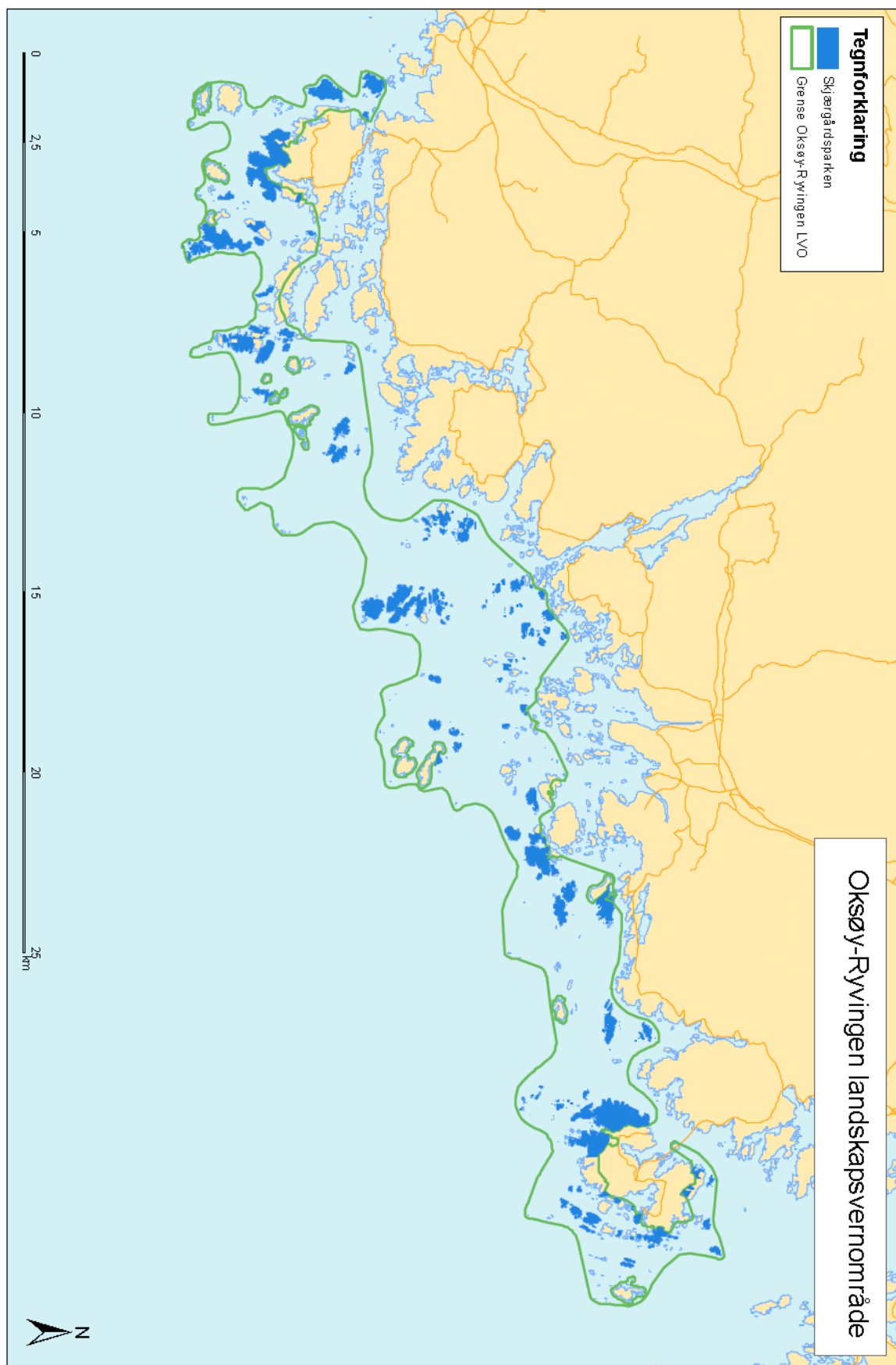
Ved i eventuell tillatelse til oppføring av brygge i skjærgårdsparkområdene vil det kunne bli satt vilkår om at deler av brygga har en utforming og et materialvalg som sikrer god atkomst med for eksempel kajakk, robåt eller kano.

Tabell 1 viser friluftstiltak som er foreslått av kommunene i forbindelse med arbeidet med forvaltningsplan for Oksøy- Ryvingen. Dette er nye tiltak som ikke er beskrevet i forvaltningsplaner for Skjærgårdsparken, og tiltakene er således søknadspliktige. Søknad sendes forvaltningsmyndigheten.

Tabell 1. Friluftstiltak foreslått av kommunene innenfor Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. K- Kristiansand, M- Mandal

Kommune/lokalitet	Kommune	Beskrivelse av tiltaket
”Murane” på Flekkerøy	K	Videreføring av sti ut til Bestemorsmed. Stien bør ha universell utforming. Sette opp ny bro ut til ”Daumannsholmen”, da eksisterende er rast sammen
Belteviga	K	Fortøyningsbolter, evt. tildekking av steinfylling
Bergeneset	K	Restaurering og vedlikehold av sti, enkel rydding i strand og restaurere og etablere stiforbindelser.
Krossodden	K	Turparkering(disp. allerede gitt etter verneforskrift), infotavle, toalett
Skylleviga	K	Utbedre tursti
Asperøya	K	Utbedre turstiforbindelser og restaurering av noe dårlig ”Tyskerbrygge” i Sudredalen.
Krageviga	K	Utbedre turløype ned til Krageviga, 130 meter
Skibbuholmen	K	Sette opp bro
Stusøy	M	Opparbeide brygge med universell utforming. Aktuelt å forlenge eksisterende brygge. Rydding av vegetasjon.
Ferøy	M	Erstatte eksisterende trebrygge med steinbrygge. Eksisterende brygge ødelagt av uvær, vanskelig å reparere. Derfor ny steinbrygge.
Ryvingen	M	Stort behov for mer bryggeplass. Sette opp ny brygge i betong på lokalitet med gamle pilarer. Vei med universell utforming mellom bryggeanlegg og toalett. Infosenter.
Indre Nodevig	M	Eksisterende trebrygge fornyes i stein. Fjerne gammel danseplattung. Fjerne grillplass
Rosnes (Ellebrannshola)	M	Sette opp ny steinbrygge. Hogst av noe skog.
Sandøy	M	Ny steinbrygge som skal erstatte eksisterende trebrygge. Bygge nytt toalett med universell utforming. Fjerne sitkagran
Odd	M	Fjerne brygge og toalett. Erstatte brygge med fortøyningsbolter
Naudskjær	M	Små opplysningskilt som angir skjærgårdspark. Fortøyningsbolter
Østre Lindholmen	M	Fjerne uønsket vegetasjon. Sette opp 8 fortøyningsbolter
Lammeholmen og Kråkeholmen	M	Rydding og begrensningsoppbeidelse av bålplass. Etablering av 6 stk fortøyningsbolter
Ørpholmen	M	Fortøyningsbolter
Kneblingene	M	5 stk fortøyningsbolter
Brattholmen, Gillerholmen og Kvistholmen	M	Etablere fortøyningsbolter

Kart 2. Skjærgårdsparkområder innenfor Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde

Universell tilrettelegging

Det er et mål at flest mulig skal ha en mulighet til oppleve kvalitetene i Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Enkelte tilretteleggingstiltak med universell utforming er derfor nødvendig. Disse tiltakene vil som regel kreve noe større anlegg som kan komme i konflikt med formålet med vernet. Tiltakene må derfor søkes om til forvaltningsmyndigheten. Dette er også tiltak som krever dispensasjonen etter plan og bygningsloven. Tiltakene bør legges til utvalgte områder innenfor den enkelte kommune hvor forholdene ligger til rette for det og hvor graden av øvrig tilrettelegging allerede er høy.

4.3. Fiske

Status

Kystfisket har vært en bærebjelke i livsgrunnlaget gjennom generasjoner. Vernereglene fører ikke til endringer for det tradisjonelle fisket.

Innenfor landskapsvernområdet er det størst fiskeriaktivitet fra Flekkerøya og Mandal. På Flekkerøya finnes blant annet trålerflåte og fiskeindustribygg. Trålerne fangster i hele Skagerrak etter både konsumfisk som torsk, sei, lyr, hyse og industrifisk som tobis og øyepål. Reker og sjøkreps er viktig fangst.

Mindre fartøy utgjør hovedtyngden i fiskeflåten. Disse båtene driver kystfiske, hovedsakelig med garn, line og ruser, etter torsk, sei, lyr, hyse, lysing og ål. I sesongen drives makrelldorging, notfiske etter makrell og sild, og teinefiske etter krabber og hummer.

Fritidsfisket er betydelig, både etter hvitfisk, laksefisk, krabbe og hummer. Kystfisket blir i liten grad berørt av landskapsvernet og blir ikke videre kommentert.

Bestemmelser i verneforskriften

Jakt er tillatt etter viltloven. Fiske er tillatt etter lakse- og innlandsfiskeoven. Fiske og fangst er tillatt etter saltvannsfiskeoven (jf § 3 pkt. 3.1).

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- *oppføring av nødvendige anlegg i forbindelse med stedegen fiskeri- og landbruksnæring som ikke er i strid med verneformålet (jf § 3 pkt. 1.3 c).*

Retningslinjer for tiltak og drift

Det kan gis tillatelse til oppføring av nødvendige driftsbygninger for å kunne utføre næringsfiske som ikke er i strid med verneformålet. Eksempelvis kan dette være bygninger for lagring av fiskeutstyr. Det er en målsetting å opprettholde den tradisjonelle utnyttelse av området. Det vil bli satt krav om at bygningen kun skal brukes i fiskenæringen. Videre må det være et reelt behov for bygningen, og det vil kunne bli stilt vilkår om plassering, utforming og innredning av bygningen.

4.4. Skjellsandopptak

Status

Innenfor verneområdet er det gitt tre konsesjoner til opptak av skjellsand. Den ene konsesjonen gjelder havbunnen utenfor Udvær og Songvær, den andre havbunnen i sundet mellom Indre Lindøy og Hugøy, den tredje øst for Odd i Mandal kommune.

Bestemmelser i verneforskriften

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter (jf § 3.1.1)

Bestemmelsene i § 3.1.1 er ikke til hinder for:

- *Uttak av masse under havoverflaten som ikke påvirker landskapet over havoverflaten (jf 3.1.2 pkt q).*

Retningslinjer for tiltak og drift

Vest – Agder Fylkeskommune er konsesjonsmyndighet for opptak av skjellsand, også innenfor verneområdet. En eventuell søknad om drift som påvirker landskapet over vann må behandles av forvaltningsmyndigheten for verneområdet i forhold til verneforskriften for Oksøy- Ryvingen.

4.5 Havbruk

Status

Det er ingen fiskeoppdrettsanlegg i området i dag. De naturgitte forutsetningene for oppdrett av laksefisk er ikke gunstige i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde. Kaldt vann om vinteren og hyppige oppblomstringer av giftige alger i sjøen er problematisk for denne næringen.

Mandalselva er et nasjonalt laksevassdrag og Lindesnes-Mannefjorden er en nasjonal laksefjord. Den delen av Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde som ligger mellom Ryvingen fyr i Mandal og Fugløya i Søgne, ligger således innenfor en nasjonal laksefjord. I de nasjonale laksefjordene skal det ikke etableres ytterligere matfiskeoppdrett for laksefisk, og eksisterende virksomhet vil bli underlagt strengere krav til rømmingssikring og strengere krav til kontroll av lakselus og annen sykdom. De bestandene som inngår i området, det vil si laks fra Mandalselva og Audna, skal også prioriteres i det øvrige arbeidet med å styrke laksebestandene.

To skjelldyrkingsanlegg er etablert i verneområdet, ett i Søgne og ett i Kristiansand. Antakelig er det potensial for dyrking av skjell som blåskjell, østers og kamskjell. Skjelloppdrett er miljømessig gunstigere enn oppdrett av laksefisk. Skjellene lever av planteplankton og næringsstoffer som finnes naturlig oppløst i vannmassene. Skjelloppdrett kan således bidra til å redusere eutrofieringen som miljøproblem i kystvannet. På den annen side kan skjellanlegg gi en visuell forstyrrelse i landskapsbildet som kan komme i strid med verneformålet.

Målsetting

Eksisterende havbruksnæring kan videreføres. Anleggsutforming og driften skal så langt mulig tilpasses formålet med vernet. Nye havbruksanlegg kan etableres etter nærmere vurdering fra forvaltningsmyndigheten.

Bestemmelser i verneforskriften

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter (§ 3.1.1)

Bestemmelsene i § 3.1.1 er ikke til hinder for:

- *Havbeitevirksomhet uten faste installasjoner over vann i medhold av lov om havbeite(jf § 3.1.2 pkt e).*
- *Drift av havbruksanlegg som på lokaliteter som på vernetidspunktet hadde konsesjon(jf § 3.1.2 pkt f).*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- *Etablering av havbruksanlegg uten fast bygningsmasse på land og særlig synlig anlegg på havoverflaten (jf § 3.1.3 pkt h).*

Retningslinjer for tiltak og drift

Ved søknad om nye havbruksanlegg må forvaltningsmyndigheten vurdere dette i forhold til verneformålet. I verneformålet er det hensynet til skjærgårdslandskapet og hensynet til friluftslivet som må tillegges stor vekt. I tillegg vil det være naturlig å plassere anlegget i områder som allerede er påvirket av inngrep som hytter og lignende.

Skjærgårdslandskapet, slik det defineres i verneformålet, karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene. Det framgår klart at sjøoverflaten har en sentral plass i dette landskapsbildet. For at havbruksanlegg skal kunne godkjennes, må derfor installasjoner på sjøoverflaten være så små og lite synlige som mulig.

Allmennhetens mulighet til utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv er en sentral del av formålet med vernet. Forvaltningsmyndigheten må derfor vurdere nøye i hvilken grad et havbruksanlegg vil redusere friluftinteressene eller ikke. I de delene av landskapsvernområdet som er viktigst for friluftslivet, og der et havbruksanlegg i stor grad vil redusere friluftinteressene, vil forvaltningsmyndigheten ikke gi tillatelse til havbruksanlegg. I andre deler av området, der friluftinteressene er mindre, og der de negative virkningene på friluftslivet og skjærgårdslandskapet er små, kan det gis tillatelse.

4.6. Reiseliv

Status

I dag finnes det ingen reiselivsbedrifter innenfor landskapsvernområdet. Tre feriesentra er imidlertid lokalisert på fastlandet like nord for vernområdet. Det tilbys overnatting på Ryvingen fyr, og guidet dagsbesøk på Songvår fyr.

Det finnes utleiehytter i verneområdet som er tilknyttet gårdsbruk lenger inn i skjærgården. Mange av gjestene er fritidsfiskere, ofte utlendinger som bruker en stor del av oppholdet til fritidsfiske på sjøen. De leier båter og kjører ut i den ytre skjærgården der mye av dette fritidsfiske foregår.

Potensialet for såkalt naturbasert næringsutvikling, spesielt innen reiseliv og turisme, er stort i Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Den natur- og kulturarven som dette området bærer har stor verdi både nasjonalt og internasjonalt. Verneverdiene skal forvaltes på en slik måte at områdene fortsatt kan være attraktive for eksempelvis reiselivet, samtidig som formålet med vernet er ivarettatt (St. meld. nr. 26).

Målsetting

Vi ønsker å stimulere til en positiv utvikling for naturbasert reiseliv innenfor Oksøy Ryvingen landskapsvernområde innen rammen av vern.

Bestemmelser i verneforskriften

All ferdsel må skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner (jf § 3. 4.1)

Bestemmelsene er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten (jf § 3.4.2).

Bruk av ridehest og sykkel i utmark er bare tillatt langs traseer godkjent for bruk i forvaltningsplan (jf § 3.4.3).

Innenfor nærmere avgrensede deler av landskapsvernområdet kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet (jf § 3.4.4).

Motorferdsel er forbudt på land (jf § 3, pkt 5.1).

Retningslinjer for tiltak og drift

Retningslinjer for skånsom tilrettelegging vil også være førende ved vurdering av dispensasjonssøknader knyttet til næringsvirksomhet (se kap 4.2). Tilretteleggingstiltak som er gjort for friluftslivet vil ofte kunne benyttes av reiselivet og omvendt.

Tyngre tilrettelegging, deriblant oppføring av bygninger bør skje utenfor verneområdet.

Organiserte aktiviteter krever tillatelse fra grunneier når arrangementet kan medføre nevneverdig skade eller ulempe og grunneier berøres av aktiviteten. Et typisk eksempel er start og målområde for arrangementer.

4.7. Bygninger og tekniske inngrep

4.7.1. Bygninger

Status

Innenfor landskapsvernområdet er det i Kristiansand 23 fritidsboliger, i Søgne 26 fritidsboliger og i Mandal 13 fritidsboliger. Fritidsboligene er hovedsaklig i bruk i sommerhalvåret. Utover dette er grensen for landskapsvernområdet trukket utenfor fast bosetting.

Målsetting

Eiere av fritidsbebyggelse skal oppleve forutsigbarhet og likebehandling i forhold til forvaltningen av landskapsvernområdet.

Bestemmelser i verneforskriften

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter (§ 3.1.1)

Bestemmelsene i § 3.1.1 er ikke til hinder for:

- *Vedlikehold av bygninger, brygger, veier, vannkummer, vannledninger, sjømerker, lykter, grøfteløp og andre eksisterende anlegg(jf § 3 pkt 1.2 a).*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- *Gjenoppbygging av bygninger som er gått tapt ved naturskade, og gjenoppbygging av nedfalte bygninger som hører med i det tradisjonelle bygningstiljøet på stedet (jf § 3 pkt 1.3 a).*
- *Ombygging og mindre tilbygg til eksisterende bygninger (jf § 3 pkt 1.3 b).*
- *Oppføring av nødvendige bygninger og anlegg i forbindelse med stedegen fiskeri- og landbruksnæring som ikke er strid med verneformålet (jf § 3 pkt 1.3 c).*
- *Ombygging og mindre utvidelse av eksisterende brygger (jf § 3 pkt 1.3 e).*
- *Etablering av kloakkanlegg, brønn eller vannledning til eksisterende fritidsbolig (jf § 3 pkt 1.3 f).*
- *Motorferdsel i forbindelse med transport av materialer til vedlikehold og byggearbeider på bygninger, brygger og lignende. Dersom frakt kan skje ved bruk av båt , skal dette fortrinnsvis benyttes (§ 3 pkt 5.3 a).*

Retningslinjer for tiltak og drift

Det er i utgangspunktet forbud mot oppføring av nye bygninger i landskapsvernområdet. Verneforskriften åpner imidlertid for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring

av nye bygninger for nærmere angitte formål. Det gjelder oppføring etter brann og naturskade, bygging på gamle tufter, oppføring av tilbygg og endring av eksisterende bygg. Verneforskriften kommer i tillegg til plan- og bygningsloven som har et generelt byggeforbud i 100-metersbeltet langs sjøen. Søknad om dispensasjon som krever tillatelse fra flere lovverk, behandles etter det strengeste lovverket først. Med andre ord skal alle byggetiltak innefor landskapsvernområdet behandles både etter verneforskriften og plan- og bygningsloven. Søknaden sendes til forvaltningsmyndigheten som først behandler saken i forhold til verneforskriften, før kommunen behandler saken etter plan- og bygningsloven.

Bygg som endrer landskapets art eller karakter, eller på annen måte er i strid med verneformålet kan ikke tillates. Områdets grad av urørthet og landskapets tålegrense for inngrep vil bli tillagt stor vekt, ved behandling av byggesaker etter verneforskriften.

Gjenoppføring etter brann eller naturskade. Dette er søknadspliktig. Søknad vil først bli behandlet etter verneforskriften og deretter plan- og bygningsloven. Det vil normalt bli gitt dispensasjon til dette, så lenge plassering, utforming og størrelse er i tråd med opprinnelig bygg. Hvis gjenoppføring av spesielle hensyn ikke kan tillates skal man forsøke å finne alternativ plassering hvor gjenoppføring kan aksepteres.

Følgende momenter vil bli vurdert ved eventuell søknad om gjenoppbygging av nedfalte bygninger (bygging på gamle tufter) som hører til det tradisjonelle bygningsmiljøet på stedet:

- plan som ivaretar hensynet til vern og skjøtsel
- hensynet til allment friluftsliv
- byggeforbudet i 100- metersbeltet
- utforming av bygget
- hvor lang tid det har gått siden bygningen stod og var i bruk

Med vedlikehold av bygninger menes arbeid som ikke medfører endring av bygningens karakter og art, eller omfang, eller på annen måte påvirker verneformålet. Vedlikehold som medfører fasadeendringer eller påvirker landskapets art eller karakter vesentlig, må vurderes etter vernebestemmelsene § 3, 1.3 b, det vil si etter søknad.

Et eksempel kan være søknad om oppføring av bygg i hundremetersbeltet i strandsonen innenfor verneområdet. Dette vil kreve dispensasjon både fra verneforskriften og plan- og bygningsloven.

Eksempler på momenter som kan tillegges vekt ved søknad om oppføring av nytt tilbygg er:

- Tilbyggets omfang i forhold til eksisterende bygning.
- Hvorvidt bygningen endrer ytre karakter som for eksempel farge, takvinkel, takdekke, innsetting/ blanding av vindu, sprosser m.m.
- Om oppføring av tilbygget skjer i sammenheng med en bruksendring av det opprinnelige bygget.
- Tidligere tilbygg og utvidelser vurderes i sammenheng med omsøkte tilbygg.
- Det totale byggets størrelse og dominans. Man ønsker å unngå store bygninger som dominerende i det øvrige landskapet.
- Eventuelle effekter på landskapets art eller karakter.

Andre hensyn ved gjennomføring av tiltak

Det er ønskelig at eksisterende bygg og nye bygg tilpasses omgivelsene slik at de blir minst mulig dominerende innenfor landskapsvernområdet. Det bør brukes mørke naturtilpassede og ikke reflekterende farger og materialer. Materialer bør være av ikke-giftig kvalitet. Søknad om økonomisk tilskudd for endring til mer naturtilpasset farge på eksisterende bygg kan rettes til forvaltningsmyndigheten.

Uthavnen Udvær

De karakteristiske uthavnene er en del av verneformålet. Udvær i Søgne kommune har et preg som gjør at det kan karakteriseres som en uthavn. Vedlikehold og menneskelig tilstedeværelse er en forutsetning for at Udvær skal kunne bevares. Det kan derfor vurderes å åpne for mindre tilbygg/påbygg/fasadeendringer, samt etablering av stier mellom husene, så lenge dette ikke skjer på en måte som forringer det tradisjonelle preget. Aktuelle tiltak må imidlertid vurderes i hver enkelt sak etter søknad. Ved vurdering av søknad om bygningsmessige tiltak i disse områdene, skal det i tillegg til nevnte momenter tas hensyn til følgende:

- Utforming av bygget skal følge tradisjonell byggestil i nærområdet. Det innebærer at det skal legges vekt på farge på bygget, takvinkel (30- 50 grader), takdekke (fortrinnsvis rød teglstein), innsetting/ blanding av vindu, sprosser m.m.

Udvær. Foto Jørn Johnsrud

4.7.2. Tekniske inngrep

Status

Det finnes ingen større inngrep som eksempelvis industribygg, kraftlinjer og massetak innenfor landskapsvernområdet. Kystverkets har anlegg i form av fyrstasjoner og lykter.

Bestemmelser i verneforskriften

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter (§ 3.1.1)

Bestemmelsene i § 3.1.1 er ikke til hinder for:

- *Etablering av sjømerker, lykt og andre anlegg som er nødvendig for sikkerheten på sjøen(jf § 3.1.2 pkt l).*
- *Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport krever særskilt tillatelse(jf § 3.1.2 pkt m).*
- *Nødvendig istandsetting av kraftlinjer ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten(jf § 3.1.2 pkt n).*
- *Oppgradering/ fornying av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet(jf § 3.1.2 pkt o).*
- *Drift og vedlikehold av kystverkets anlegg, og nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette(jf § 3.1.2 pkt p).*

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- *Oppgradering/ fornying av kraftledninger som ikke faller inn under § 3.1.2 pkt o (jf § 3.1.3 pkt h).*
- *Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket(jf § 3.1.3 pkt l).*

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinjer, telekabler og kystverkets anlegg (jf § 3 pkt 5.3 c).

Retningslinjer for tiltak og drift

For drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg kreves det ikke søknad om dispensasjon fra verneforskriften. Skal det benyttes motorisert transport i forbindelse med dette arbeidet, må det søkes om på forhånd.

Ved nødvendig istandsetting av kraftlinjer ved akutte utfall kreves det ikke søknad på forhånd. Hvis motorisert transport har blitt benyttet i arbeidet, skal det sendes melding til forvaltningsmyndigheten i ettertid.

4.8 Kulturminner

Status

Oksøy fyr og Ryvingen fyr er fredet etter kulturminneloven. Det er utover dette registrert et betydelig antall automatisk fredete kulturminner fra før 1537 i området (se tabell 2 og vedlegg 3). Tidsmessig fordeler disse kulturminnene seg på alle perioder fra eldste steinalder til og med middelalder. Potensialet for flere funn er meget stort i området.

Mål

Områder med fornminner og kulturminner skal bevares.

Bestemmelser i verneforskriften

Sikring av områder med fornminner og nyere tids kulturminner er en del av formålet for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse.

Vernet er ikke til hinder for vedlikehold og istandsetting av kulturminner i samsvar med forvaltningsplan jf verneforskriften § 3 punkt 1.1 og 1.2 a og j.

Retningslinjer for tiltak og drift

Områder med kulturminner skal bevares slik at de ikke blir skadet eller forsvinner som følge av gjengroing eller annen naturskade. Utvalgte kulturminner kan skjøttes og tilrettelegges for publikum etter samråd med Vest – Agder fylkeskommune.

Istandsetting av kulturminner som er beskrevet i forvaltningsplanen for Oksøy- Ryvingen krever ikke søknad. Men forvaltningsmyndigheten skal varsles på forhånd.

Gamle ferdselsveier vedlikeholdes der det er viktig for ferdsel og friluftsliv. Større reparasjoner skal meldes forvaltningsmyndigheten i god tid på forhånd. Oppgradering kan kun skje etter tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Istandsetting av kulturminner som er beskrevet i tiltaksdelen av forvaltningsplanen krever ikke søknad. Kulturminne er definert i følge kulturminneloven som alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. I Norge er alle kulturminner fra før 1537 og stående bygg fra før 1650 automatisk fredet. Nyere kulturminner fredes ved enkeltvedtak.

Automatisk fredede kulturminner (fornminner) omfatter blant annet boplasser, huler og hellere, spor etter åkerbruk av alle slag som rydningsrøyser, gjerder, jakt-, fiske- og fangstinnretninger, vegfar inkludert f eks seilmerker, forsvarsverk, kultplasser, bautasteiner, steinsettinger og gravminner. Med til et automatisk fredet kulturminne hører et område på fem meter rundt dets synlige ytterkant hvis ikke annet er sagt av kulturminnemyndigheten jf lov om kulturminner §§ 3, 4 og 6.

Alle nye tiltak i landskapsvernområdet skal oversendes Fylkeskonservatoren for vurdering etter kulturminneloven.

I Vest-Agder har kulturavdelingen i Vest-Agder fylkeskommune, Universitetets kulturhistoriske museer og Oldsaksamlingen forvaltningsmyndighet for kulturminner på land. Under vann er dette ansvaret tillagt Norsk Sjøfartsmuseum jf forskrift om faglig ansvarsfordeling mv. etter kulturminneloven.

Tabell 2. Automatisk fredete kulturminner, lokalitet og type kulturminne innenfor Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde (Stylegar 2000).

Lokalitet	Type kulturminne
Kinn	2 gravrøyser (bronsealder/jernalder)
Store Risøy	1 gravrøys (bronsealder/jernalder)
Flekkeholmene	1 gravrøys (bronsealder/jernalder)
Skarvøya	1 gravrøys og 1 diabasbrudd (bronsealder/jernalder og eldre steinalder)
Herøya	3 gravrøyser (bronsealder/jernalder)
I. Hellersøya	Mulige spor etter diabasbrudd (steinalder)
Kapelløya	Kirketomt og gravplass (middelalder)
Torsøya	3 gravrøyser (bronsealder/jernalder)
Hellersøya	1 gravrøys (bronsealder/jernalder)
Jolløy	2 gravrøyser (bronsealder/jernalder)
S. Geiderøy	1 gravrøys (bronsealder/jernalder)
Udvår	1 gravrøys, 1 losvarde og 1 hule (flere tidsperioder)
Lille Vengelsholmen	1 gravrøys og 1 hustuft (bronsealder/ jernalder og mulig middelalder)
Hellersøy	3 hellere (uviss tid)
Rossnes	2 gravrøyser og 1 hustuft (eldre jernalder)
Båtviga	1 heller (steinalder)
Dyrestad	1 bygdeborg (folkevandringstid)
Store Sæsøy	Diabasbrudd (eldre steinalder)
Stusøy	2 gravrøyser, 2 hellere og 1 tuft (bronsealder/jernalder/middelalder)

4.9 Forskning og undervisning

Status

Med de natur- og kulturkvalitetene som finnes i Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde er potensialet stort innen både forskning og undervisning. I dag brukes spesielt de landfaste områdene på Flekkerøy til undervisning. Universitetet i Agder har også igangsatt kartlegging av insekter og fugl på Bergeneset på Flekkerøya for å undersøke effektene av de planlagte skjøtselstiltakene der.

Målsetting

Verneområdet skal i stor grad kunne benyttes til forskning og undervisning. Aktiviteten må ikke komme i konflikt med verneverdiene.

Bestemmelser i verneforskriften

All ferdsel må skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner (jf § 3. 4.1)

Bestemmelsene er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger. Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten (jf § 3.4.2).

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser når dette ikke strider mot formålet med vernet (jf § 4).

Retningslinjer for tiltak og drift

Forskningsprosjekter som krever faste installasjoner eller som på noen annen måte kan påvirke verneformålet, krever dispensasjon fra verneforskriften for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde.

Utlegging av referanseområder uten skjøtsel/drift må være avtalt med grunneier.

4.10. Forsvarets interesser

Deler av Forsvarets skytefelt S 13 ligger innenfor Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde, i et område syd for Flekkerøya i Kristiansand kommune. Verneforskriften omtaler ikke Forsvarets aktiviteter. Bruk av den delen av skytefeltet som inngår i landskapsvernområdet, vil derfor være søknadspliktig.

Forsvarets aktiviteter anses å være av vesentlig samfunnsmessig betydning slik at dispensasjon normalt vil kunne påregnes etter § 48 i naturmangfoldloven. Men det vil kunne bli satt vilkår om at skyteaktiviteten legges utenfor perioden fra 15. april til 20. august av hensyn til hekkende sjøfugl og friluftslivet.

5. FORVALTNINGSMYNDIGHETENS OPPGAVER

For å ta vare på verneverdiene og synliggjøre formålet med vernet har forvaltningsmyndigheten ansvar for gjennomføring av ulike tiltak som skjøtsel, naturvennlig tilrettelegging for friluftslivet, informasjon og overvåking. I dette kapittelet beskriver vi dette nærmere med status, målsetting, temakart, bestemmelser og retningslinjer for de ulike tiltaksområdene. Viser i tillegg til vedlegg 4.

For at slike tiltak skal kunne gjennomføres er forvaltningsmyndigheten avhengig av et godt samarbeid med grunneiere og øvrige brukere av området. Innenfor rammen av vernet må derfor forvaltningen praktiseres på en slik måte at det fremmer engasjement for å bruke dette området slik at også de kulturpåvirkede verdiene ivaretas.

5.1 Skjøtsel

Status

Avtagende tradisjonell bruk og endringer i utnyttelsen av skjærgården som utmarksbeite har sammen med et mildere klima og langtransportert nitrogenforurensing, ført til økende gjengroing av dette landskapet. Både av hensyn til biologisk mangfold, friluftsliv og ivaretagelse av kulturlandskapet er det viktig med tiltak som sørger for at disse verdiene holdes i hevd. Det er derfor satt i gang eller planlagt skjøtselstiltak på 10 utvalgte områder innenfor verneområdet i samarbeid mellom Fylkesmannen, kommune og eier/ bruker/ tiltakshaver (de utvalgte områdene er nærmere beskrevet i kapittel 6). Det er en målsetting at det utarbeides skjøtelsplaner med bevaringsmål for alle disse områdene. Aktuelle tiltak er beiting, sviing, rydding og hogst, samt slått på noen områder. Tiltakene utføres av grunneier, SNO eller entreprenør etter avtale.

Lyngsviing. Foto: Solveig Egeland

Målsetting

Den overordnede målsettingen med skjøtselsarbeidet er å oppfylle formålet med vernet, jf § 2 i verneforskriften for Oksøy- Ryvingen:

Formålet med Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde er å ta vare på et sammenhengende og egenartet skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep, og som er representativt for sørlandskysten. Dette skjærgårdslandskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene.

Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

De tiltakene som er beskrevet i kapittel 6 skal være gjennomført eller i god drift innen 2015.

Retningslinjer for tiltak og drift

Skjøtsel vil i perioden fram til 2015 bli prioritert i utvalgte områder, beskrevet i kapittel 6. Disse tiltakene skal gjennomføres i forhold til mål og retningslinjer beskrevet i kapittel 4.1.

5.2 Tilrettelegging for friluftslivet

Status

Friluftslivet er en del av verneformålet i Oksøy- Ryvingen. Tilgjengeligheten er mange steder god fra naturens side, men enkel tilrettelegging er nødvendig i noen områder. Forvaltningsmyndigheten har sammen med berørte kommuner ansvar for å vurdere og utføre tilretteleggingstiltak i skjærgårdsparkområdene og på andre offentlig eide områder. Dette innebærer tiltak som eksempelvis vedlikehold og merking av stier, etablering av nye stier, rydding av vegetasjon, etablering av fortøyningsbolter og enkle brygger m.m. Tiltakene utføres av kommunen, SNO eller entreprenør etter avtale.

Målsetting

Alle skal føle seg velkommen til Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. For at dette skal være mulig må det være godt tilrettelagt for et naturvennlig friluftsliv innen rammen av vern.

Retningslinjer for tiltak og drift

Tilrettelegging for friluftslivet følger retningslinjer og bestemmelser beskrevet i kapittel 4.2.

5.3 Informasjon

Status

Informasjon, kunnskapsbygging og bevisstgjøring er viktige tiltak innenfor verneområdet. Det ble i 2006 gitt ut en informasjonsbrosjyre for området. Denne ble blant annet sendt ut til alle berørte grunneiere. Det er også under vurdering om man bør etablere et informasjonssenter på Ryvingen fyr, samt på Flekkerøya.

Det er planlagt to typer informasjonsplansjer knyttet til verneområdet. En generell plansje med informasjon om hele Oksøy- Ryvingen verneområde, skal plasseres ved viktige innfallsporter til området (kartkode ”informasjonsplakat” på vedlegg 4). I tillegg vil det bli

utarbeidet mer områdespesifikke plansjer for noen utvalgte lokaliteter (kartkode ”informasjonspunkt” på vedlegg 4).

Målsetting

Overordnet mål er at grunneiere, brukere, besøkende og forvaltningen kjenner til verneområdet og formålet for vernet.

Informasjonsplansjene skal plasseres ut i henhold til temakartet. Informasjonsbrosjyren skal gjøres godt kjent.

Retningslinjer

Plansjene skal plasseres etter avtale med grunneier. Ved utforming tas det utgangspunkt i mal fra Direktoratet for Naturforvaltning.

5.4 Overvåking

Status

Oksøy- Ryvingen er godt egnet til forskning og overvåking av blant annet kystlynghei. Hele verneområdet er flyfotografert for å få en status for utbredelsen av kystlynghei og skog på vernetidspunktet. Vi har i tillegg gjennomført vegetasjonskartlegging på Ryvingen, Oksla-Ryvingsåsen, Udvar, Beltevika og Bergeneset (Lie 1997).

Universitet i Agder gjennomførte kartlegging av insekt- og fugleliv på Bergeneset vår - og sommer 2009.

Det vil bli etablert referanseområder der det ikke skal gjennomføres tiltak på utvalgte områder i Belteviga og på Bergeneset.

Målsetting

Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde skal overvåkes for å fremskaffe systematisk kunnskap om utviklingen i området og effekter av eventuelle tiltak. Det skal gjennomføres effektkontroll av skjøtselstiltak.

Fastsetting av bevaringsmål er en grunnpilar i overvåking av verneområder. Bevaringsmål definerer, i følge forvaltningshåndboka, den tilstanden en ønsker en naturkvalitet i verneområdet skal ha. Bevaringsmål skal være målbare. Det vil si at de skal presiseres gjennom mål for areal, nødvendige strukturer/prosesser og/eller forekomst av bestemte arter osv, jf. Forvaltningshåndboka kap. 5.7.4.

Alle naturkvaliteter i et verneområde skal ha et definert bevaringsmål. Til sammen beskriver disse målene hva som er den ønskede tilstanden i verneområdet. Et bevaringsmål skal være målbart og fungere i praksis. Det er derfor viktig at bevaringsmålet ikke stiller for store eller urealistiske krav til innsats og målemetode. Hvert bevaringsmål kan uttrykkes gjennom et sett med egenskaper. For arter kan det f. eks. være populasjonsstørrelse, habitatkrav og fordeling. For en naturtype kan slike egenskaper f.eks. være mål for areal, forekomst av nødvendige strukturer/prosesser og forekomst av bestemte arter. Hver egenskap skal gis en verdi som definerer en god tilstand. Naturen er ofte i endring. Slike verdier bør derfor si noe om hvor mye endring vi kan godta, samtidig som en god tilstand opprettholdes. Hvis en naturkvalitet

endres slik at tilstanden faller utenfor den verdien som er satt, er dette et varsel om at en bør undersøke forholdet nærmere eller iverksette tiltak.

Det er en målsetting om at det utarbeides bevaringsmål for de foreslåtte tiltaksområdene beskrevet i kapittel 6 i denne forvaltningsplanen innen 2011. Bevaringsmål er så langt utarbeidet for det området av Bergeneset som inngår i prøveprosjekt med målstyrt forvaltning (se vedlegg 2). Fylkesmannen, eventuelt områdeforvalter ved ny forvaltningsordning, vil ha ansvaret for at dette blir utført. Det ferdige dokumentet vil bli lagt til denne forvaltningsplanen som et vedlegg.

Retningslinjer for tiltak og drift

Forskningsprosjekter som påkrever faste installasjoner eller som på noen annen måte kan påvirke verneformålet, krever dispensasjon fra verneforskriften for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde.

Metodikk for overvåkning følger retningslinjer fra Direktoratet for Naturforvaltning.

Utlekking av referanseområder uten skjøtsel/drift må være avtalt med grunneier.

6. TILTAK

Arbeidsgruppa har gjennom et grundig arbeid kommet fram til 10 områder som skal prioriteres spesielt med hensyn på tiltak. Hvert enkelt tiltaksområde presenteres med egen tabell og kart. For enkelte av områdene er det utarbeidet egen skjøtselsplan.

I tabellen som beskriver det enkelte tiltaksområde brukes det en rekke definisjoner, samt at det er beregnet kostnad for en del av tiltakene. Rammen under viser hva som er lagt i disse definisjonene, og hvilke grunnbeløp kostnadsberegningene bygger på.

Definisjoner:

Bevaringsmål definerer den tilstanden en ønsker en naturkvalitet i verneområdet skal ha. Bevaringsmål skal være målbare. Det vil si at de skal presiseres gjennom mål for areal, nødvendige strukturer/prosesser og/eller forekomst av bestemte arter, naturtyper eller geologiske forekomster.

Naturtype: ensartet type natur som omfatter alle levende organismer og de miljøfaktorene som virker der, eller spesielle typer naturforekomster som dammer, åkerholmer eller lignende, samt spesielle typer geologiske forekomster.

Oppstartstiltak: Tiltak som må iverksettes i første fase av prosjektet. Dette er tiltak som kan oppnå inntil 100 % tilskudd i samarbeid mellom Spesielle miljøtilskudd i landbruket og tilskudd knyttet til verneområdet.

Overvåking: Registrere tilstand og utvikling for landskapet, utvalgte naturtyper og arter.

Kostnadsoverslag: Anslått kostnad som kan påregnes tilført i form av tilskudd fra landbruks- og miljøforvaltningen. Følgende satser³ er lagt til grunn:

- A. Gjerding 70-100 % av dokumenterte kostnader inkludert arbeid, basert på totalkostnad 105 kr pr meter.
- B. Oppstartrydding til beitemark/kystlynghei/slåtteeing: 1000-2 000 kr pr dekar avhengig av tilstand og størrelse på prosjektet.
- C. Sviing av beitemark: 200 kr pr dekar som svis det aktuelle året
- D. Beiting med sau: 10 kr pr dekar⁴.
- E. Årlig slått: 1000 kr pr dekar⁵
- F. Oppstartrydding av avfall: 1 000 kr pr 100 meter strandlinje
- G. Årlig rydding av avfall: 600 kr pr 100 meter strandlinje

³ Størrelsen på satsene baserer seg på kostnadsnivået i 2010. De vil bli vurdert på grunnlag av erfaringer.

⁴ Tilskudd til beiting i Regionalt miljøprogram gis i form av kr 240 pr utegangersau. Hvis en legger til grunn en utegangersau pr 25 dekar blir beitetilskuddet omregnet i areal ca kr 10 pr dekar.

⁵ Det forutsettes ingen gjødsling eller sprøyting.

Her følger beskrivelse av de 10 utvalgte tiltaksområdene:

Nr 1	Asperøya
-------------	-----------------

Bevaringsmål: 1. Opprettholde og réetablere kystlynghei 2. Opprettholde strandeng.

Tiltak for friluftslivet: Restaurere og merke sti, sette opp fortøyningsbolter og restaurere brygge

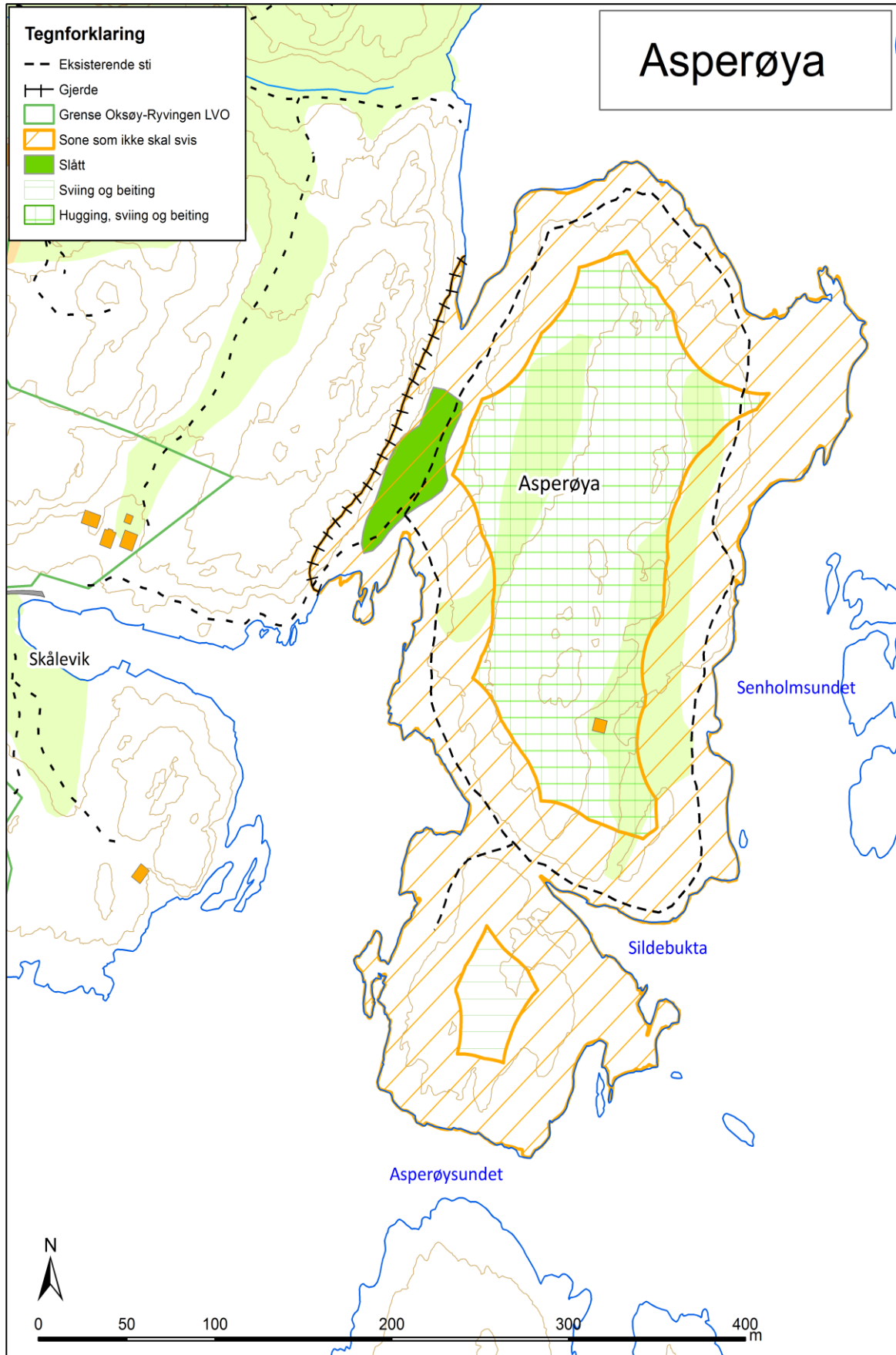
Hovedtiltak: Beiting, sviing, hogst

Lokalisering	Gnr/ bnr	Grunneier/kontaktperson	Tiltakseier/kontaktperson
Øst på Flekkerøya	2/84,110,145, 146, 167	Direktoratet for Naturforvaltning/ SNO	Fylkesmannen i Vest- Agder/ Kristiansand kommune

Områdebeskrivelse og dagens bruk	Offentlig friluftsområde. Mange fine svaberg og gode bademuligheter. Det blir beitet med utegangersau fra 2007 og det er gjennomført hogst og sviing på søndre del i 2007- 2008.
Hovednaturtype	Ung kystfuruskog på hoveddelen av øya.Kystlynghei på de ytre delene.
Andre naturtyper	Noe lauvvegetasjon i de fuktige søkkene. Det ligger et eid på vei ut på øya.
Naturtilstand	Sterkt gjengrodd. Lyng i eldre fase med liten beiteverdi. Mye einer. En del yngre bjørk og or på et eid. Svært mye søppel i enkelte områder.
Tradisjonell bruk	Området har tidligere vært beitet og slått. Denne aktiviteten opphørte når forsvaret overtok.
Avtalebehov	Det inngås beiteavtale for fem år om gangen. Viser til vedlagte mal for beiteavtale. Pr i dag gjelder avtale mellom Gunnar Askbo og Magne Bakken, og Kristiansand kommune fram til 2011. Skjøtselsplan.
Merknader	Området har stort potensial med hensyn på friluftslivet. Behov for omfattende søppeloppyrning.

Oppstartstiltak	Areal/ lengde	Kostnads-overslag(kr)	Framdrifts-plan	Utfører
Skjøtselsplan med bevaringsmål	82 dekar	40000	2011	Konsulent
Hogst/ rydding	42dekar	84000	Igangsatt	
Slått/ rydding av eidet	5 dekar	10000	2011	
Gjerding	400 m	32000	Gjennomført	G. Askbo/ M. Bakken
Rydde søppel	800 m	8000	Gjennomført	Kr.sand kom
Restaurere sti	1450 m			Kr.sand kom
Merking av sti	1450 m			Kr.sand kom
Fortøyningsbolter				Kr.sand kom
Restaurering av "Tyskerbrygge" i Sudredalen.				Kr.sand kom

Driftstiltak pr år frem til 2015.	Areal/ lengde	Kostnads-overslag(kr)	Utfører
Beiting	82 dekar	820	Askbo/ Bakken
Sviing	15 dekar	3000	SNO/ Konsulent
Slått	5 dekar	5000	
Vedlikehold sti	1450 m		
Rydding søppel	800 m	4800	

Nr 2	Belteviga (Ytre del)
-------------	-----------------------------

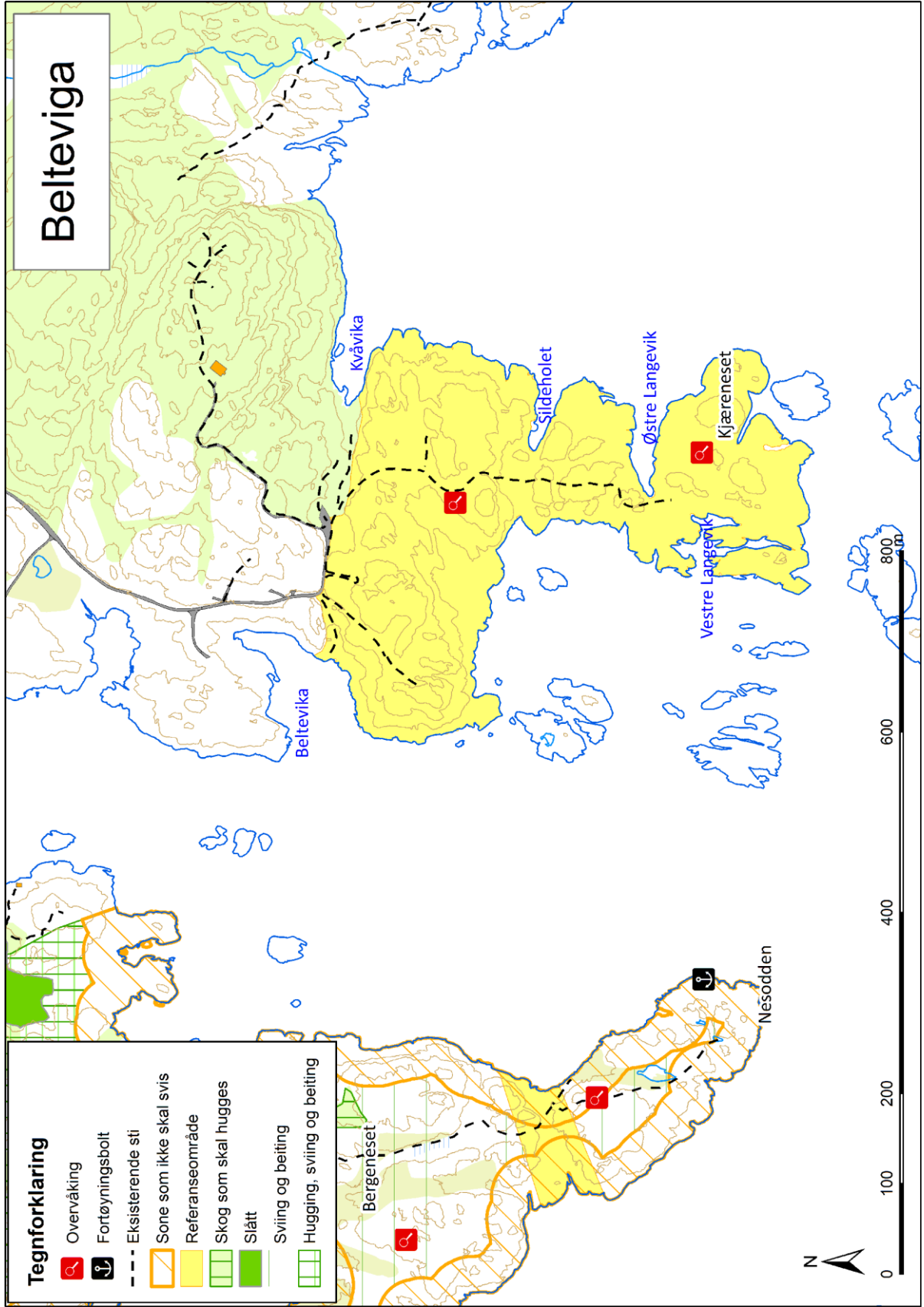
Bevaringsmål: Referanseområde for overvåkning.

Tiltak for friluftslivet: Sette opp fortøyningsbolter og tildekke steinfylling

Lokalisering Vest på Flekkerøya	Gnr/ bnr 4/75	Grunneier/kontaktperson Direktoratet for Naturforvaltning/ Fylkesmannen i Vest-Agder	Tiltakseier/kontaktperson Kristiansand kommune
--	-------------------------	--	--

Områdebeskrivelse og dagens bruk	Offentlig friluftsområde. Mange fine svaberg og gode bademuligheter.
Hovednaturtype	Lynghei
Andre naturtyper	Noe lauvvegetasjon i de fuktige søkkene.
Naturtilstand	Preges av økende grad av gjengroing
Tradisjonell bruk	Området har tidligere vært beitet og slått. Denne aktiviteten opphørte når forsvaret overtok.
Avtalebehov	Skjøtselsplan- mindre slåtteenger
Merknader	Området ønskes prioritert som referanseområde. Derfor er ingen skjøtselstiltak foreløpig aktuelle her.

Oppstartstiltak/ Driftstiltak pr år frem til 2015	Areal/ lengde	Kostnads- overslag	Ansvarlig/Utfører
Sette opp fortøyningsbolter			Skjærgårdstjenesten
Rydding av søppel	Hele området		Skjærgårdstjenesten
Tildekking av steinfylling			Skjærgårdstjenesten

Nr 3	Bergeneset
-------------	-------------------

Bevaringsmål: 1. Opprettholde og rétablere kystlynghei 2. Opprettholde partier med rik edellauvskog og kystfuruskog.

Tiltak for friluftslivet: Restaurere og vedlikeholde sti, sette opp fortøyningsbolter.

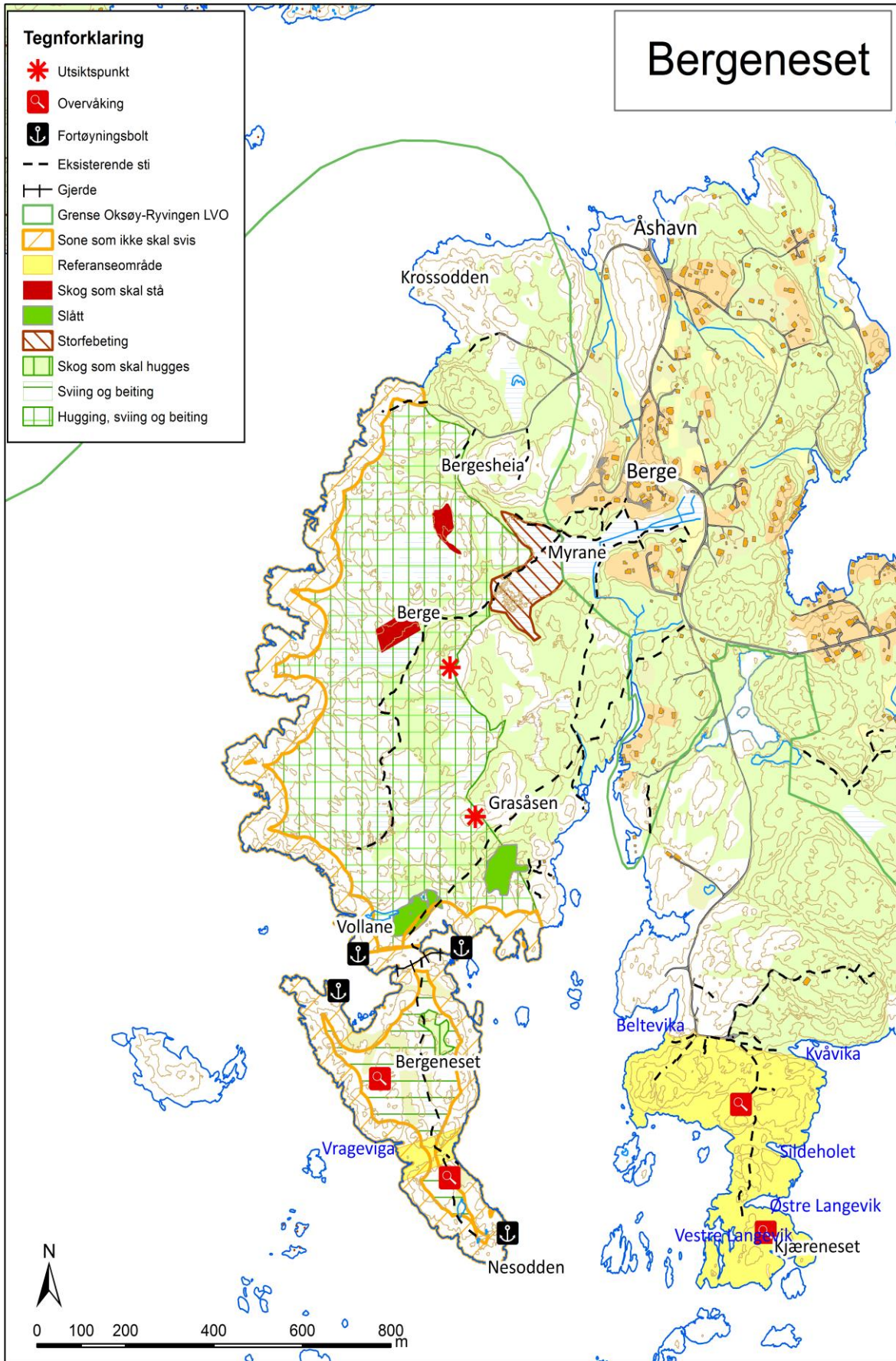
Hovedtiltak: Beiting, sviing, hogst

Lokalisering Vest på Flekkerøya	Gnr/ bnr 5/9	Grunneier/kontaktperson Direktoratet for Naturforvaltning/ Fylkesmannen i Vest- Agder	Tiltakseier/kontaktperson Fylkesmannen i Vest- Agder/ Kristiansand kommune
--	------------------------	---	---

Områdebeskrivelse og dagens bruk	Stort offentlig friluftsområde som er mye brukt. Flere lune viker med svaberg og sandstrender. Beskjeden grad av tilrettelegging, men noen stier og utkikkspunkter. Tidligere beitet av sau og ku. Beites i dag med sau ytterst på neset. Nordlig del preget av forsvarsaktivitet i form av veier og bygg.
Hovednaturtype	Hoveddelen av området er bevokst med furu. Lynghei på de ytre delene
Andre naturtyper	Flere lommer med edelløvkog.
Naturtilstand	Området er preget av gjengroing.
Tradisjonell bruk	Området var nyttet til utmarksbeite fram til forsaret overtok på slutten av 1930- tallet. Noen av de større myrene ble slått.
Avtalebehov	Det tegnes beiteavtale for fem år om gangen. Viser til vedlagte mal for beiteavtale. Pr i dag er det tegnet avtale mellom Kristiansand kommune og Tor F. Akselsen om beiting på Bergemyrane, samt avtale med G. Askbo om beiting på ytre deler av neset. Skjøtselsplan på høring i 2008.
Merknader	Universitet i Agder gjennomfører kartlegging av insekter og fugleliv vår/ sommer 2010. En del av området skal beholdes som referanseområde uten andre tiltak enn beiting. Viser ellers til egen skjøtselsplan for Bergeneset. En del plantet sitkagran og bergfuru. Prosjekt med målstyrt forvaltning på deler av området.

Oppstartstiltak	Areal/ lengde	Kostnads- Overslag(kr)	Framdrifts- plan	Ansvarlig/ Utfører
Hogst/ rydding	Ca 410 daa	820000	Startet 2008	Ertzeid Wood Produkts/ Jostein Egeli/ Skogkonsult
Gjerding	1200 m	96000	Gjennomført	
Restaurering av sti			2011	
Fortøyningsbolter			2011	Skjærgårdstjenesten
Infoskilt			2011	FMVA

Driftstiltak pr år fram til 2015	Areal/ lengde	Kostnads- Overslag (kr)	Ansvarlig/Utfører
Beiting	Ca 1000 dekar	7000	Askbo/ Bakken/ Akselsen
Sviing	30	6000	Tom Udø
Vedlikehold gjerde	950 m		Askbo/ Bakken/ Akselsen
Vedlikehold av sti			
Rydding av søppel			Padleklubben på Flekkerøya
Overvåking			Universitetet i Agder

Nr 4	Tjamsøya
-------------	-----------------

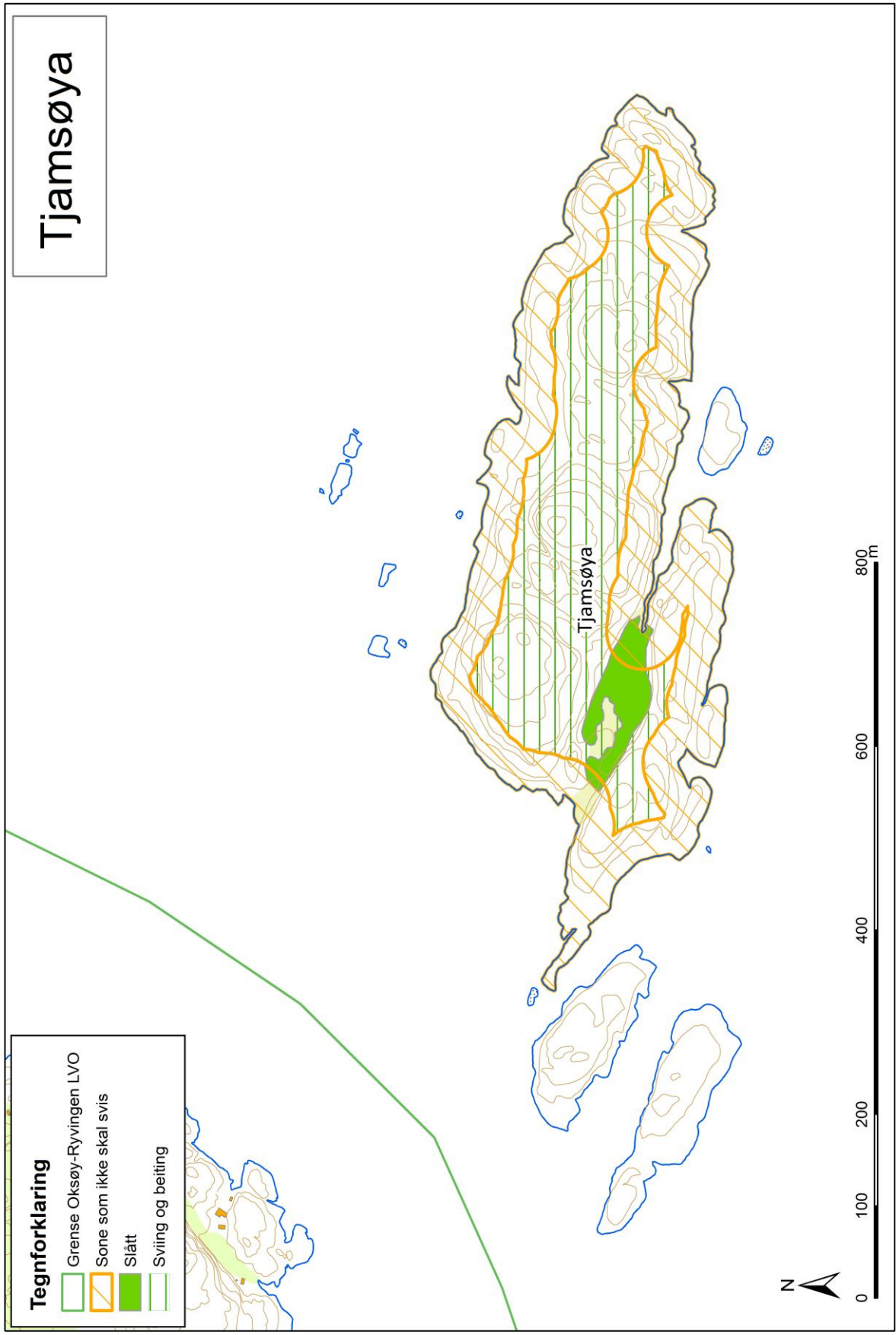
Bevaringsmål: 1. Retablere og vedlikeholde kystlyngheia 2. Opprettholde strandeng
Hovedtiltak: Beiting, sviing, slått

Lokalisering Øst i Søgne	Gnr/ bnr 11/24	Grunneier/kontaktperson Staten/ Søgne kommune	Tiltakseier/kontaktperson Gudbrand Kaurstad
------------------------------------	--------------------------	---	---

Områdebeskrivelse og dagens bruk	Offentlig eid friluftsområde. Mange fine svaberg i vest, mer blokkrikt i nord. Ligger et jorde midt på øya. Blir beitet.
Hovednaturtype	Lynghei
Andre naturtyper	På nordsiden er øya er det i ferd med å gro igjen med bjørk og furu. I ett mindre område er det en liten skog med eldre furutre ca 45-50 år.
Naturtilstand	Lyngheia bærer preg av ikke å ha blitt beitet eller stelt i en lengre periode. Det har de siste 14 årene blitt beitet med utegangersau og det siste året med kasjmirgeit (fra vår 2007).
Tradisjonell bruk	Beiting og slått.
Avtalebehov	Avtale trengs mellom Fylkesmannen i Vest- Agder og tiltakshaver. Gudbrand Kaurstad har tidligere hatt avtale med Søgne Kommune. Faktaark, skjøtsel,
Merknader	Etter at beitinga ble startet opp igjen har den østre delen ikke blitt stelt med annet enn beiting. På den vestre delen har det blitt gjennomført en del kultiveringstiltak som sviing, rydding og restaurering av steingarder.

Driftstiltak pr år fram til 2015	Areal/ lengde	Kostnads-overslag	Ansvarlig/Utfører
Beiting	200 dekar	2000	G. Kaurstad
Sviing	20 dekar	4000	G. Kaurstad
Slått	15 dekar	15000	G. Kaurstad

Tjamsøya

Nr 5	Herøya
-------------	---------------

Bevaringsmål: 1. Retablere og vedlikeholde kystlyngheia

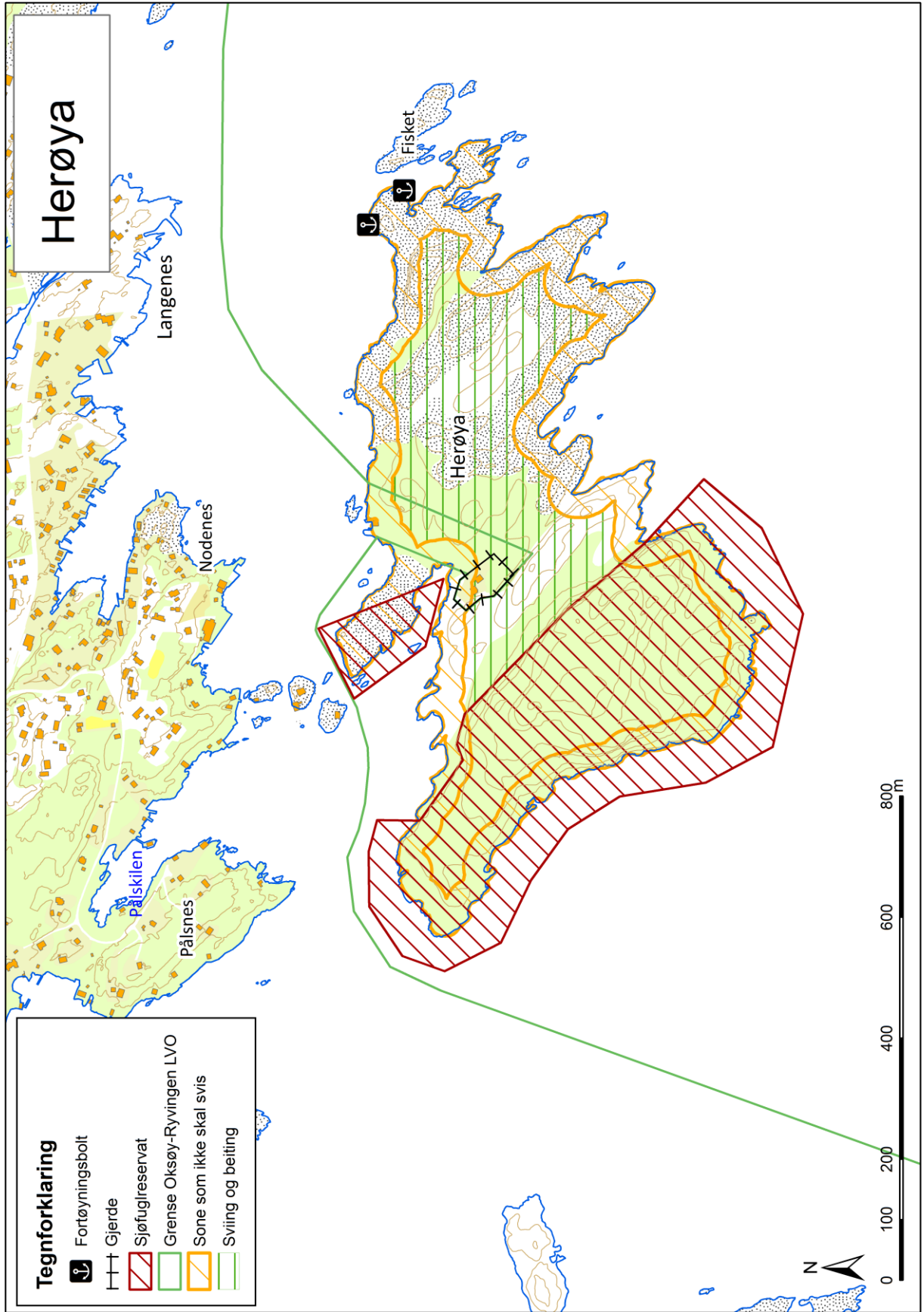
Hovedtiltak: Hogst, rydding, beiting og sviing

Lokalisering Vest i Søgne kommune	Gnr/ bnr 14/1	Grunneier/kontaktperson Søgne kommune/ Staten	Tiltakseier/kontaktperson Terje Abrahamsen
---	-------------------------	---	--

Områdebeskrivelse og dagens bruk	Lav og slak øy, med fine svaberg flere steder. Flere steder med innslag av gammel kulturmark. Området beites i dag.
Hovednaturtype	Hoveddelen av området er bevokst med furu, bjørk og osp. Lynghei på de ytre delene.
Andre naturtyper	Kulturmark
Naturtilstand	Preget av gjengroing.
Tradisjonell bruk	Beite og slått.
Avtalebehov	Avtale tegnes mellom Fylkesmannen i Vest- Agder og tiltakshaver. Skjøtselsplan
Merknader	Vestre del av øya har status som sjøfuglreservat. Aktuelle tiltak her avklares etter eget lovverk. Det har vært noen problemer knyttet til at sau har trukket inn til husene. Det må vurderes tilskudd til inngjerding av innmarka hvis dette vedvarer.

Oppstartstiltak	Areal/ lengde	Kostnads-Overslag (kr)	Framdrifts-plan	Ansvarlig/ Utfører
Skjøtselsplan med bevaringsmål	270 dekar	40000	2011	Konsulent
Gjerding	550 meter	64000	Gjennomført	T.Abrahamsen/ M.Lia
Hogst/ rydding	Ca 200 dekar	400000		

Driftstiltak pr år fram til 2015	Areal/ lengde	Kostnads-overslag(kr)	Ansvarlig/Utfører
Beiting	270 dekar	2700	T.Abrahamsen/ M.Lia
Sviing	200 dekar	4000	

Nr 6	Helgøya
-------------	----------------

Bevaringsmål: 1. Reetablere kystlynghei på ytre områdene 2. Opprettholde partier med rik edellauvskog og kystfuruskog på midtre deler av øya.

Tiltak for friluftslivet: Restaurere og merke sti, fjerning av piggråd, rydding av vegetasjon rundt krigsminner og etablere teltplasser.

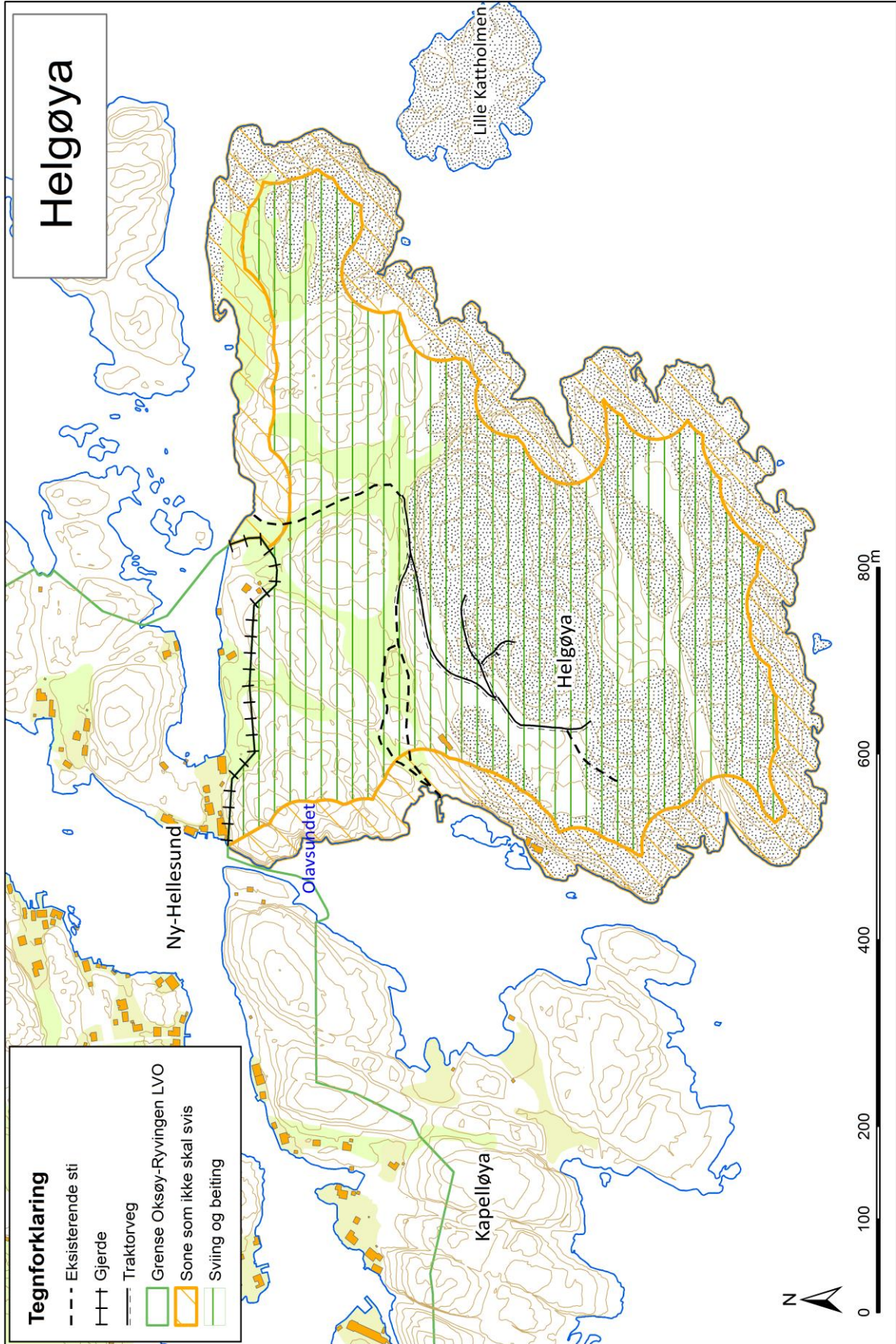
Hovedtiltak: Hogst, beiting, sviing

Lokalisering Søgne kommune	Gnr/ bnr 1/ 36,38	Grunneier/kontaktperson Søgne kommune/ Staten/ Fylkesmannen i Vest-Agder	Tiltakseier/kontaktperson
---	-----------------------------	---	----------------------------------

Områdebeskrivelse og dagens bruk	Den østligste av øyene i Ny- Hellesund arkipelet. Bygd omfattende veinett og forsvarsverk fra 2. verdenskrig som er restaurert og gjort tilgjengelig for publikum. Flott utsikt fra toppen.
Hovednaturtype	Hoveddelen av øya er bevokst med furu, bjørk og osp. Lynghei på de ytre delene.
Andre naturtyper	
Naturtilstand	Preges av økende grad av gjengroing
Tradisjonell bruk	Tidligere beitet
Avtalebehov	Avtale tegnes mellom Fylkesmannen i Vest- Agder og tiltakshaver. Skjøtselsplan.
Merknader	Må lages egen skjøtselsplan for området

Oppstartstiltak	Areal/ lengde	Kostnads- overslag(kr)	Framdrifts- plan	Ansvarlig/ Utfører
Skjøtselsplan med bevaringsmål	360 dekar	40000	2011	Konsulent
Hogst/rydding	Ca 220 dekar	440000	Startet 2008	Ertzeid Wood produkts
Gjerding	Ca 400 m	40000	Gjennomført	Audun Abrahamsen
Restaurere sti				Skjærgårdstjenesten
Merking av sti				Skjærgårdstjenesten
Infotavle		20000		FMVA/ Søgne kommune
Fjerning av gammel piggråd				

Driftstiltak pr år fram til 2015	Areal/ lengde	Kostnads- overslag (kr)	Ansvarlig/Utfører
Beiting	360 dekar	3600	Audun Abrahamsen m.fl.
Sviing	30 dekar	6000	Audun Abrahamsen

Nr 7	Udvår
-------------	--------------

Bevaringsmål: Reetablere og holde kystlyngheia i god hevd

Hovedtiltak: Beiting og sviing

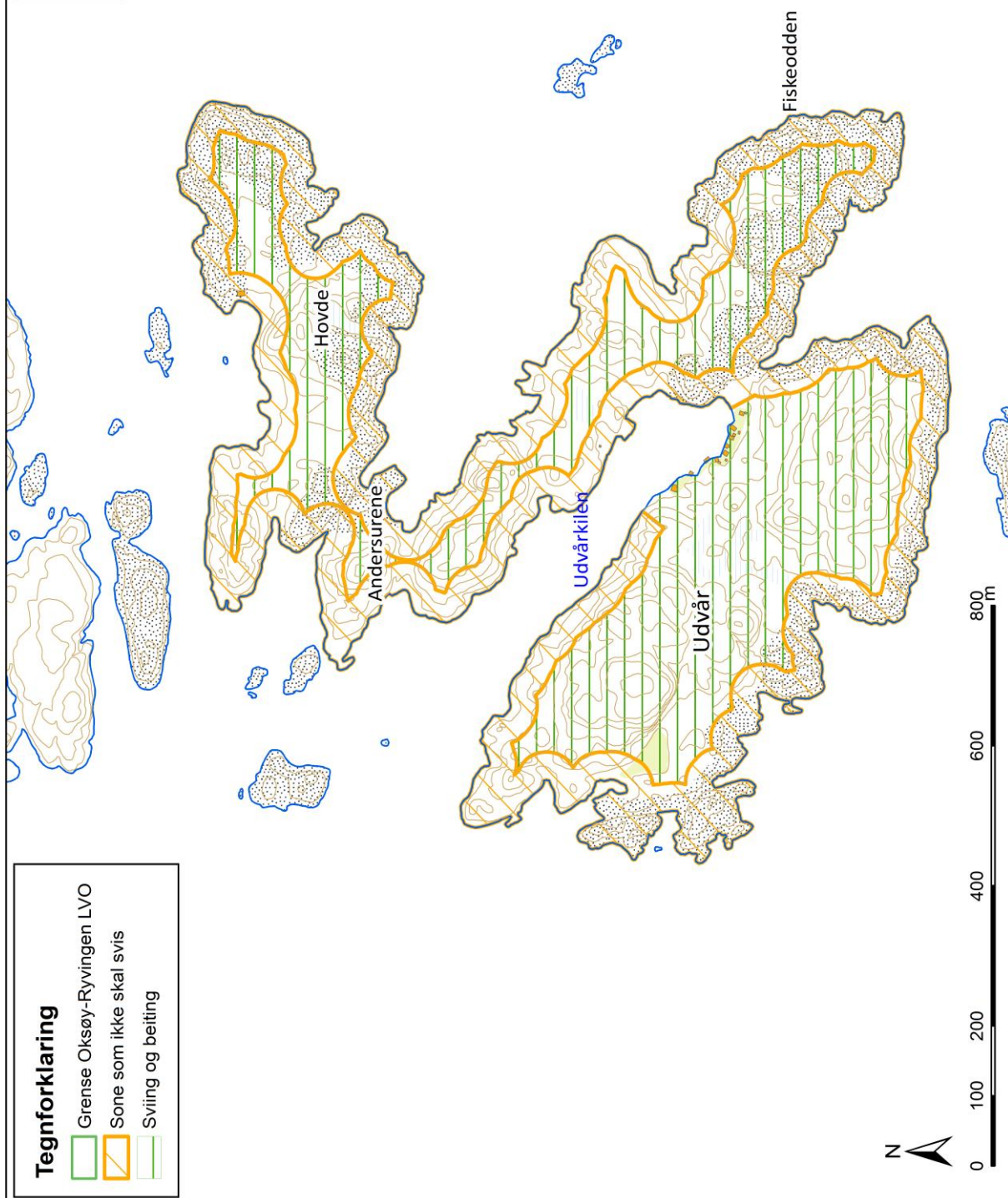
Lokalisering Vest i Søgne kommune	Gnr/ bnr 18/9,11,16,17,18,19,20,35, 47,60,333,391,392	Grunneier/kontakt person Jørund Try	Tiltakseier/kontakt person Audun Abrahamsen
--	--	---	---

Områdebeskrivelse og dagens bruk	Øygruppe ytterst i skjærgården. Skjærgårdsparkavtale inngått på noen eiendommer. Idyllisk bebyggelse som kan karakteriseres som uthavn. Flere fine svaberg og egnet til båtfriluftsliv. Landskapet er åpent og frodig. Blir beitet og svidd.
Hovednaturtype	Lynghei
Andre naturtyper	
Naturtilstand	Noe gjengroing med einer. Relativt god hevd
Tradisjonell bruk	Vært beitet (hest, ungdyr og sau), svidd og slått
Avtalebehov	De inngås beiteavtale mellom grunneiere og beitelag.
Merknader	

Oppstartstiltak	Areal/ lengde	Kostnads- overslag	Framdrifts- plan	Ansvarlig/ Utfører
Rydding av einer	40 dekar	40000	Startet i 2009	Audun Abrahamsen
Rydde sti fra kile opp til varden	650 meter			Skjærgårdstjenesten

Driftstiltak	Areal/ lengde	Kostnads- overslag(kr)	Ansvarlig/Utfører
Beiting	650 dekar	6500	Audun Abrahamsen
Sviing	30 dekar	6000	Audun Abrahamsen

Udvår

Nr 8	Udøy
-------------	-------------

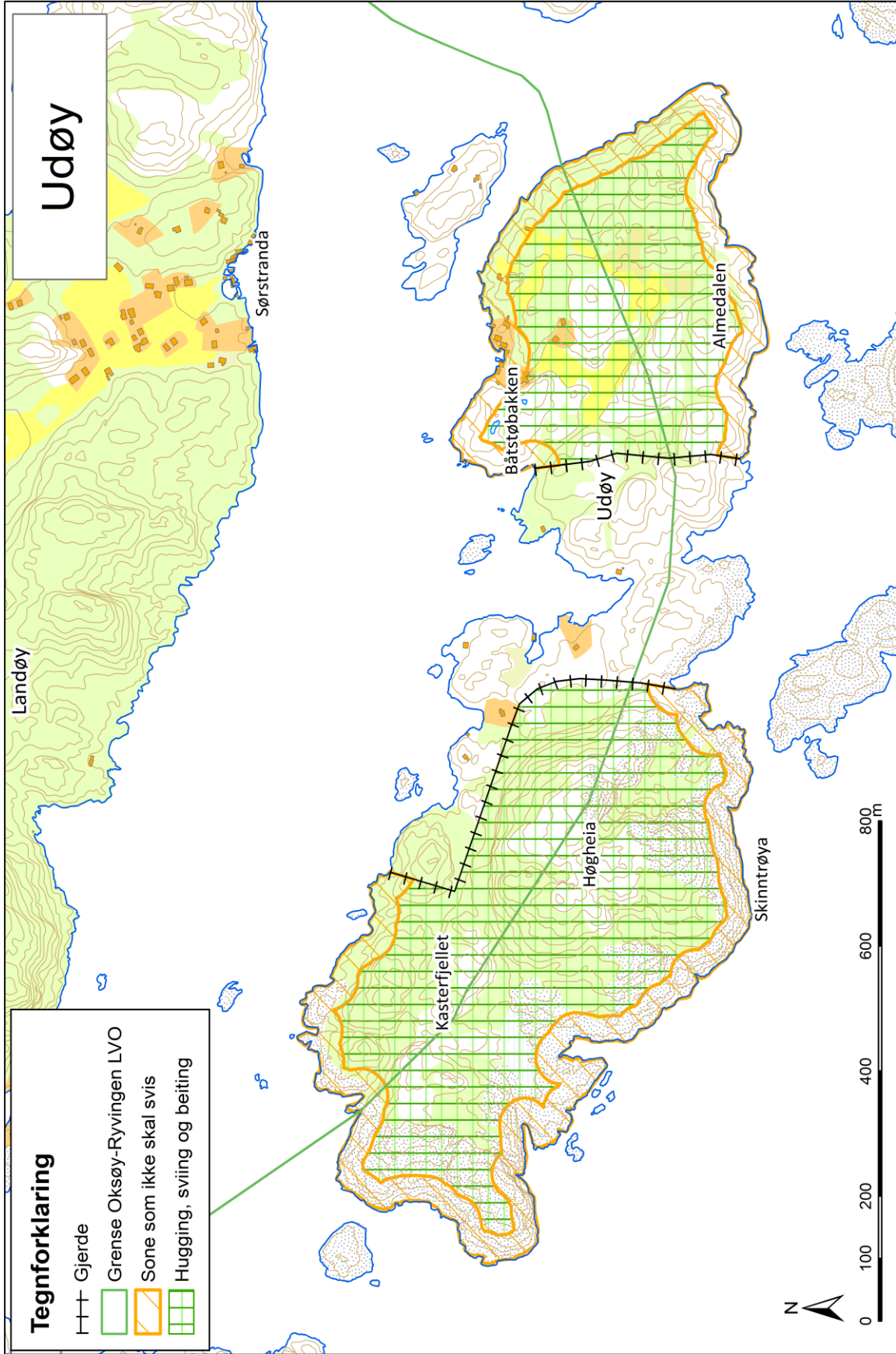
**Bevaringsmål: Reetablere, restaurere og opprettholde kystlynghei og naturbeitemark.
Hovedtiltak: Beiting, hogst/rydding og sviing**

Lokalisering Mandal kommune	Gnr/ bnr 20/3,5,6,7,8,12,14	Grunneier/kontaktperson Arild Pettersen m/ fl	Tiltakseier/kontaktperson Arild Pettersen
--	---------------------------------------	---	---

Områdebeskrivelse og dagens bruk	Vesentlig utmark og noe dyrket mark som vedlikeholdes ved jevnlig gressklipping. En del lauvskog finnes og benyttes til vedproduksjon.
Hovednaturtype	Kystlynghei på de ytre delene. Innslag av edellauvskog på lune plasser. Slåttemark
Andre naturtyper	
Naturtilstand	Sterkt gjengrodd i utmarksdelen, einer og krattskog overtar. Innmarksdelen er vedlikeholdt for gjengroing, men gresstypene er endret fra å være god forkvalitet til mer ugressinnblanding.
Tradisjonell bruk	Beite av sau og storfe samt utnyttelse av lauvskogen til vedproduksjon. Dyreforproduksjon samt potet-/kornproduksjon på de dyrkede områder.
Avtalebehov	Beiteavtale med alle grunneierne.
Merknader	Relativt stort gjerdebehov, da ingen ”beboere” på øya ønsker sauer i hagene. Egen beiteplan utarbeidet av Tom Udø. Noe innplantet granskog.

Oppstartstiltak	Areal/ lengde	Kostnads- overslag	Framdrifts- plan	Ansvarlig/ Utfører
Gjerding	1100	110000	2011	A. Pettersen/ S. Mikkelsen
Hogst/ Rydding	200	400000	2011	A. Pettersen/ S. Mikkelsen

Driftstiltak pr år fram til 2015	Areal/ lengde	Kostnads- overslag (kr)	Ansvarlig/Utfører
Beiting	Ca 600 dekar	6000	A. Pettersen/ S. Mikkelsen
Sviing	Ca 5 dekar	1000	A. Pettersen/ S. Mikkelsen

Nr 9	Åksla- Ryvingsåsen
-------------	---------------------------

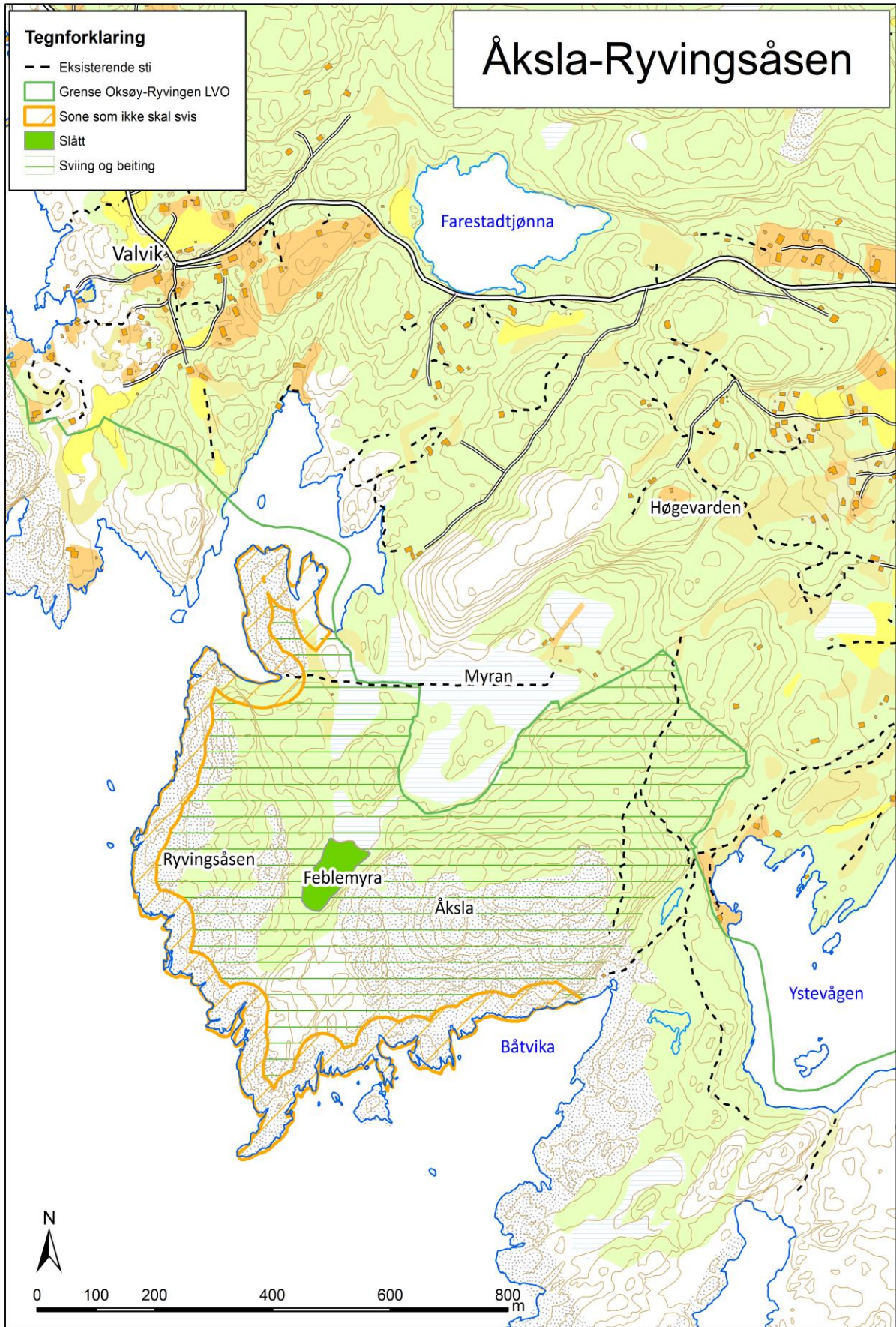
**Bevaringsmål: Reetablere, restaurere og opprettholde kystlynghei og naturbeitemark.
Hovedtiltak: Beiting, hogst/rydding og sviing**

Lokalisering	Gnr/ bnr	Grunneier/kontaktperson	Tiltakseier/kontaktperson
Mandal kommune	23/3, 5,6, 8, 28,33,111,	Harry Wathne m.fl.	Farestad sauelag/ Jan Harald Syvertsen

Områdebeskrivelse og dagens bruk	To langstrakte rygger med kystlynghei og mye fjell i dagen. Fint utsiktspunkt på Åksla med sti til Båtvika og Kalvehaven (stien rundt Ystevågen). Nordhellinga og toppen på Åksla ble svidd i 2007. Sørhellinga av Åksla ble svidd i 2008. Inngjerding pågår i 2008.
Hovednaturtype	Kystlynghei.
Andre naturtyper	Parti med ospeskog nord for Ryvingsåsen. Myrområde mellom Åksla og Ryvingsåsen. Relativt store arealer med bjørkeskog i området øst for Åksla.
Naturtilstand	Truet av gjengroing, gjelder særlig nordhellingen.
Tradisjonell bruk	Utmark for Ytre Farestad. Ble beitet med både sau og kyr.
Avtalebehov	
Merknader	Det kan bli aktuelt at inn område Rossnes, i tiltaksområde Åksla-Ryvingsåsen. Området er privat eid og eventuelle tiltak i området avklares med grunneiere i løpet av sommeren 2010.

Oppstartstiltak	Areal/ lengde	Kostnads- overslag (kr)	Framdrifts- plan	Ansvarlig/ Utfører
Gjerde	1500 m	120000	Gjennomført	Farestad sauelag
Rydding	100 dekar	200000		
Infotavle				FMVA

Driftstiltak pr år fram til 2015	Areal/ lengde	Kostnads- overslag	Ansvarlig/Utfører
Beiting	460 dekar	4600	Farestad sauelag
Sviing	20 dekar	4000	Farestad sauelag

Nr 10	Ryvingen
--------------	-----------------

Bevaringsmål: Holde naturbeitemarka i god hevd

Hovedtiltak: rydding av lyssiv, hogst, sviing og beiting

Lokalisering	Gnr/ bnr	Grunneier/kontaktperson	Tiltakseier/kontaktperson
Vest i Mandal	23/1,3,4,5,6,7,8,9, 10,25, 35,37	Kystverket/ Mandal kommune	Jan Harald Syvertsen/ Farestad sauelag

Områdebeskrivelse og dagens bruk	Ryvingen fyr er et kjent landemerke og turistmål Sommerbeite med sau.
Hovednaturtype	Naturbeitemark
Andre naturtyper	Kystlynghei
Naturtilstand	Kulturlandskapet i hevd, men for lavt beitetrykk de siste årene
Tradisjonell bruk	Sommerbeite
Avtalebehov	Ca 15 beiterettseiere (Ytre Farestad). De som har sau pr 2006 har regnskapssamarbeid som gir grunnlag for produksjonstilskudd.
Merknader	Tap av sau/lam et problem av ulike årsaker. Besøkende må informeres om at det går sau på beite fra ca 1. mai til 1. oktober og at hund skal holdes i bånd fra 1. april til 1. oktober. Del av øya er skjærgårdspark. Ønskelig at all gran på øya hogges.

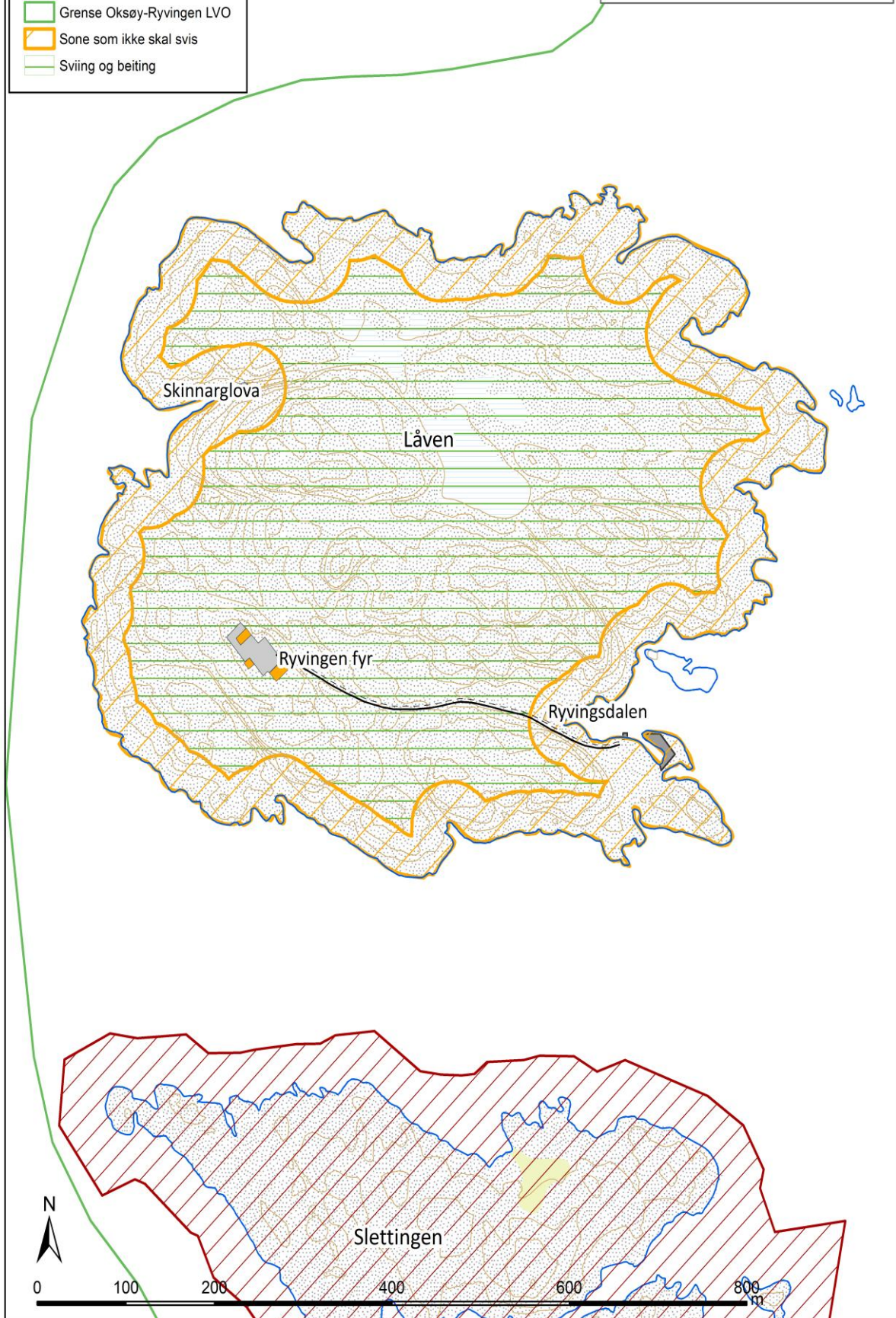
Oppstartstiltak	Areal/ lengde	Kostnads-overslag	Framdrifts-plan	Ansvarlig/ Utfører
Rydding lyssiv				
Infoplansje i Dallen				
Infosenter				
Hogst av gran				

Driftstiltak	Areal/ lengde	Kostnads-overslag	Ansvarlig/Utfører
Beiting	Ca 400 dekar	4000	
Sviing	10 dekar	2000	

Ryvingen

Tegnforklaring

- Traktorveg
- Sjøfuglreservat
- Grense Oksøy-Ryvingen LVO
- Sone som ikke skal svis
- Sviing og beiting

7. FORSKRIFT FOR OKSØY- RYVINGEN LANDSKAPSVERNOMRÅDE, KRISTIANSAND, SØGNE OG MANDAL KOMMUNER, VEST- AGDER

Noen punkter i verneforskriften trenger nærmere presisering. Arbeidsgruppa har derfor jobbet med en utdyping og tolking av verneforskriften som følger i kapittel 8. Enkelte temaer vil være gjentakelse av det som er beskrevet under ”bestemmelser” i kapittel 4. Vi har valgt å skrive dette begge steder slik forskriften og utdyping og tolkingen av den, enkelt kan settes i sammenheng.

Forskrift Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde ble fastsatt ved Kronprinsreg.res. 29. april 2005 med hjemmel i lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern § 5 og § 6, jf. § 21, § 22 og § 23. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1. Avgrensning

Landskapsvernområdet berører følgende gnr./bnr.:

Kristiansand kommune: 1/1, 2, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 16, 17, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 29, 33, 34, 61, 112, 138, 150, 152, 153, 155, 156, 158, 159, 161, 203, 297, 350, 479, 488, 520, 521, 564, 571, 610, 611, 612, 633, 667. 2 /1, 2, 3, 4, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 21, 24, 35, 40, 54, 58, 61, 84, 92, 110, 111, 145, 146, 147, 166, 167, 198, 202, 203, 212, 213, 237, 241, 262, 281, 309, 418, 514, 519, 540, 604. 3/1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 33, 62, 99, 163, 185, 186, 187, 188. 5/9, 12, 104, 105, 106. 6/16.

Søgne kommune: 1/9, 13, 20, 28, 30, 32, 33, 36, 38. 2/41, 43. 11/1, 24. 14/1, 2. 16/1, 2. 17/1, 2, 3, 4, 8, 9, 10. 18/1, 3, 8, 9, 11, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 24, 28, 35, 38, 40, 46, 47, 49, 60, 159, 268, 333, 352, 387, 390, 391, 392, 440. 20/1, 7, 14, 42, 44, 56, 59, 60, 61, 216, 271. 22/2, 3. 23/37, 45, 46, 50, 51, 52, 56, 633. 28/1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 12, 22, 28, 30, 31, 40, 45. 37/1, 2, 4, 6, 8, 184, 185, 186, 187, 188, 189. 38/27. 42/1, 3, 4, 6, 7, 12, 13, 24, 31, 46, 47. 43/1.

Mandal kommune: 8/1. 11/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. 12/2, 3. 17/3. 19/1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 18, 30, 98. 20/1, 2, 4, 5, 6, 8, 12, 13, 14, 18, 20, 29, 33. 21/1, 2, 3, 12, 14, 15. 22/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 24, 27. 23/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 28, 33, 35, 37, 111, 158. 24/1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 18, 20, 28, 78. 25/7. 26/1, 2. 27/1, 3, 5, 6, 7.

Det samla arealet er på ca. 100 km², fordelt med 86,0 km² sjøareal og 14,0 km² landareal inkludert ferskvann. Av dette ligger ca. 5 km² på statsgrunn.

Grensene for landskapsvernområdet framgår av kart i målestokk 1:60.000 datert Miljøverndepartementet april 2005.

De nøyaktige grensene for landskapsvernområdet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart skal oppbevares i Kristiansand, Søgne og Mandal kommuner, hos Fylkesmannen i Vest-Agder, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet.

§ 2. Formål

Formålet med Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde er å ta vare på et sammenhengende og egenartet skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep, og som er representativt for sørlandskysten. Dette skjærgårdslandskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene.

Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3. Vernebestemmelser

1. Landskapet

1. Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på
- 1 landskapets art eller karakter.

Med de unntak som følger av punkt 1.2 og 1.3 i forskriften er det forbud mot inngrep som:

Oppføring og ombygging av bygninger, brygger og andre anlegg, vegbygging, bergverksdrift, gravning, påfylling av masse, sprenging, bryting av stein, mineraler eller fossiler, fjerning av større steiner og blokker, drenering og annen form for tørrlegging, nydyrking, planting, bakkeplanering, fremføring av luft- og jordledninger, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stier, løyper o.l. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Opplistingen er ikke uttømmende.

Forvaltningsmyndigheten avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig.

1.2 Bestemmelsene i pkt. 1.1 er ikke til hinder for:

- a. Vedlikehold av bygninger, brygger, veier, vannkummer, vannledninger, sjømerker, lykter, grøfteløp og andre eksisterende anlegg.
- b. Jordbruksdrift som ikke er i strid med verneformålet på eksisterende og tidligere utnyttede jordbruksarealer, herunder åkerbruk, slått, beiting og bruk av gjeterhund.
- c. Nødvendig gjerdning og vedlikehold av gjerder for husdyrhold, herunder anlegg av sanketrøer.
- d. Anleggelse av nye vannkummer og vannledninger innenfor husdyrdrift som ikke er i strid med verneformålet, etter at forvaltningsmyndigheten er varslet.
- e. Havbeitevirksomhet uten faste installasjoner over vann i medhold av lov om havbeite.
- f. Drift av havbruksanlegg på lokaliteter som på vernetidspunktet hadde konsesjon.
- g. Opplag av båt på egnet plass.
- h. Utøvelse av eksisterende rettighet til sanking, ilandføring og tørking av tang og tare.
- i. Samling av drivved.
- j. Vedlikehold av merkede stier, skilt, bruer og løyper i samsvar med forvaltningsplan, jf. § 5.
- k. Istandsetting av kulturminner i samsvar med forvaltningsplan, jf. § 5.
- l. Etablering av sjømerker, lykt og andre anlegg som er nødvendig for sikkerheten på sjøen.

- m. Drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Bruk av motorisert transport krever særskilt tillatelse jf. § 3 nr. 5.3 c.
- n. Nødvendig istandsetting av kraftlinjer ved akutt utfall. Ved bruk av motorisert transport skal det i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
- o. Oppgradering/fornyning av kraftlinjer for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.
- p. Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg, og nødvendig motorferdsel i forbindelse med dette.
- q. Uttak av masse under havoverflaten som ikke påvirker landskapet over havoverflaten.

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til:

- a. Gjenoppbygging av bygninger som er gått tapt ved brann eller naturskade, og gjenoppbygging av nedfalte bygninger som hører med i det tradisjonelle bygningsmiljøet på stedet.
- b. Ombygging og mindre tilbygg til eksisterende bygninger.
- c. Oppføring av nødvendige bygninger og anlegg i forbindelse med stedegen fiskeri- og landbruksnæring som ikke er i strid med verneformålet.
- d. Nydyrking og framføring av jordbruksvei.
- e. Ombygging og mindre utvidelse av eksisterende brygger.
- f. Etablering av kloakkanlegg, brønn eller vannledning til eksisterende fritidsbolig.
- g. Uttak av sand til eget bruk.
- h. Etablering av havbruksanlegg uten fast bygningsmasse på land og særlig synlig anlegg på havoverflaten.
- i. Skånsom tilrettelegging for friluftsliv i samsvar med forvaltningsplan, jf. § 5 (tilrettelegging i samsvar med godkjent forvaltningsplan for skjærgårdsparkens friluftsområder krever ikke søknad).
- j. Opparbeiding og merking av nye turstier og løyper.
- k. Oppgradering/fornyning av kraftledninger som ikke faller inn under § 3 pkt. 1.2 o.
- l. Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket.

2. *Plantelivet*

- 2.1 Plantelivet skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Innføring av nye plantearter er forbudt.
- 2.2 Beite er tillatt. Direktoratet for naturforvaltning kan ved forskrift regulere eller forby beite som skader landskapets art og karakter.
- 2.3 Hogst av ved og uttak av trevirke til grunneiers eget bruk er tillatt.
- 2.4 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til hogst av ved og uttak av trevirke utover det som er tillatt etter pkt. 2.3 når dette ikke er i strid med verneformålet.

3. *Dyrelivet*

- 3.1 Jakt er tillatt etter viltloven. Fiske er tillatt etter lakse- og innlandsfiskloven. Fiske og

fangst er tillatt etter saltvannsfiskeloven.

3.2 Nye dyrearter må ikke innføres.

4. *Ferdsel*

4.1 All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.

4.2 Bestemmelsene i denne forskrift er ikke til hinder for tradisjonell turvirksomhet til fots i regi av turistforeninger, skoler, barnehager, ideelle lag og foreninger.

Annen organisert ferdsel og ferdselsformer som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf. forvaltningsplan etter § 5.

4.3 Bruk av ridehest og sykkel i utmark er bare tillatt langs traseer som er godkjent for bruk i forvaltningsplan, jf. § 5.

4.4 Innenfor nærmere avgrensede deler av landskapsvernområdet kan Direktoratet for naturforvaltning ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.

4.5 Bestemmelsene i punkt 4 gjelder ikke nødvendig ferdsel i forbindelse med militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern- og oppsynsoppgaver, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.

4.6 Verneformålet er ikke til hinder for tradisjonelle arrangement som St. Hans feiring på tradisjonelle steder.

5. *Motorferdsel*

5.1 Motorferdsel er forbudt på land.

5.2 Bestemmelsen i punkt 5.1 er ikke til hinder for:

a. Motorferdsel ved militær operativ virksomhet, politi-, rednings-, brannvern- og oppsynsoppgaver, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver bestemt av forvaltningsmyndigheten.

b. Motorferdsel på landbruksarealer i forbindelse med jordbruk- og skogbruksdrift.

5.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

a. Motorferdsel i forbindelse med transport av materialer til vedlikehold og byggearbeider på bygninger, brygger og lignende. Dersom frakt kan skje ved bruk av båt, skal båt fortrinnsvis benyttes.

b. Øvelseskjøring til formål som nevnt i pkt. 5.2 a.

c. Motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende kraftlinjer, telekabler og kystverkets anlegg.

6. *Forurensing*

6.1 Forurensning og forsøpling er forbudt samt bruk av kjemiske midler som kan påvirke naturmiljøet.

6.2 Unødvendig støy er forbudt.

§ 4. *Generelle dispensasjonsbestemmelser*

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra bestemmelsene når formålet med vernet krever det, for vitenskapelige undersøkelser og arbeid av vesentlig samfunnsmessig betydning, eller i andre særlige tilfeller når dette ikke strider mot formålet med vernet.

§ 5. Forvaltningsplan mv.

Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning, oppsyn, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon m.m. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Direktoratet for naturforvaltning.

§ 6. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som er forvaltningsmyndighet for landskapsvernområdet.

§ 7. Rådgivende utvalg

Forvaltningsmyndigheten kan opprette et rådgivende utvalg for forvaltningen av landskapsvernområdet. Utvalget skal være sammensatt av representanter for grunneierne, brukerne av området, kommunene, fiskerimyndighetene og fylkesmannen.

§ 8. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks.

8. PRAKTISERING OG TOLKING AV VERNEFORSKRIFTEN

Verneforskriften for Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde setter rammer for bruk og forvaltning av området. Sammen med annet lovverk som plan- og bygningsloven, viltloven, hundeloven og loven om friluftsliv vil verneforskriften danne grunnlaget for forvaltningen av området. Hensikten med dette kapittelet er å forklare ordlyd og innhold i verneforskriften, samt å gjøre den best mulig anvendelig både for forvaltningsmyndigheten og de som blir berørt. Innholdet i dette kapittelet må ses i sammenheng med verneforskriften i kapittel 7 og brukerinteressene i kapittel 4.

Nummereringen av kommentarene viser til aktuell paragraf i verneforskriften jf kapittel 7.

§ 2. Formålet

Det er et nasjonalt mål å sikre et representativt utsnitt av norsk natur.

Verneformålet sier noe om hvorfor området er vernet. Ved praktisering av verneforskriften vil en legge avgjørende vekt på formålsparagrafen. Dette gjelder for eksempel når forvaltningsmyndigheten skal foreta skjønnsmessige vurderinger i forbindelse med søknader om dispensasjon fra vernereglene. Dette innebærer at tiltak som er klart i strid med verneformålet ikke kan tillates.

Formålet er definert ut fra ønsket om å ta vare på helheten, viktige landskapselementer, herunder kulturlandskap og kulturminner, og grunnlaget for friluftsliv og naturopplevelse i et stort sammenhengende område.

Med ”tilhørende naturtyper” menes eksempelvis strandenger, dammer, kystlynghei og andre naturtyper som fins i dette landskapet.

Bakgrunnen for dette er å identifisere et natur- og kulturpreget kystlandskap, og ta vare på et utvalg av alle de naturtypene som finnes her.

§ 3. Vernebestemmelser

1. Landskapet

1.1. Inngrep som setter varige og synlige spor i landskapet vil normalt være i strid med verneformålet. Om et inngrep faller inn under 1.1 vil være en skjønnsmessig vurdering av forvaltningsmyndigheten.

Naturvernlovens § 5 gir følgende ramme for hva som kan skje i et landskapsvernområde:

”I et landskapsvernområde må det ikke iverksettes tiltak som vesentlig kan endre landskapets art eller karakter. Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig”.

Mudring og dumping i sjø ligger utenfor verneforskriftens virkeområde (under laveste vannstand) og behandles etter annet lovverk. Graving og påfylling av masse som har innvirkning på arealene over laveste vannstand (tidevannssonen) og på land dekkes av 1.1.

Opplistingen i 1.1 viser eksempler på tiltak som kan være i strid med vernebestemmelsene. Opplistingene er ikke uttømmende. Det vil si at også andre tiltak kan være i strid med vernebestemmelsene.

Mennesket har hatt en sentral rolle i utformingen av dette landskapet gjennom årtusener. Store deler av Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde har derfor et kulturpåvirket landskap. Verneforskriften åpner derfor for at ulike ordinære driftsformer eksempelvis innen fiske-og landbruk, skal kunne fortsette som før. Vi anser dette som sterkt ønskelig, ikke minst for å ta vare på kystlyngheia.

1.2 For å gjennomføre de tiltakene som er nevnt her, trenger man ikke å søke dispensasjon for å gjennomføre.

a. Med vedlikehold av bygninger menes arbeid som ikke medfører endring av bygningens karakter og art, eller omfang, eller på annen måte påvirker verneformålet. Vedlikehold som medfører fasadeendringer eller påvirker landskapets art eller karakter vesentlig, må vurderes etter vernebestemmelsene § 3, 1.3 b, det vil si etter søknad. Se også kapittel 4.7.

b. Med tradisjonell landbruksdrift menes landbruk som har vært drevet i tidligere tider og opp mot vernetidspunktet på eksisterende og tidligere utnyttede jordbruksarealer. Se også kapittel 4.1.1.

g. Opplag av båt. Vernet er ikke til hinder for opplag av båt på eksisterende plass. Med eksisterende plass menes plass som var i bruk på vernetidspunktet. Med opplag menes fast forankring av båt og fast henlegging av båt i mer enn 3 måneder.

j. For vedlikehold av løyper, stier, skilt og bruer som er godkjent i forvaltningsplanen for Oksøy- Ryvingen kreves det ikke søknad. Men forvaltningsmyndigheten skal varsles på forhånd. Se også kapittel 4.2.

k. Istandsetting av kulturminner som er beskrevet i forvaltningsplanen for Oksøy- Ryvingen krever ikke søknad. Men forvaltningsmyndigheten skal varsles på forhånd. Kulturminne er definert i følge kulturminneloven som alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. I Norge er alle kulturminner fra før 1537 og stående bygg fra før 1650 automatisk fredet. Nyere kulturminner fredes ved enkeltvedtak. Se også kapittel 4.8.

m. For drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg kreves det ikke søknad. Skal det derimot benyttes motorisert transport i forbindelse med arbeidet, må det søkes om på forhånd. Se også kapittel 4.7.2.

1.3 For punktene a til l kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse etter søknad. Søknader etter dette punktet vurderes kun i forhold til om tiltaket kommer i strid med verneformålet eller ikke. Alle andre vurderinger er utenforliggende hensyn.

a. Gjenoppføring etter brann. Dette er søknadspliktig. Søknad vil først bli behandlet etter verneforskriften og så, plan- og bygningsloven. Det vil normalt bli gitt dispensasjon til dette, så lenge plassering, utforming og størrelse er i tråd med opprinnelig bygg. Hvis gjenoppføring av spesielle hensyn ikke kan tillates skal man forsøke å finne alternativ plassering hvor gjenoppføring kan aksepteres. Se også kapittel 4.7.1.

b. Ombygging og mindre tilbygg til eksisterende bygninger. Nye tilbygg vil bli vurdert i forhold til eventuell effekt på landskapets art eller karakter. Se også kapittel 4.7.1.

c. Det kan gis tillatelse til oppføring av nødvendige bygninger for å kunne utføre stedegen fiskeri- og landsbruksdrift som ikke er i strid med verneformålet. Se også kapittel 4.1.1 og 4.3.

h. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til etablering av havbruksanlegg uten fast bygningsmasse på land og særlig synlig anlegg på havoverflaten (verneforskriften §3, pkt 1.3.h). Forvaltningsmyndigheten må vurdere slike søknader i forhold til verneformålet. I verneformålet er det hensynet til skjærgårdslandskapet og hensynet til friluftslivet som må tillegges stor vekt. Se også kapittel 4.5.

i. Friluftslivet er en del av verneformålet i Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde. Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad åpne for skånsom tilrettelegging som er i tråd med forvaltningsplanen. Tilretteleggingstiltak og utøvelsen av friluftslivet må ikke komme i konflikt med viktige naturverdier eller landbruksinteresser i området. Se også kapittel 4.2.

2. Plantelivet

2.1 Med innføring av nye plantearter menes planting av arter i utmark som ikke hører naturlig hjemme i naturtypen, som for eksempel gran.

2.2 Med beite menes moderat beitetrykk som ikke skader områdets bæreevne slik at det endrer landskapskarakteren. Et kystlandskap som er moderat beitet, lyngsvidd og regelmessig ryddet for kratt er i samsvar med verneformålet.

2.3 Med grunneiers eget bruk menes uttak til bruk i egen privat husholdning.

2.4 Store deler av Oksøy- Ryvingen landskapsvernområde trues i dag av gjengroing. Viktige områder med eksempelvis kystlynghei står derfor i fare for å forsvinne. Hogst vil i en rekke områder være et sentralt tiltak, sammen med beiting og sviing. Med unntak av sårbare skogsbiotoper, vil derfor hogst være ønskelig i hele verneområdet. Se også kapittel 4.1.3.

3. Dyrelivet

3.1 Fangst av sel og hval reguleres etter forskrift hjemlet i saltvannsfiskeoven. Annen jakt reguleres etter viltloven. Det blir ikke endret på tradisjonelle beite-, jakt- og fiskerettigheter. Med disse rettighetene følger imidlertid ikke uten videre retten til å ta i bruk ny teknologi og driftsmåter som medfører mer/større inngrep og forstyrrelse som er av betydning for landskapets art eller karakter.

3.2 En fremmed art eller organisme er en art/organisme som ikke finnes naturlig på stedet, men har spredd seg dit fra et naturlig opprinnelsessted ved hjelp av mennesker. I alle områder har det utviklet seg form for samspill mellom de planter og dyr som opprinnelig finnes der.

Generelt sett vil nye, fremmede organismer konkurrere med de eksisterende organismene/artene som finnes i et område og kunne fortrenge dem, eller de kan medføre sykdom på de naturlige forekommende organismene. Av alle dyrearter som har blitt utryddet på jorda siden 1800-tallet, er fremmede skadelige organismer årsaken til nærmere 40 % av disse utryddelsene.

4. Ferdsl

4.1 Presset på skjærgården vil øke i framtida som følge av turisme og friluftsliv på land og til sjøs. For ikke å skade naturkvalitetene og verneverdiene i landskapsvernområdet, skal all ferdsel skje hensynsfullt og varsomt. Skader på natur og kulturmiljøet skal unngås. I områder hvor ferdselen kan komme i konflikt til landbruksinteresser skal dette tas hensyn til. Dyrelivet og beitedyr skal ikke forstyrres og en skal ikke være til ulempe for andre.

4.2 For å unngå ukontrollert bruk av området, og for kunne styre arrangementer utenom sårbare områder og tidsrom, må det søkes om tillatelse til å gjennomføre større organiserte arrangementer. Større arrangementer kan fortrenge og forstyrre allmenn ferdsel og dyreliv og medføre slitasje, nedtråkking, forsøpling, og støy som kan skade verneverdiene. Forvaltningsmyndigheten avgjør om arrangementer strider mot verneformålet. Hensyn til hekke- og yngletider vil være vesentlig.

4.3 Riding og sykling er inntil videre tillatt i hele området da omfanget foreløpig anses som akseptabelt i forhold til verneformålet. Det er derfor ikke anvist traseer for riding og sykling i denne forvaltningsplanen. Da disse aktivitetene kan slite mye på terrenget kan det bli aktuelt med strengere regulering, dersom omfanget skulle endre seg. Det vil si at aktiviteten blir en trussel mot verneverdiene.

5. Motorferdsel

5.1 Med motorferdsel menes ferdsel med motorisert kjøretøy på land eller i ferskvann. Videre gjelder det luftfartøy under landing og letting.

5.2

Med motorferdsel ved militær operativ virksomhet menes transport som er nødvendig for å gjennomføre militære operasjoner. I forsvarets egen definisjon av militær operativ virksomhet ligger ikke normal øvingsvirksomhet. Ved motorisert ferdsel i forbindelse med oppsyn og skjøtsel i verneområdet, må det tas hensyn til plante- og dyrelivet.

Vernet er ikke til hinder for motorisert ferdsel på landbruksarealer i forbindelse med jordbruksvirksomhet og tillatt hogst. Med landbruksareal menes dyrket mark og traktorvei, gamle kjørespor/ kjerrevei. Kjøring utover dette kreves dispensasjon fra verneforskriften med bakgrunn i § 4 i forskriften.

I samsvar med motorferdselloven er motorisert ferdsel tillatt i forbindelse med drift og vedlikehold av offentlige veier og anlegg.

5.3 Bestemmelsene om motorisert ferdsel i verneområdene kommer i tillegg til motorferdselloven. Før eventuelt løyve gis, skal transportbehovet vurderes mot mulige skader og ulemper i forhold til verneformålet, og i forhold til mål om å redusere motorferdselen til et minimum. Alternative transportmetoder og kombinasjonen av flere behov skal også vurderes.

§ 4 Generelle dispensasjonsbestemmelser

Denne bestemmelsen er erstattet med en ny generell dispensasjonsbestemmelse i naturmangfoldloven § 48. Se kapittel 3.2.

§ 6 Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for Naturforvaltning fastsetter hvem som har forvaltningsmyndighet. Kommunene kan søke om å få delegert forvaltningsmyndighet.

§ 7 Rådgivende utvalg

Et rådgivende utvalg sammensatt av forvaltningen, grunneiere og andre berørte parter vil bli opprettet i løpet av 2010. Se også kapittel 3.5.

9. LITTERATUR

Direktoratet for Naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN håndbok 13 2. utgave 2006 (Oppdatert 2007).

Ersland, B.A.H. 1999. Fyrene rundt Norges sørspiss. Kulturhistorisk veiviser til fyrene i Rogaland og Vest- Agder. Høgskoleforlaget. Kristiansand

Fylkesmannen i Vest-Agder. 2003. Forslag til Ytre skjærgård Kristiansand- Søgne- Mandal landskapsvernområde. Verneplan.

Jansson, S.T. 1995. Sjøfuglenes hekkebestand langs Skagerrakkysten. Fylkesmannen i Østfold, miljøvernavdelingen

Lie, A. 1997. Kulturlandskap i Ytre kystsone i Flekkefjord (tidligere Hidra kommune) og Ytre skjærgård Mandal-Kristiansand. Verdivurdering og forslag til skjøtsel. Agder naturmuseum og botanisk hage. Natur i sør. Rapport 1997-5.

Monrad- Krohn, D. 1997. Norske fyr. Nasjonal verneplan for fyrstasjoner. Riksantikvarens rapporter nr. 24. 1997.

NOF- VA 2007. Overvåking av hekkende sjøfugl i Vest- Agders sjøfuglreservater 2007. Utført av Norsk ornitologisk forening, avd. Vest- Agder.

NOU 1990. Landsplan for forvaltning av kystsel. Norges offentlige utredninger. Nr 12. Fiskeridepartementet.

Nygård, T. 1994. Det nasjonale overvåkingsprogrammet for overvintrende vannfugl i Norge 1980- 1993. NINA Oppdragsmelding nr 313. Norsk institutt for naturforskning. Trondheim

Olsen, Ø. og Landmark, A. 1921. Norges fugle. I serie: (Collett 1911- 1921) Norges virveldyr: korte meddelelser om artenes utbredelse, levevis og forplanting. Bind 2, s 279.

St. meld. 26. Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand. Det kongelige miljøverndepartement 2006- 2007

Stylegar, F.A. 2000. 10000 års kystkultur. Kulturhistorie og kulturminner i det foreslåtte verneområdet i Vest- Agders kystsone. Fylkesmannen i Vest-Agder. Miljøvernabdelingen.

Wrånes, E. 1993. Ærfuglbestanden i Vest- Agder. Piplerka vol. 19 nr. 3.

Vedlegg 1 Eksempel på beiteavtale

Eksempel på beiteavtale

Avtale om sauehold på gnr .../...

Mellom (grunneier) og (dyreeier).

..... (dyreeier) gis med dette tillatelse til å ha sau på beite på på følgende vilkår:

- Type dyr skal være
- ...holdet skal skje innenfor lover og forskrifter for husdyrhold. (dyreeier) er ansvarlig for å innhente evt. nødvendige tillatelser fra mattilsyn og evt. andre.
- (dyreeier) har ansvar for oppsyn med dyrene.
- (dyreeier) har ansvar for oppføring og vedlikehold av evt. gjerde og porter. Klyv/port skal etableres ved allment benyttede turstier og lignende.
- Ved klyv/port skal det finnes informasjon om tiltaket, de nødvendig hensyn som skal utvises i forhold til beitedyr, samt at allmennheten fremdeles anledning til å bruke området.
- Antall dyr må tilpasses beitegrunnet og hensynet til det biologiske mangfoldet. Flekkefjord kommune avgjør ved tvilstilfeller.
- Avtalen er klarert med forvaltningsmyndigheten for landskapsvernområdet.

Avtalen gjelder i 5 år.

Avtalen gjelder frem til 20..

..... 20..

.....

.....

Grunneier

dyreeier

Vedlegg 2. Pilotprosjekt med målstyrt forvaltning på Bergeneset. Eksempel på bruk av bevaringsmål

Innledning

Direktoratet for naturforvaltning ønsker å utvikle gode metoder for forvaltning av naturvernområder. Målstyrt forvaltning ønskes utprøvd på utvalgte problemstillinger. Fylkesmannen i Vest-Agder er invitert til å bidra med et prosjekt knyttet til økologisk skjøtsel. Prosjektet er delt i to delprosjekter: Det ene har som mål å få til god skjøtsel og reetablering av kystlynghei. Det andre delprosjektet skal bidra til en god restaurering av slåtteng og reetablering av solblom.

For hvert av delprosjektene beskrives naturtilstand, bruk og verneformål. Med utgangspunkt i dette, har vi formulert bevarings- og forvaltningsmål som skal nås innen 2011. Planlagte tiltak og overvåkingsaktiviteter beskrives. Det er en forutsetning at overvåkingen skal utføres av Statens naturoppsyn.

Delprosjekt 1

Skjøtsel og reetablering av kystlynghei på Bergeneset, Flekkerøy i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde

Naturtilstand

Kystlyngheia på Bergeneset er i degenereringsfase (eldre enn 25 år). Røsslyngen bærer preg av høy alder. Oppslag av bjørk, rogn, selje og furu preger deler av området. Einer er stedvis heldekkende. Veletablerte plantefelt med de fremmede artene sitkagran, kvitgran og bergfuru dominerer sentralt i område. Prosjektområdet omfatter de sørligste 300 dekar av Bergeneset jf figur 1.

Bruk

Bergeneset er et populært tursted. Det går stier gjennom hele området som brukes flittig av mange mennesker. Ved sauehold og gjerding vil man måtte ta hensyn til dette. Det er grunn til å tro at majoriteten av brukerne i området vil sette pris på en gjenåpning og restaurering av lyngheilandskapet. Når det gjelder sauebeiting er det snakk om Gammel norsk sau. Folk er gjennomgående mer positive til denne enn vanlig sau. Det vil også bli begrensninger for hvor og når dyrene skal få beite. Der gjerde går på tvers av stier vil det bli satt opp grind/klyv. Det er også utformet retningslinjer for hvordan brenning og rydding av busker og trær skal gjennomføres slik at det kommer i minst mulig konflikt med folk på tur.

Verneformål

Formålet med Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde er å ta vare på et sammenhengende og egenartet skjærgårdslandskap lite preget av tekniske inngrep, og som er representativt for sørlandskysten. Dette skjærgårdslandskapet karakteriseres av en sjøoverflate som brytes opp av mange lave, avslepne øyer, holmer og skjær, med tilhørende naturtyper, flora, fauna, kulturminner og kulturlandskap, herunder kystlynghei og de karakteristiske uthavnene. Allmennheten skal ha mulighet til naturopplevelser gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Figur 1. Skjøtsel i Vest-Agder – delprosjekt 1. Skjøtsel og reetablering av kystlynghei på Bergeneset, Flekkerøy i Oksøy-Ryvingen landskapsvernområde.

Bevaringsmål innen utgangen av 2011

Med basis i verneformålet og avgrensingen av temaet kystlynghei har vi definert følgende bevaringsmål for Bergeneset:

1. Minst 5 % (15 dekar) av prosjektområdet skal ha røsslyng i pionerfase (fra 0-6 år).
2. Flekkmarihand, blåfjær, kystmyrklegg og gåsemure skal ha større bestand enn i 2009.
3. Strandkål og prikkstarr skal opprettholde sin bestand i forhold til 2007-08.
4. Einstape skal ikke øke i utbredelse i forhold til 2009.
5. Alle trær av bergfuru, kvitgran og sitkagran skal være avviklet innen 2009. Småplanter av bergfuru, kvitgran og sitkagran skal ikke forekomme ved utgangen av 2011.

Bevaringsmål ble kvalitetssikret i felt i juni 2009.

Forvaltningsmål innen utgangen av 2011

For å ivareta verneformålet og legge til rette for oppfyllelse av bevaringsmålene har vi definert følgende forvaltningsmål:

1. Området skal holdes i hevd med moderat beitetrykk.
2. Stien til ytterste del av neset skal restaureres og vedlikeholdes.

Tiltak/framdriftsplan

For å oppnå ønsket tilstand må følgende tiltak gjennomføres:

1. Fjerne trær av fremmede treslag.
2. Rydding av einer og treoppslag.
3. Godkjenne sviplan.
4. Etablere og merke opp overvåkingsflater og registrere forekomster (referanseverdier) av arter som definert i bevaringsmålene. Ble utført juni 2009.
5. Foreløpig rapportering av registreringer årlig innen 1. september.
6. Helårsbeiting med moderat beitetrykk ble etablert i 2009.
7. Rapportere tilstand og endring årlig innen 1. november. Rapporten skal være i tråd med nasjonal standard og ha vitenskaplig nivå med innledning, områdebeskrivelse, materiale og metode, resultater, diskusjon og konklusjon.
8. Gjennomføre sviing i tråd med sviplan og etablerte overvåkingsflater årlig mellom 1. desember og 1. (15. april)
9. Vurdere justeringa av drift/tiltak årlig innen 1. desember.

Overvåking

For å kunne dokumentere om målene er nådd, må følgende aktiviteter gjennomføres:

1. Oppmåling med GPS av svidd areal umiddelbart etter sviingen.
2. Anslå dekning av røsslyng i pionerfase basert på tolking av flybilder i røsslyngens blomstringtid i august/september 2011.
3. Legge ut tre prøveflater på 10x10 m og registrere forekomster av flekkmarihand, blåfjær, kystmyrklegg, kattedot, engsoleie, sverdlilje, rosenrot, einstape og bjørk. Semikvantitativ metode: Vurdere utvalgte arter i en skala fra 1-5 (1: sjelden <fem forekomster, 2: spredt, 3: vanlig, 4: lokalt dominerende, 5: dominerende). Kvalitetsikring av arter etter behov i samarbeid med Agder naturmuseum. Fotodokumentasjon av flatene.
4. Legge ut en prøveflate på 3x3 meter med gåsemure. Fotodokumentasjon – beskrivelse av dekningsgrad.

5. Fotodokumentasjon og totaltelling av antall prikkstarrstrå med hoaks.
6. Fotodokumentasjon og totaltelling av antall individer strandkål.

Det er en forutsetning at registrering av forekomster under punkt 3-6 kan skje i en runde årlig mellom 10. og 20. juni. Dette for å gi en rasjonell overvåking og sammenlignbare resultater fra år til år.

Vedlegg 3. Temakart: Skjærgårdspark og kulturminner

Vedlegg 4. Temakart: Tiltak, overvåking og informasjon